

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

“ด้วยพระนามแห่งอัลลอฮ์ ผู้ทรงยิ่งใหญ่ในความเมตตา ผู้ทรงยิ่งใหญ่ในความกรุณา”

สภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน
จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น
Conditions, Impacts, and Guidelines of Using Lesson Study Innovation for
Academic Affair Management in the Deep South Private Islamic Schools

วิทยา พายายม
Wittaya Payayam

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Education in Islamic Educational Administration and Management
Prince of Songkla University

2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ สภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอน
ศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น
ผู้เขียน นายวิทยา พายายม
สาขาวิชา การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัสซอลีฮีย)

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลฮากีม เอ็งเปีย)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัสซอลีฮีย)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุเซ็ง)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารูว์จัน ส่องเมือง)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการ
จัดการการศึกษาอิสลาม

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้ารุ่งแสง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมหมัดอาฟีฟ อัสซอลิฮีย)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....

(นายวิทยา พยายาม)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นายวิทยา พยายาม)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์ สภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น
ผู้เขียน นายวิทยา พายายม
สาขาวิชา การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
ปีการศึกษา 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการดำเนินงานวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียน 2) เพื่อศึกษาผลกระทบของการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน และ 3) เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น แบ่งการวิจัยเป็น 2 ตอน โดยตอนที่ 1 ทำการสนทนากลุ่มกับผู้บริหารหัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอน จากโรงเรียนแกนนำ 7 โรงเรียน จำนวน 12 ท่าน และทำการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญด้านวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนอีก 3 ท่าน พร้อมกันนั้นได้มีการเก็บข้อมูลแบบไม่มีส่วนร่วมกับโรงเรียนแกนนำทั้ง 7 โรงเรียน และตอนที่ 2 ทำการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 2 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาวิชาชีพครู 1 ท่าน ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก่อนใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน มีการจัดกิจกรรม โครงการที่ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่ชั้นเรียน ไม่ตอบโจทย์มาตรฐานประกันคุณภาพด้านผู้เรียนและด้านครู ไม่ใส่ใจในการศึกษาหลักสูตรในการออกแบบการสอน รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนไม่ได้มุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีข้อจำกัดในการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรการเรียนรู้ รูปแบบการวัดและประเมินผลเน้นการสอบเป็นหลัก และการพัฒนาครูผู้สอนจะเน้นไปที่การจัดการอบรมหรือส่งเข้าอบรมภายนอกซึ่งไม่สามารถนำมาพัฒนาหรือปรับใช้ได้จริง นอกจากนี้ยังมีข้อค้นพบเพิ่มเติมว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เริ่มต้นรู้จักวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนผ่านประสบการณ์และการทำงานของมหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่เข้าร่วมมาก่อน ด้วยความเข้าใจว่าวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนนั้นส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพผ่านชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ(PLC) ส่งเสริมการพัฒนาวัตกรรมการสอน ส่งเสริมการสอนที่เน้นการคิดและส่งเสริมความมั่นใจในการนำเสนอของนักเรียน มีภูมิหลังและความเป็นมาของการขยายแนวคิดนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 ซึ่งมีการพูดคุยเป็นทางการของมหาวิทยาลัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และยังพบว่าแนวคิด หลักการอิสลามมีความเอื้อให้เกิดการดำเนินวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนให้ประสบความสำเร็จและราบรื่น

2. การใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านแผนงานวิชาการและการประกัน สามารถตอบโจทย์มาตรฐานการประกันคุณภาพภายในและภายนอก ด้านการบริหารหลักสูตร ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุก

ฝ่าย ทั้งผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนให้ความใส่ใจศึกษาหลักสูตร พร้อมทั้งมีการปรับปรุงหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้บริหารมีบทบาทในการจัดการชั้นเรียน เน้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ ผู้บริหารสนับสนุนสื่อ อุปกรณ์การเรียนรู้ เพื่อเอื้อให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบสื่อการสอนได้ ด้านการวัดและประเมินผล ทำให้การประเมินเน้นไปที่พัฒนาการรายบุคคลและให้ความสำคัญกับกระบวนการ แนวคิดการแก้ปัญหาของนักเรียนเป็นสำคัญ และด้านการพัฒนาวิชาชีพครู ทำให้รูปแบบการพัฒนาครูเปลี่ยนจากการเน้นส่งครูเข้าอบรมมาเป็นการพัฒนาผ่านกระบวนการทำงานปกติในชั้นเรียน ทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งมีผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครู

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารวิชาการสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน โรงเรียนที่ใช้วัตกรรมการฯ ต้องวางแผนกำหนดปฏิทินการดำเนินงานวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในปฏิทินการดำเนินงานหลักของโรงเรียน ผู้บริหาร ต้องมีบทบาทในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การสนับสนุนและบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการติดตามการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครูผู้สอนด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก ส่วนหัวหน้าวิชาการ จะต้องร่วมกับผู้บริหารในการออกแบบ ดำเนินการและติดตามการดำเนินงานวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และครูผู้สอนต้องทำความเข้าใจหลักสูตร ภาระหนักและออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลิตสื่อสำหรับการสอนที่สอดคล้องกับวิธีการจัดการเรียนรู้ ภาระหนักถึงการทำงานเป็นทีม เรียนรู้และรับฟังข้อเสนอแนะ เปิดชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่าย

คำสำคัญ : การศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น, แนวทางการบริหารวิชาการ, โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Thesis Title	Conditions, Impacts, and Guidelines of Using Lesson Study Innovation for Academic Affair Management in the Deep South Private Islamic Schools
Author	Mr.Wittaya Payayam
Major Program	Islamic Educational Administration and Management
Academic Year	2021

ABSTRACT

This research was qualitative research 1) to study the general condition of the school's lesson study operation 2) to study the impact of lesson study on school academic administration and 3) to present recommendations on academic administration guidelines of Islamic private schools in the southern border provinces using Japanese lesson study. The research was divided into 2 parts. Part 1 involved a focus group discussion with the administrators, head of academic affairs and teachers from 7 leading schools, totaling 12 people and group discussions with 3 university experts in Lesson Study Innovation. At the same time, non-participating observation was collected with the same 7 leading schools. Part 2 was related to focus group discussions with 5 experts, 2 experts in lesson study, 2 experts in Islamic private school administration and 1 expert in teacher professional development. The results showed that

1. Before using Japanese Lesson Study innovation, academic administration of private Islamic schools in the southern border provinces had organized activities and projects that had not focused on classes. They had not been met the quality assurance standards for learners and teachers. They had also not being paid attention to the course study in teaching design, classroom teaching management model focusing on the learners. Funding and learning resources were limited. The measurement and evaluation had been focused on tests and exams. The development of teachers would be focused on organizing training or sending them to external training which cannot be developed or applied in practices. There are also additional findings that Private Islamic schools in the southern border provinces has started to know lesson study through the experience and work of Thaksin University, Prince of Songkla University, and private Islamic schools that had early joined. They have understood that lesson study promotes professional development through the Professional Learning Community (PLC), the development of teaching innovations, thinking-based teaching and fosters confidence in students' presentations. The lesson study has a background and history of expanding the concept of classroom education innovation in the southern border

provinces since 2004. There was an official talk of universities in the southern border provinces. It has been also found that the concept of Islamic principles facilitate the successful and smooth implementation of lesson study.

2. Using lesson study has affected the academic administration of private Islamic schools in the southern border provinces in terms of academic programs and insurance. It can be able to meet internal and external quality assurance standards. In term of curriculum management, it has caused all stakeholders both executives, academic heads, and teachers to develop curricular. In term of learning, it has enabled administrators to have a role in classroom management. It has also been emphasized on teaching and learning management that focuses on learners as important. In term of learning resource management, executives support media, learning equipment to enable teachers to design teaching materials. In term of measurement and evaluation, the assessment has been focused on individual development, process, student's problem-solving concept. And, in term of teacher professional development, this caused the teacher development model to shift from focusing on sending teachers attending training to developing through normal classroom work processes. It helps them to work together as a team in which the administrators play an important role in the development of the teacher profession.

3. Suggestions for academic management guidelines for Islamic private schools in the southern border provinces using lesson study are that; 1) schools must plan and set a calendar of classroom education innovations in the school's main operational calendar. 2) Administrators must play a role in curricular and learning management, support and manage learning resources, participate in monitoring, measuring and evaluating learning outcomes, and play an important role in the development of the teaching profession by promoting and encouraging teachers to learn and develop themselves through internal and external learning. Moreover; an academic head must work with administrators to design, to implement and to monitor the implementation of lesson study continuously. Teachers must understand the curriculum, recognize and design learning management that focuses on learners, produce teaching materials that are consistent with learning management methods. Teachers must also realize that working as a team is to learn, to listen to suggestions, to open classes continuously and to participate in various network activities.

Keywords : Japanese Lesson Study, Academic Administration Guidelines, Deep South Private Islamic Schools

กิตติกรรมประกาศ

การสรรเสริญทั้งหมดเป็นเอกสิทธิ์ของอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงอภิบาลแห่งสากลโลก และขอความสันติสุขจงประสบแด่ท่านศาสดามูฮัมหมัด ﷺ ผู้นำแนวทางที่เที่ยงตรงมาสู่มวลมนุษยชาติ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณา ช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาอย่างดียิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูฮัมหมัดอาฟีฟี อัจซอลิฮียี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจและชี้แนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนตรวจและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ และขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารูว์จัน สองเมือง รองศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอูเซ็ง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลฮาكيم เอ็งเปีย กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและแนวคิดหลายประการในการวิจัย ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลในการทำให้วิจัยมีความสมบูรณ์ รวมทั้งบุคคลที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏในบรรณานุกรม และขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.เกษม เปรมประยูร และอาจารย์ ดร.สุวรรณี เปลี่ยนรัมย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการดำเนินงานวัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียนในโรงเรียนเอกชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ เครือข่ายวัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ที่คอยเป็นที่เลี้ยงและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ด้วยดีเสมอ

ขอขอบคุณผู้บริหารโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาการ ที่สนับสนุนทุนการศึกษาเพื่อการพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้ที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญในงานที่ปฏิบัติ รวมถึงเพื่อนครูและบุคลากรที่ให้กำลังใจ สอบถามความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

ขอขอบคุณนายวีระศักดิ์ พยายาม และนางมยุรี น้ำใส ป๊ะกั้มะที่คอยเป็นกำลังใจ เชื้อมั่นและมีความรู้สึกรักในตัวเองเสมอมา และขอขอบคุณนางสาวพัชฎ อาแวกาจิ ภรรยาผู้ที่อยู่เคียงข้างคอยสนับสนุนด้านกำลังใจ กำลังทรัพย์และช่วยแบ่งเบาภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัวมาตลอดในช่วงของการดำเนินการวิจัย และขอขอบคุณนางสาวไมซาเราะ ขุนรักษ์ ที่ให้คำปรึกษาด้านการเขียนรายงานวิจัยเชิงคุณภาพ และเพื่อนนักศึกษาศาขการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลามทุกท่านที่ได้สอบถามกันด้วยความห่วงใยและช่วยเหลือกันมาตลอด

และขอขอบคุณผู้มีส่วนร่วมอีกมากมายซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามในที่นี้ได้หมด รวมถึงผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูล และผู้ทรงคุณวุฒิร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus group) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

สุดท้าย คุณค่าทั้งหลายที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านได้รับภาคผลความดีทั้งในโลกนี้และโลกหน้า และขอน้อมถวายมวลสรรเสริญแด่อัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงประทานพลังกาย พลังใจและสติปัญญาให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินงานวิจัยนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(4)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(6)
กิตติกรรมประกาศ.....	(8)
สารบัญ.....	(9)
สารบัญตาราง.....	(11)
สารบัญภาพประกอบ.....	(12)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	4
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
1.7 อธิบายกรอบแนวคิด.....	6
1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study).....	9
- ความหมายของการศึกษาชั้นเรียน.....	9
- ความเป็นมาของการศึกษาชั้นเรียน.....	12
- กระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study Process).....	16
2.2 การพัฒนาวิชาชีพครู.....	24
2.3 การพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์โดยใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการ แบบเปิดในเครือข่ายคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.....	26
2.5 การบริหารงานวิชาการ.....	29
2.6 บริบทโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	38
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	44
ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพทั่วไปของการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของ โรงเรียน.....	44
- 1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
- 1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	45
- 1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
- 1.4 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ (3)	หน้า
ตอนที่ 2 การศึกษาผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียน.....	46
- 2.1 กลุ่มเป้าหมาย.....	46
- 2.2 เครื่องมือการวิจัย.....	46
- 2.3 การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ	47
- 2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	47
- 2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
ตอนที่ 3 การนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น.....	48
- 3.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants).....	48
- 3.2 การดำเนินการวิจัย	48
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	59
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	50
- 3.5. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล	50
บทที่ 4 ผลการวิจัย	51
4.1 ผลศึกษาสภาพทั่วไปของการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียน..	51
4.2 ผลการศึกษากระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหาร งานวิชาการของโรงเรียน	66
4.3 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น	81
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	87
5.1 สรุปผลการวิจัย	87
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	92
5.3 ข้อเสนอแนะ	101
บรรณานุกรม.....	103
ภาคผนวก.....	109
ภาคผนวก ก	110
ภาคผนวก ข	118
ภาคผนวก ค	120
ภาคผนวก ง.....	127
ประวัติผู้เขียน.....	134

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การวิเคราะห์ข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการ.....	32
2 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ.....	81
3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานการบริหารหลักสูตร.....	82
4 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานการจัดการเรียน.....	82
5 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานบริหารทรัพยากรการเรียนรู้.....	83
6 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานการวัดและประเมินผล.....	84
7 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานการพัฒนาวิชาชีพครู.....	85

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
2 กระบวนการของการศึกษาและพัฒนาบทเรียนของ Stigler & Hiebert	17
3 วงจรของการศึกษาชั้นเรียนตามแนวคิดของ Lewis.....	18
4 กระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study Process) ตามแนวคิดของ Yoshida.....	19
5 กระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study's Step) ตามแนวคิดของ Lewis.....	19
6 กระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study's Step) ในบริบทโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตามแนวคิดของ Assalihee, et al.....	20
7 ขั้นตอนของการศึกษาชั้นเรียนในบริบทของประเทศไทย.....	21
8 การศึกษาสภาพทั่วไปของการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ชายแดนภาคใต้.....	65
9 การศึกษาผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ชายแดนภาคใต้.....	80
10 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น.....	86

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนต้องฝึกการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Active Learning) โดยมีครูเป็น “โค้ช” ที่คอยออกแบบการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลได้ ประการสำคัญ คือ ครูในศตวรรษ 21 จะต้องไม่ตั้งตนเป็น “ผู้รู้” แต่ต้องแสวงหาความรู้ไปพร้อม ๆ กันกับผู้เรียนในขณะเดียวกัน (นวพร ชลารักษ์, 2558) เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงของครูเป็นไปได้ด้วยความยั่งยืนจะต้องปฏิรูปโดยการพัฒนาทักษะการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ศนคติเชิงบวก ทักษะการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง และทักษะการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง (Jaffe & Scott, 1988)

ประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษามาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 โดยรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปี ในทางตรงกันข้ามนั้นผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของไทยจากสถาบันวิชาการในระดับชาติและในระดับนานาชาติต่างบ่งชี้คุณภาพการศึกษาไทยตกต่ำ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้ผลการประเมินออกมาในลักษณะนี้เกิดจากหลายสาเหตุด้วยกัน และปัจจัยหนึ่งในนั้นคือ “ตัวครูผู้สอน” ที่จำเป็นต้องพัฒนาวิธีการสอนให้เหมาะสมกับยุคสมัย และเท่าทันโลก ซึ่งเป็นโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาที่จะต้องเตรียมความพร้อมผู้เรียนให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน (Griffin & Care, 2014) เพราะครูถือเป็นบุคคลหรือกลไกสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาของระบบการศึกษาของประเทศไทยประสบความสำเร็จ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงไม่ได้มีไว้สำหรับผู้เรียนเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วมีไว้พัฒนาครูและบุคลากรด้วย เพราะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้น จะต้อง “ก้าวข้ามสาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” ซึ่งครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน เป้าหมายเพื่อสร้างคนให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ สามารถเรียน ทำงานและใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้ ดังนั้น บทบาทของครูผู้สอนจะต้องไม่มุ่งเน้นไปที่การให้ความรู้กับผู้เรียนเท่านั้น แต่ครูจะต้องทำหน้าที่เหมือนโค้ชที่คอยจุดไฟให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ ให้สนุกและรักในการเรียนรู้ โดยครูจะต้องยึดหลักสอนให้น้อยเรียนให้มาก “Teach Less Learn More” ทั้งนี้ ศาสตราจารย์ นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ประธานกรรมการมูลนิธิสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม ได้กล่าวถึงผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ว่าวิธีการสร้างการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูต้องไม่เพียงแต่เอาใจใส่ผู้เรียนเท่านั้น ยังต้องมีทักษะในการ “จุดไฟ” ในใจของผู้เรียนให้รักการเรียนรู้ ให้สนุกกับการเรียนรู้หรือให้การเรียนรู้สนุก และกระตุ้นให้อยากเรียนรู้ต่อไป ครูจะต้องรู้ว่านักเรียนควรรู้อะไร และจะออกแบบการเรียนรู้อย่างไรให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สภาพการณ์เช่นนี้ครูทุกคนยังมีความสำคัญและมีความท้าทายอย่างมากที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะสำคัญ (วิจารณ์ พานิช, 2555)

กว่าที่ครูคนหนึ่งจะสามารถพัฒนาตนเองจนกลายเป็นครูที่ดี มีประสิทธิภาพในการสอนได้นั้นจะต้องผ่านระยะเริ่มแรก คือ ระยะเริ่มต้นของการเข้าสู่วิชาชีพ (1 – 3 ปีแรก) ซึ่งเป็นช่วงที่ยังขาดประสบการณ์ในการสอน ครูจะต้องเรียนรู้และได้รับการพัฒนาที่ดีเพื่อก้าวสู่ระยะต่อไปของการเป็นครู

ที่ดีด้วย ถ้าไม่มีการเตรียมการหรือพัฒนาในระยะเริ่มต้นที่ดีจะทำให้ระยะต่อ ๆ ไป จนกระทั่งระยะสุดท้ายของการประกอบวิชาชีพล้มเหลวเข้าสู่ระยะปลดปล่อย ไม่มีกำลังใจที่จะประกอบวิชาชีพต่อ (Joerger, 2010) การจะได้ครูที่มีความเชี่ยวชาญนั้นแน่นอนต้องเริ่มต้นพัฒนาจากขั้นของผู้มีประสบการณ์น้อย แล้วขยับไปที่ขั้นผู้มีความก้าวหน้าเบื้องต้น ขั้นผู้มีประสบการณ์ ขั้นผู้เชี่ยวชาญ และสุดท้ายถึงระดับขั้นผู้เชี่ยวชาญ (Dreyfus, Dreyfus, & Athonasiou, 1986) จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาครูที่มีการแพร่หลายในประเทศญี่ปุ่นและประสบความสำเร็จ นั่นคือนวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียน (Fernandez, 2002)

นวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียน (Lesson study) เป็นนวัตกรรมที่เป็นรูปแบบหลักในการพัฒนาวิชาชีพครูที่ได้รับการพัฒนาและใช้ในประเทศญี่ปุ่นมาประมาณ 130 ปีมาแล้ว และได้รับการยอมรับว่าเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการสอนอีกวิธีหนึ่ง เป็นวิธีการที่ทำให้เกิดการสอนที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืนและมั่นคงเพราะได้ผ่านการปรับปรุงและพัฒนาแล้ว (Lewis, 2006) เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงการสอนโดยยึดการสังเกตอย่างระมัดระวัง ผู้สอนจะสอนบทเรียนตามที่ได้ตัดสินใจร่วมกัน และมีผู้รวบรวมข้อมูลให้ได้ข้อมูลอย่างดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ หลังจากที่ได้มีการจัดการเรียนการสอนไปแล้ว สมาชิกในกลุ่มจะมีการพบกันเพื่อให้อธิบายและเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครู และให้การตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่ควรสอนหรือควรสอนอีกครั้งหรือประยุกต์การเรียนรู้สำหรับการศึกษาบทเรียนในครั้งต่อไป

สำหรับในประเทศไทยนวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนได้ถูกนำมาใช้ครั้งแรกในปีพ.ศ. 2545 (เจนสมุทร แสงพันธ์ และอัญชลี ตนานนท์, 2562) โดย รศ.ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ ผ่านศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และได้มีการขยายตัวไปอย่างแพร่หลายทั่วทุกภูมิภาคของประเทศจนถึงปัจจุบัน ในขณะเดียวกันก็ได้มีนวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนนี้มาใช้ในการสอนคณิตศาสตร์แก่นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อให้คณาจารย์และนักศึกษาได้ใช้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเปิดโลกทัศน์ เพราะเป็นวิธีการที่ครูเป็นผู้ผลักดันให้เกิดการปรับปรุงการสอน โดยมีเป้าหมายหลักอยู่ที่นักเรียน ทำให้ครูค้นพบว่าการร่วมมือกันอย่างดีระหว่างครูด้วยกัน ทำให้ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน เป็นแนวคิดหนึ่งที่ครูในประเทศญี่ปุ่นใช้เพื่อพัฒนาวิชาชีพมาเป็นเวลานาน สามารถช่วยให้ครูพัฒนาตนเองไปพร้อม ๆ กับพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน (สุลัดดา ลอยฟ้า และไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2547) จากการที่นวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนได้รับการยอมรับในประเทศต่าง ๆ ว่ามีคุณค่าต่อครู สามารถเปลี่ยนแปลงครูและนักเรียนได้ นวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนจึงน่าจะได้รับการพิจารณาว่าเหมาะสมกับประเทศไทยอย่างยิ่งในภาวะที่ประเทศไทยในปัจจุบันต้องการให้ครูได้ปฏิรูปการสอนตนเอง เพื่อจะได้ส่งผลต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของนักเรียนและใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูในประเทศไทย อันจะช่วยให้เกิดผลดีต่อการปฏิรูปครูเป็นอย่างยิ่ง (Inprasitha, 2009)

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องการศึกษาขั้นเรียนที่ผ่านมา พบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาขั้นเรียนหลายกรณีศึกษาในประเทศไทย ตัวอย่างการศึกษาของฮาฟิซี อูมา (2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนนำร่องของรัฐในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การศึกษาของเจนสมุทร แสงพันธ์ และ อัญชลี ตนานนท์ (2562) ที่ได้ศึกษาการศึกษาขั้นเรียนเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนของรัฐที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาขั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดในจังหวัด

เชียงใหม่ การศึกษาของ ศศิธรดา แพงไทย (2560) เกี่ยวกับได้ศึกษาบริบท สภาพทั่วไปและผลการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน โดยเจาะจงที่บทบาทผู้บริหารโรงเรียนคุณำพิทยาสรรพ์ จงจิตร มุ่งเกิด และคณะ (2554) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส การศึกษาของ อนงค์นุช เวชประชา และคณะ (2554) ได้ศึกษาบทบาทของครูที่ใช้กระบวนการการศึกษาชั้นเรียน และงานของนภาพร วรเนตรสุดาทิพย์ และคณะ (2552) ที่ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตัวอย่างการศึกษาที่ได้นำเสนอข้างต้นพบว่าส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในบริบทโรงเรียนของรัฐ ซึ่งส่วนน้อยที่ศึกษาในบริบทโรงเรียนเอกชน โดยเฉพาะในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อีกทั้งประเด็นการศึกษาก็ยังขาดการมุ่งเน้นไปที่การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน ในขณะที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เริ่มมีความสนใจและมีการนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพในการสอนมากยิ่งขึ้น (Assalihee, Premprayoon, Payayam and Radenahmad, 2018)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น การศึกษานี้มีเป้าหมายในการศึกษาการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในบริบทโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และมุ่งเน้นประเด็นการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่แตกต่างจากการศึกษาที่ผ่านมา เนื่องจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีอัตลักษณ์และบริบทเฉพาะ มีการศึกษาทั้งวิชาสามัญและศาสนาควบคู่กัน และอยู่ในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ที่มีบริบทสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศ ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนจำเป็นต้องมีการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของโรงเรียน ดังนั้น การศึกษาการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในครั้งนี้จะเป็นโอกาสในการพัฒนาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและต่อเนื่อง คือการยกระดับคุณภาพวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาการบริหารงานวิชาการซึ่งเกี่ยวข้องกับการวางแผนงานวิชาการและการประกันคุณภาพ การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ การจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมพัฒนาทรัพยากรการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การนิเทศ และพัฒนาคุณภาพครู (กิตติมา ปรีดีดิลก. 2532 ; อีระ รุญเจริญ. 2547 ; กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ; กมล ภูประเสริฐ. 2545 ; เพชริน สงค์ประเสริฐ. 2550 ; ปัญญา แก้วกัญญา, และคณะ. 2544) เหล่านี้จะช่วยยกระดับคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต่อไปในอนาคต

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 สภาพทั่วไปของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นอย่างไร

1.2.2 การใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอย่างไร

1.2.3 แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่นควรเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.3.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียน
- 1.3.2 เพื่อศึกษาผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
- 1.3.3 เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

- 1.4.1 องค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพทั่วไปและผลกระทบของการใช้งานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีต่อการบริหารของโรงเรียนในบริบทโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
- 1.4.2 องค์ความรู้จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในการนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน เพื่อให้สามารถใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.4.3 องค์ความรู้หลังจากโรงเรียนนำไปใช้แล้ว จะทำให้การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ ยกกระดับวิชาชีพครูผู้สอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนใต้ในระดับชาติสูงขึ้น

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย สภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น ซึ่งกลุ่มโรงเรียนดังกล่าวเป็นกลุ่มโรงเรียนที่สนใจนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนฯ ไปใช้ในการพัฒนาครูผู้สอนและยกระดับคุณภาพวิชาการของโรงเรียน โดยการสมัครใจเข้าร่วมเครือข่ายข้างต้น

1.5.1 ขอบเขตเชิงเนื้อหา

การศึกษาชั้นเรียน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นที่หนึ่ง การร่วมกันวางแผนบทเรียน (Plan) ขั้นที่สอง การร่วมกันสังเกตชั้นเรียน (Do) และขั้นที่สาม การสะท้อนบทเรียนร่วมกัน (See) (Inprasitha, 2010)

การบริหารงานวิชาการ มีขอบข่ายสำคัญ ได้แก่ แผนงานวิชาการและการประกันคุณภาพ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาวิชาชีพครู (กิตติมา ปรีดีติติก. 2532 ; ปัญญา แก้วกัญญา และคณะ. 2544 ; กมล ภูประเสริฐ. 2545 ; กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ; อีระ รุญเจริญ. 2547 ; เพชริน สงค์ประเสริฐ. 2550)

1.5.2 ขอบเขตเชิงประชากร

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษากลุ่มโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสังกัดเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครูด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach) มหาวิทยาลัยทักษิณ

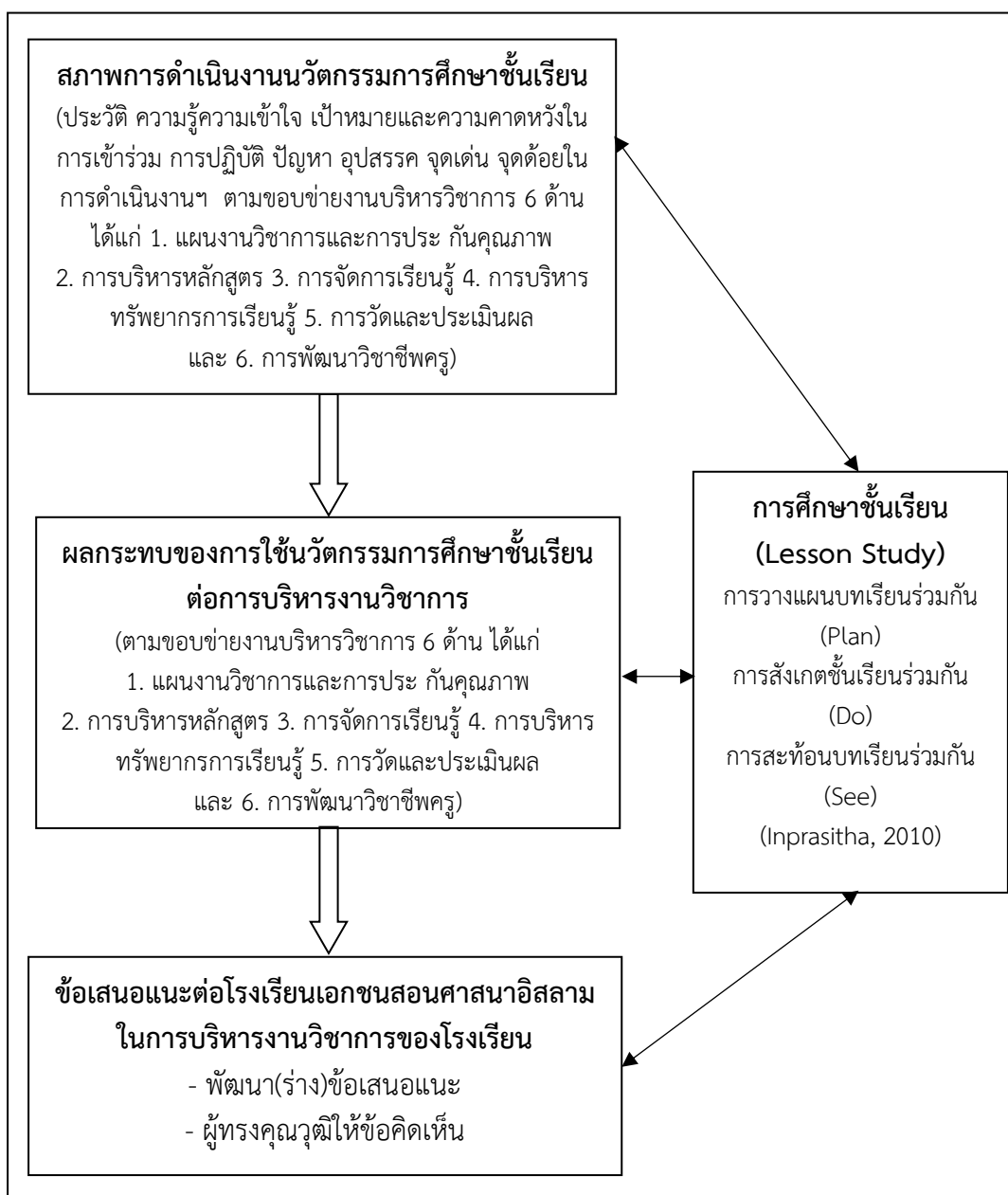
1.5.3 ขอบเขตเชิงพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะกลุ่มโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

1.5.4 กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหารโรงเรียน ครูและครูผู้สอนของโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มเป้าหมาย

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.7 อธิบายกรอบแนวคิด

นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนตามรูปแบบของเครือข่ายฯ ประกอบด้วยกระบวนการหลัก 3 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนบทเรียนร่วมกัน (Plan) การสังเกตชั้นเรียนร่วมกัน (Do) และการสะท้อนบทเรียนร่วมกัน (See) เมื่อโรงเรียนได้นำไปใช้แล้วทำให้เกิดผลกระทบและการปรับเปลี่ยนในการบริหารงานวิชาในขอบข่ายสำคัญได้แก่ แผนงานวิชาการและการประกันคุณภาพ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการพัฒนาวิชาชีพครู ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) ได้ทำการศึกษาเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอนโรงเรียนแกนนำของเครือข่ายจำนวน 7 โรงเรียนที่มีการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมาอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 3 ปี ได้แก่ 1) โรงเรียนมุสลิมสันติชน จังหวัดปัตตานี 2) โรงเรียนอิบนูอับฟานบูรณวิทย์ จังหวัดปัตตานี 3) โรงเรียนซอลีฮียะห์ จังหวัดปัตตานี 4) โรงเรียนอุดมศาสตร์วิทยา จังหวัดยะลา 5) โรงเรียนดาร์ลุโลมนิบงบารู จังหวัดยะลา 6) โรงเรียนศรีทักษิณ จังหวัดนราธิวาส และ 7) โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาการ จังหวัดสงขลา รวมถึงเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนร่วมในนวัตกรรมฯ ทั้งจากมหาวิทยาลัยและโรงเรียนต่าง ๆ โดยศึกษาสภาพทั่วไปของการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในประเด็นลักษณะการปฏิบัติ ปัญหา-อุปสรรคที่พบเจอ และจุดเด่น-จุดด้อยของการใช้นวัตกรรม และศึกษาผลของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์หลายประเด็น เช่น แผนงานวิชาการและการประกันคุณภาพ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการพัฒนาวิชาชีพครู โดยในระยะนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participate Observation)

ระยะที่ 2 จัดทำข้อเสนอแนะต่อโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเมื่อต้องการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่นไปปฏิบัติในโรงเรียน โดยผู้วิจัยจะพัฒนา(ร่าง)ข้อเสนอแนะ และให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินพร้อมให้ความเห็น

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น หมายถึง การศึกษาสภาพทั่วไปของการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียน ผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน และการนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น

2. นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) หมายถึง นวัตกรรมที่เป็นกระบวนการในการพัฒนาวิชาชีพครู พัฒนาการจัดการเรียนการสอนและเป้าหมายสำคัญที่สุดคือการพัฒนานักเรียน

โดยกลุ่มเครือข่ายหรือทีมศึกษาชั้นเรียนที่เกี่ยวข้องด้วยร่วมมือกระทำของครูในโรงเรียนเอง ชั้นเรียนจึงเป็นนวัตกรรมในการพัฒนาวิชาชีพครูที่สามารถช่วยให้ครูพัฒนาตัวเองและพัฒนานักเรียนไปพร้อม ๆ กัน โดยที่ครูทำกิจกรรมร่วมกันอย่างน้อย 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การวางแผนบทเรียนร่วมกัน (Plan) หมายถึง การร่วมกันวางแผน เป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้รับผิดชอบและครูผู้สอนที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมในบางโอกาส โดยการร่วมกันวางแผนนี้จะมีขึ้นสัปดาห์ละครั้ง

ขั้นที่ 2 การสังเกตชั้นเรียนร่วมกัน (Do) หมายถึง ครูผู้สอนจะนำแผนการสอนไปใช้จริงในชั้นเรียนและมีการสังเกตการสอนในชั้นเรียนโดยมีทีมศึกษาชั้นเรียนคอยสังเกต เป้าหมายของการสังเกตชั้นเรียนคือ การสังเกตกระบวนการคิดของนักเรียนไม่ใช่การพิจารณาความสามารถในการสอนของครู

ขั้นที่ 3 การสะท้อนบทเรียนร่วมกัน (See) หมายถึง ทีมศึกษาชั้นเรียนจะสะท้อนเกี่ยวกับผลที่ได้จากการสังเกตการสอน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแผนการสอนแล้วนำเอาแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปใช้ในห้องเรียนใหม่อีกครั้งในปีการศึกษาต่อไป การสะท้อนผลบทเรียนร่วมกันจะทำสัปดาห์ละครั้ง

3. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง ขอบข่ายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ แผนงานวิชาการและการประกันคุณภาพ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการพัฒนาวิชาชีพครู

4. สภาพการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน หมายถึง ประวัติ ความรู้ความเข้าใจ เป้าหมายและความคาดหวังในการเข้าร่วม การปฏิบัติ รูปแบบการปฏิบัติ ปัญหา อุปสรรค จุดเด่น และจุดด้อยในการบริหารวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก่อนการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน

5. ผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนต่อการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การปฏิบัติ ปัญหา อุปสรรค จุดเด่นและจุดด้อยในการดำเนินการนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในด้านแผนงานวิชาการและการประกันคุณภาพ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการพัฒนาวิชาชีพครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รายละเอียดดังนี้

5.1 ด้านแผนงานวิชาการและการประกันคุณภาพ หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุน เกี่ยวกับการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การประสานความร่วมมือ กับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นเพื่อปรับปรุง พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน

5.2 ด้านการบริหารหลักสูตร หมายถึง การประชุมวางแผน กำหนดคณะทำงาน รับผิดชอบ การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความต้องการของสังคม ชุมชน ท้องถิ่น การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร

5.3 ด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูประชุม วางแผน กำหนดคณะทำงานรับผิดชอบ จัดทำแผนการเรียนรู้ ติดตามประเมินผลการจัดการ เรียนการสอน ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

5.4 ด้านการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผน โครงการสนับสนุนในการจัดหาผลิตสื่อ ศึกษา วิเคราะห์ ความจำเป็นด้านสื่อ เทคโนโลยีเพื่อการ จัดการเรียนรู้ สํารวจความต้องการ ผลิตและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ ประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยี รายงานผลการจัดทำสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยี

5.5 ด้านการวัดผลประเมินผล หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูประชุมร่วมกันในการกำหนดภาระงานคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติการวัดผลประเมินผล ดำเนินการวัดผลประเมินผลที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง การจัดทำเอกสารให้ถูกต้อง ชัดเจน แจกผลการประเมินให้ผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลการประเมินหาคุณภาพเครื่องมือวัดผลประเมินผล พัฒนาเครื่องมือวัดผลประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

5.6 ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนจัดระบบการนิเทศงานวิชาการ ดำเนินการนิเทศงานวิชาการ แผนการเรียนการสอน ประเมินผลการ จัดระบบกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา พัฒนาระบบ กระบวนการนิเทศภายในของงาน วิชาการ

6. แนวทางการบริหารงานวิชาการ หมายถึง วิธีการ ข้อเสนอแนะ และทางปฏิบัติที่วางไว้ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดชายแดนใต้ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น ตามขอบข่ายและภารกิจ จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ แผนงานวิชาการและการประกันคุณภาพ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการพัฒนาวิชาชีพครู

7. โรงเครือข่าย หมายถึง เครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครูด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach) กับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ซึ่งมี 38 โรงเรียนที่เป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้

8. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดเครือข่ายเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครูด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach) กับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

9. หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หมายถึง หัวหน้าวิชาการหรือผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนโรงเรียนเครือข่ายเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครูด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach) กับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

10. ครู หมายถึง ครูผู้สอนโรงเรียนเครือข่ายเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครูด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach) กับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบ ญี่ปุ่น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ จึงขอเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

2.1 วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study)

2.2 การพัฒนาวิชาชีพครู

2.3 การพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์โดยใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ในเครือข่ายคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4 การบริหารงานวิชาการ

2.5 บริบทโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study)

2.1.1 ความหมายของการศึกษาชั้นเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาบทเรียน พบว่ามี นักวิชาการและนักวิจัยหลายท่านเสนอทรรศนะต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

Stigler & Hiebert (1999) ได้เสนอหลักการพื้นฐานของการนำแนวคิดวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนไปใช้ในชั้นเรียนประเทศสหรัฐอเมริกาว่า มี 5 ประการ คือ 1) การพัฒนาเป็น รูปแบบค่อยเป็นค่อยไป ต่อเนื่องในระยะยาว 2) การมุ่งเน้นเป้าหมายด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) การมุ่งเน้นที่การพัฒนาการสอนของครูตามรูปแบบวิธีการสอนนั้น ๆ ไม่ใช่มุ่งเน้นที่ครูผู้สอน 4) เป็นการร่วมมือรวมพลังทำงานเป็นทีม และ 5) การรับรู้ได้ของครูที่เข้าร่วมในกระบวนการศึกษาชั้นเรียน ว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเกี่ยวกับการสอนและการพัฒนาวิชาชีพตนเองเพื่อตนเอง กล่าวโดยสรุปว่าเป็นกระบวนการพัฒนาครูผู้สอนสู่การเป็นครูมืออาชีพ โดยครูผู้สอนร่วมกันทำงานเป็นทีม ทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพการสอน โดยการตรวจสอบการปฏิบัติและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ค่อยเป็นค่อยไป และการมุ่งเน้นการประเมินและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนโดยการสังเกตพฤติกรรม ความคิดและการเรียนรู้ของนักเรียนขณะทำงานมากกว่าการตรวจสอบที่ผลงาน การร่วมกันสังเกตในการปฏิบัติงานในชั้นเรียนทั้งครูและนักเรียน และการอภิปรายหลังการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน คือ จุดสำคัญของการพัฒนาครู

ไมตรี อินทรประสิทธิ์ (2546) กล่าวว่า คำว่าการศึกษาชั้นเรียนนี้ เป็นคำที่คิดขึ้นมา เพื่อใช้แทนคำภาษาอังกฤษที่ว่า Lesson Study โดยคำนี้เป็นคำที่ใช้แทนคำว่า Jugyokenkyu ใน ภาษาญี่ปุ่นอีกทีหนึ่ง คำว่า Jugyokenkyu ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ Jugyo ซึ่งหมายถึง ชั้นเรียน กับ Kenkyu ซึ่งหมายถึงการศึกษา (Study) หรือการทำวิจัย (Research) (Yoshida, 2005) การศึกษาชั้นเรียนจึงมีความหมายตามตัวอักษรว่า การศึกษาหรือวิจัยห้องเรียน แต่ความหมายตามวัฒนธรรมของ ญี่ปุ่นที่แท้จริงนั้นเมื่อครูญี่ปุ่นต้องการสอนนักเรียนด้วยวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน สิ่งที่ครูทำก็คือ

เขาจะเข้าร่วมในกระบวนการที่สร้างไว้อย่างดี ซึ่งประกอบด้วยการอภิปรายเกี่ยวกับแผนการสอน (Lesson) ที่พวกเขาวางแผนและสังเกตการณ์สอนร่วมกัน แผนการสอนดังกล่าวนี้เรียกว่า Kenkyujugyo ซึ่งเป็นคำที่กลับกันกับคำว่า Jogyokenkyu และแปลตามตัวว่า ศึกษาหรือวิจัย บทเรียน หรือกล่าวให้เฉพาะเจาะจงลงไป ในการให้ความหมายแบบญี่ปุ่น การศึกษาบทเรียนหรือ การศึกษาชั้นเรียน คือ การพยายามในการศึกษาของครูทุกคนที่ทำงานร่วมกันด้วยการดำเนินตาม ขั้นตอนเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของการวิจัย (เช่น การทำความเข้าใจว่าจะทำอย่างไรจึงจะส่งเสริม ผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างเป็นอิสระ)

Yoshida (2005) ได้เสนอเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน หมายถึง “การเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional learning) ซึ่งครูผู้สอนเป็นผู้ขับเคลื่อนดำเนินการด้วยเป้าหมายที่มีร่วมกัน เนื้อหาสาระมุ่งเน้นให้สอดคล้องกับบริบทแนวคิดของนักเรียน และผู้เชี่ยวชาญภายนอกในฐานะผู้รู้ (Knowledgeable others) เป็นผู้ที่มาช่วยให้ข้อมูลสะท้อนกลับ การศึกษาชั้นเรียนเป็นการ ดำเนินการเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ไม่มีความสมบูรณ์แบบในครั้งเดียว และไม่ใช้การดำเนินการเพียง ลำพังของครูผู้สอน”

Sotirhos (2005) กล่าวถึงการศึกษาชั้นเรียน “คือหนึ่งในวิธีการในการพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งเป็นความพยายามที่จะพัฒนาโรงเรียนจากภายใน

Meyor (2006), Yoshida (2005) กล่าวว่าการศึกษาชั้นเรียน เป็นแนวคิดที่ง่าย สำหรับการที่ปรับปรุงการสอนของครู ด้วยการร่วมมือกับครูในการวางแผนการสอน (Plan) สังเกตการณ์สอนของเพื่อน (Observe) สะท้อนผลการใช้แผน (Reflect on Lesson) แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาชั้นเรียนเป็นวิธีการที่ต้องอาศัยความร่วมมือกันของครูเป็นอย่างมาก ดังที่ลิวอิส (Lewis, 2002) กล่าวว่า การศึกษาชั้นเรียน แม้จะเป็นแนวคิดที่ง่าย แต่เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน (Complex process) และสนับสนุนโดยการร่วมมือกันตั้งเป้าหมายในการทำงาน รวบรวมข้อมูลอย่าง ระมัดระวังเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน

Wang (2005) กล่าวถึงการศึกษาชั้นเรียนว่าเป็นรูปแบบของการเรียนรู้เชิงวิชาชีพในระยะยาวของครูที่ครูเป็นผู้นำเอง (Long-term teacher-led professional learning) ที่ได้รับการ พัฒนาขึ้นในญี่ปุ่น ที่ครูจะทำการวิจัยอย่างเป็นระบบ (Systematically) และร่วมมือกัน (Collaboratively) เกี่ยวกับการสอนและการเรียนในชั้นเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้เกิด ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีของนักเรียนและเพื่อปรับปรุงการสอนของตัวครูเอง นอกจากนี้ Wang (2005) ยังได้กล่าวอีกว่า การศึกษาชั้นเรียนเป็นแนวทางที่สมบูรณ์ในการเรียนรู้เชิงวิชาชีพที่ช่วยให้ครู สามารถพัฒนาแนวทางต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. คิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และการสอนในชั้นเรียน
2. วางแผนการสอน
3. สังเกตว่านักเรียนคิดอย่างไร เรียนรู้อย่างไร และมีปฏิกริยาอย่างไร
4. สะท้อนผลและอภิปรายเกี่ยวกับการสอน
5. รู้และแยกแยะได้ว่าความรู้และทักษะที่จำเป็นที่จะช่วยปรับปรุงการปฏิบัติการ สอน และหาข้อสรุปใหม่ ๆ

จะเห็นได้ว่า ถึงแม้ว่านักวิชาการแต่ละท่านจะให้ความหมายของการศึกษาชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างไรก็ตามความหมายทุกความหมายก็จะกล่าวถึงการศึกษาระดับชั้นเรียนในลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นแนวทาง (Approach) หรือวิธีการ (Method) หนึ่งในการพัฒนาวิชาชีพครูหรือการเรียนรู้ทางวิชาชีพซึ่งกำเนิดในประเทศญี่ปุ่น

2. เป็นแนวทางก่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและก่อให้เกิดความสำเร็จ ทั้งในแง่ตัวครูและนักเรียน

Isoda (2010) กล่าวว่าการศึกษาบทเรียนเป็นการพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งมีหลากหลายทัศนะ แตกต่างกันไปแต่ปรับขอบของสังคมนั้น ๆ โดยในประเทศญี่ปุ่นการศึกษาระดับชั้นเรียนมีลักษณะ 1) ผ่านกระบวนการหลักคือ Plan (การวางแผน) Do (การปฏิบัติและสังเกตการณ์) และ See (การอภิปราย และสะท้อนกลับ) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับครูคนอื่น ๆ 2) เป็นห้องเรียนที่เปิดกว้าง มีส่วนร่วมตั้งแต่บุคคล โรงเรียน ไปจนถึงระดับภูมิภาคและระดับประเทศ แต่มีระบบที่ชัดเจน 3) ประเด็นของการศึกษาระดับชั้นเรียนเป็นประเด็นที่มีความหลากหลาย แต่เน้นที่ผลลัพธ์กับนักเรียน 4) แผนการสอนถือว่าเป็นสิ่งที่ท้าทาย เป็นหนทางที่จะพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ และ 5) การศึกษาระดับชั้นเรียนจะส่งเสริมความเป็นครู ที่ต้องใส่ใจกับการพัฒนานักเรียน และการจัดการเรียน การสอนตลอดเวลา ส่งเสริมให้ครูเป็นนักวิจัย

Murata (2011) เสนอว่า การเรียนรู้ผ่านบทเรียนนั้นมีลักษณะหลายประการ ที่ส่งผลถึงประสิทธิภาพของวิชาชีพครู คือ 1) เป็นสิ่งที่อยู่ในความสนใจร่วมกันของครู เน้นที่การพัฒนาวิชาชีพครู และครูต้องรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่สำคัญเกี่ยวข้องกับชั้นเรียนของตนเอง 2) ให้ความสำคัญที่สุดกับผู้เรียน 3) ถือได้ว่าการศึกษาระดับชั้นเรียนเป็นโอกาสอันดีที่ครูจะปรับตนเองเป็นนักวิจัย 4) เป็นกระบวนการสะท้อนกลับ ที่ให้โอกาสครูได้เรียนรู้และวิธีการสอนการเรียนรู้ของนักเรียน พัฒนาการด้านความรู้ในวงกว้างจากกรณีศึกษาอื่น ๆ 5) เน้นการทำงานอย่างร่วมมือร่วมใจ

ชานนท์ จันทรา (2550) สรุปความหมายและลักษณะของการเรียนรู้ผ่านบทเรียนดังนี้ 1) เป็นกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยขั้นตอน การวางแผน การสอน การสังเกตและการวิจารณ์ร่วมกันของครู ที่มีคำถามการวิจัยหลักร่วมกัน 2) เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างครูและนักวิชาการเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ผ่านกระบวนการวางแผน การนำไปใช้ และการสะท้อนผล 3) เป็นปฏิบัติการในชั้นเรียนจริง และ 4) มีลักษณะเป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบบันไดเวียน

ดังนั้น สรุปได้ว่าการศึกษาระดับชั้นเรียนเป็นนวัตกรรมที่เป็นกระบวนการในการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาครู พัฒนาการจัดการเรียนการสอนและเป้าหมายสำคัญที่สุดคือการพัฒนา นักเรียน โดยกลุ่มเครือข่ายหรือทีมศึกษาระดับชั้นเรียนที่เกี่ยวข้องอย่างร่วมมือกัน การศึกษาระดับชั้นเรียน จึงเป็นนวัตกรรมในการพัฒนาวิชาชีพครูที่สามารถช่วยให้ครูพัฒนาตัวเองและพัฒนานักเรียนไปพร้อม ๆ กัน

2.1.2 ความเป็นมาของการศึกษาชั้นเรียน

ประวัติศาสตร์หรือความเป็นมาของนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน จะกล่าวถึงความ เป็นมาใน 3 ประเทศ คือ การศึกษาชั้นเรียนในประเทศญี่ปุ่นในฐานะประเทศต้นกำเนิดของ นวัตกรรมฯ การศึกษาชั้นเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกาในฐานะประเทศที่นำนวัตกรรมฯ ไปใช้อย่าง กว้างขวาง และประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่เริ่มนำนวัตกรรมฯ มาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 และเป็น ประเทศที่ผู้วิจัยทำการวิจัย

2.1.2.1 ความเป็นมาของการศึกษาชั้นเรียนในประเทศญี่ปุ่น

การศึกษาชั้นเรียนเป็นการค้นหาปัญหาหรือการหยั่งรู้ (Wisdom) คำสอน ลัทธิขงจื้อ กล่าวว่า “การได้เห็นอะไรเพียงครั้งเดียว ดีกว่าการได้ยินตั้งร้อยครั้ง” ดังนั้น จึงสามารถย้อน ดูความเป็นมาของการศึกษาชั้นเรียนจนถึงต้นศตวรรษที่ 19 และแม้ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา วิชาชีพรูในโรงเรียนของญี่ปุ่นที่เรียกว่า Konaikenshu ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาวิชาชีพรู โดยครูทั้งหมดในโรงเรียนร่วมกันทำงานเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายโดยรวมของโรงเรียน (Whole school research) ที่ครูทุกคนได้ตกลงร่วมกันไว้ ตอนเริ่มต้นกลางศตวรรษที่ 1960 มีการรวมยุทธวิธี Konaikenshu และ Jugyokenkyu เข้าด้วยกัน แต่หลังจากนั้นอีก 10 ปี รัฐบาลญี่ปุ่นมองเห็น คุณค่า ของ konaikenshu และมีการส่งเสริมให้โรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมนี้ จนปัจจุบัน Konaikenshu ก็ยังคง อยู่ มีโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจำนวนมากที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน (Nakatome, 1984; Yoshida, 2005) โดยการศึกษาชั้นเรียนก็เป็นรูปแบบหนึ่งของ Konaikenshu

การศึกษาชั้นเรียนในประเทศญี่ปุ่นมีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน มี บทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนแบบดั้งเดิมที่เน้นการบอก การบรรยายของครู ไปสู่ รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ (Hiebert et al., 2003 อ้างถึงใน Yoshida, 2005) ครูญี่ปุ่นตระหนักว่า การศึกษาชั้นเรียนเป็นนวัตกรรมที่ช่วยในการพัฒนาวิชาชีพรูในด้านการ สอน ช่วยให้ครูได้เติบโตในสายงานครูอย่างมืออาชีพและช่วยยกระดับการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่าง ชัดเจน เป็นที่ยอมรับในโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวนมากในญี่ปุ่น

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ของการศึกษาชั้นเรียนในประเทศญี่ปุ่น สามารถสรุปได้ ว่าการศึกษาชั้นเรียนเป็นแนวคิดในการพัฒนาวิชาชีพรูของญี่ปุ่นที่เกิดขึ้นมานานกว่า ร้อยปีแล้ว และได้รับการยอมรับว่า การศึกษาชั้นเรียนช่วยสนับสนุนแนวคิดเรื่องการสอนแบบผู้เรียน เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ของญี่ปุ่นทั้งในอดีตและปัจจุบัน สามารถปรับเปลี่ยนบทบาทของครู จาก บทบาทดั้งเดิมไปเป็นบทบาทใหม่ที่ประเทศไทยต้องการในปัจจุบัน ดังนั้น การนำการศึกษาชั้นเรียน มาใช้ในการพัฒนาวิชาชีพรู น่าจะช่วยเสริมสร้างคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและ แก้ปัญหาการสอนของครูได้

2.1.2.2 ความเป็นมาของการศึกษาชั้นเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา

ความเป็นมาของการให้ความสนใจและการนำเอาการศึกษาชั้นเรียนไปใช้ ใน สหรัฐอเมริกา สามารถสรุปได้ดังนี้

ความสนใจในการศึกษาชั้นเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อ Yoshida (1989) นักศึกษาปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยชิคาโกเสนอแนวคิดเรื่อง การศึกษาชั้นเรียนแก่อาจารย์ ที่ปรึกษาของเขาชื่อ Jim Stigler ในการศึกษาเปรียบเทียบการสอนและการเรียนคณิตศาสตร์ และ

ต่อมา Stigler (1991) และทีมนักวิจัยรวมทั้ง Clea Fernandez และ Makoto Yoshida ทำการวิจัยโดยศึกษาวิถีทัศน์เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างการปฏิบัติในห้องเรียนระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกา Makoto Yoshida เสนอแนวคิดว่าการปฏิบัติการสอนแบบญี่ปุ่นอาจเป็นการสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครูประจำการ Jim Stigler จึงสนับสนุนให้ Makoto Yoshida ศึกษาเพื่อขยายเป็นชุมชนพันธ์ Yoshida (1993) จึงเริ่มทำงานพื้นฐานเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มครูที่ใช้ในการศึกษาชั้นเรียนญี่ปุ่น ต่อมา Lewis (1993) ได้ยินเรื่องการศึกษาระดับชั้นเรียนเป็นครั้งแรกในขณะที่ห้องเรียนญี่ปุ่นเพื่อเขียนหนังสือชื่อให้การศึกษาค้นคว้าและจิตใจ (Educating Hearts and Minds) (ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1995) ส่วน Jim Stigler เริ่มศึกษาวิถีทัศน์ของ TIMSS เป็นครั้งแรกและเสนองานของเขาร่วมกับ James Hiebert และร่วมกันก่อตั้งกลุ่มการศึกษาระดับชั้นเรียนที่โรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียแห่งลอสแอนเจลิส (UCLA Lab School)

Lewis (1996) ได้รับการสนับสนุนจาก NSF เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาวิทยาศาสตร์ของญี่ปุ่น รวมทั้งศึกษาการศึกษาชั้นเรียนในฐานะที่เป็นตัวนำของการเปลี่ยนแปลง และใน ค.ศ. 1998 เลวิสได้เสนอบทความทางวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาระดับชั้นเรียนเป็นครั้งแรกในสหรัฐอเมริกา เรื่อง “A Lesson is Like a Swiftly Flowing River” และใน ค.ศ. 1998 Jim Stigler ได้จัดตั้ง Lesson Lab Corporation กับผู้ช่วยเหลือคนอื่น ๆ และใน ค.ศ. 1999 เขาได้ตีพิมพ์หนังสือชื่อ The Teaching Gap

Fernandez & Yoshida (1999) ได้ร่วมกันทำงานพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาระดับชั้นเรียนในสหรัฐอเมริกาส่วน Catherine Lewis เริ่มงานเกี่ยวกับการศึกษาระดับชั้นเรียนกับ Makoto Yoshida และในเดือนกันยายน Clea Fernandez และ Makoto Yoshida ได้ร่วมมือกับโรงเรียนในญี่ปุ่นกรีนวิชเพื่อทำงานร่วมกันในการนำแนวคิดการตั้งกลุ่มการศึกษาระดับชั้นเรียนเป็นครั้งแรกที่โรงเรียนแพทเทอร์สัน 2 ในรัฐนิวยอร์ก (Paterson School 2, NY)

ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2000 มีการเปิดให้ดูชั้นเรียนเป็นครั้งแรกที่โรงเรียนแพทเทอร์สัน 2 (Paterson School 2) และในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2000 มีการเปิดชั้นเรียนแก่สาธารณชนที่ใหญ่มากที่สุดที่โรงเรียนแพทเทอร์สัน ด้วยความร่วมมือจากครูใหญ่ของโรงเรียนคือ Principal Lynn Liptak และ Patsy Wang Iversion จากศูนย์วิจัยเพื่อโรงเรียนที่ดีกว่า (Research for Better School) กลุ่มผู้ศึกษาวิจัยการศึกษาชั้นเรียนของวิทยาลัยครูในมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย (Teacher College Columbia University) และโรงเรียนญี่ปุ่นกรีนวิช โดยได้รับการอุปถัมภ์จากการประชุมประจำปีครูอเมริกันสอนคณิตศาสตร์ในรัฐนิวเจอร์ซีย์ (The American Math Teacher of New Jersey (AMTNJ)'s annual meeting) ในเดือนกันยายน ค.ศ. 2000 มีการนำการศึกษาชั้นเรียนไปใช้อย่างกว้างขวางเป็นครั้งแรกทั่วรัฐในเดลาแวร์ (Delaware) และในโรงเรียนเบลเวอ (Bellevue School District) ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน มีการเปิดสัมมนาแห่งชาติเรื่องการศึกษาระดับชั้นเรียนที่สนับสนุนโดย Clea Fernandez และ Makoto Yoshida ที่โรงเรียนญี่ปุ่นกรีนวิชและการศึกษาระดับชั้นเรียนในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2002 มีกลุ่มการศึกษาระดับชั้นเรียนอย่างน้อย 50 กลุ่ม (ที่ครอบคลุมรัฐ 25 รัฐ อำเภอมากกว่า 60 อำเภอ โรงเรียนมากกว่า 200 โรงเรียน ครูอย่างน้อย 1,000 คน บทความทางวิชาการ 14 บทความ เว็บไซต์ 2 เว็บไซต์ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับชั้นเรียน มีสมาชิกมากกว่า 575 คน มีการจัดอภิปราย เกี่ยวกับการศึกษาระดับชั้นเรียนในที่ต่าง ๆ และมีการสัมมนาอย่าง

น้อย 12 ครั้ง ที่จัดขึ้นเกี่ยวกับการศึกษาชั้นเรียนในเดือนกันยายน ค.ศ. 2003 อย่างน้อย 29 รักรู้กลุ่มครู 142 กลุ่ม โรงเรียนของรัฐ 247 โรงเรียน โรงเรียนประจำอำเภอ 81 โรงเรียน ครูจำนวน 1,100 คน เข้าร่วมการศึกษาชั้นเรียน ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2004 รัฐอย่างน้อย 32 รักรู้กลุ่มการศึกษาชั้นเรียน 150 กลุ่ม โรงเรียนของรัฐ 335 โรงเรียน โรงเรียนประจำอำเภอ 125 โรงเรียน สมาชิกจำนวนกว่า 900 คน ครูจำนวน 2,300 คน เข้าร่วมในการศึกษาชั้นเรียน

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการศึกษาชั้นเรียนเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วมากในสหรัฐอเมริกา แนวคิดเรื่องการพัฒนาวิชาชีพด้วยการศึกษาชั้นเรียน ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง การเผยแพร่แนวคิดเรื่องการพัฒนาวิชาชีพด้วยการศึกษาชั้นเรียนในสหรัฐอเมริกา ประสบความสำเร็จทั้งในแง่ของปริมาณ คือ ได้รับความนิยอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว และในแง่ของคุณภาพคือได้รับการยอมรับว่าก่อให้เกิดผลดีแก่การเรียนการสอนอย่างแท้จริง

2.1.2.3 ความเป็นมาของการศึกษาชั้นเรียนในประเทศไทย

การศึกษาชั้นเรียนเริ่มใช้ในประเทศไทยที่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีการพัฒนาควบคู่มากับการใช้ปัญหาปลายเปิด (Open Approach) โดยไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ ในฐานะผู้วิจัย ได้ใช้กระบวนการการศึกษาชั้นเรียนในโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งได้รับทุน สนับสนุนจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปี พ.ศ. 2545 มีเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของนักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 15 คน ที่ออกฝึกสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โดยโครงการเริ่มต้นด้วยการให้นักศึกษาฝึกสอนได้ร่วมกันออกแบบแผนการสอนคณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีการแบบเปิดจำนวน 10 แผน ร่วมกับผู้วิจัยในฐานะโค้ชในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 เป็นเวลา 2 เดือน แล้วนำแผนดังกล่าวไปสอนจริงตอนเปิดภาคเรียน ซึ่งนักศึกษาทั้ง 15 คน ได้ออกไปฝึกสอนยังโรงเรียนมัธยม 7 โรงเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ตลอดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โดยนักศึกษาจะมีการบันทึกหลังสอนอย่างละเอียดทุกคาบ และมีการสะท้อนผลชั้นเรียนในทุก ๆ วันศุกร์เป็นเวลาอย่างน้อย 3 ชั่วโมงกับผู้วิจัย และสุดท้ายนักศึกษาทุกคนจะต้องทำวิจัยคนละ 1 เรื่องหลังจากได้ร่วมกิจกรรมแล้วตลอด 1 ภาคเรียน ซึ่งผลปรากฏว่านักศึกษามีโลกทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจใน 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก นักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนว่าจำเป็นจะต้องให้ความสำคัญกับความเข้าใจของผู้เรียนมากกว่าการเรียนรู้ให้ครบตามเนื้อหาของหลักสูตร ซึ่งแตกต่างจากความเชื่อของครูประจำการส่วนใหญ่

ประเด็นที่สอง นักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้ที่มีความหมายนั้นจะต้องเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากนักศึกษาฝึกสอนได้เห็นการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความกระตือรือร้นและเรียนรู้อย่างมีความหมายต่อตัวเอง ซึ่งแตกต่างจากประสบการณ์ของตนเองตอนเป็นนักเรียนในช่วงที่เรียนระดับมัธยม

ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2545) ได้ดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง “การปฏิรูปการเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนโดยเน้นกระบวนการทางคณิตศาสตร์” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ในโครงการวิจัยดังกล่าว มีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ 2 โรงเรียน

ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาโคกสีพิทยาสรรพ์ และโรงเรียนประถมศึกษาเทศบาลสวนสนุก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ได้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ

ระยะที่ 1 เป็นการศึกษากระบวนการคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน โดยศึกษาโรงเรียนเทศบาลสวนสนุก และ โรงเรียนโคกสีพิทยาสรรพ์ โรงเรียนละ 24 คู่ ผลการวิจัยในระยะแรกพบว่า ปัญหาปลายเปิดสามารถส่งเสริมกระบวนการคิดทางคณิตศาสตร์ และทำให้เกิดการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนได้จริงโดยสามารถวิเคราะห์ให้เห็นกระบวนการคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้วิธีการวิจัยแบบใหม่ที่เรียกว่า การวิเคราะห์โปรโตคอล (Protocol analysis)

ระยะที่ 2 เป็นการศึกษาการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียน โดยใช้แนวทางการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study Approach) โดยครูประจำการผู้สอน นักศึกษาฝึกสอนและนักวิจัยได้พัฒนาแผนการสอนแบบเปิดร่วมกันในระหว่างปิดภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2545 แล้วครูประจำการที่โรงเรียนเทศบาลสวนสนุกและโรงเรียนโคกสีพิทยาสรรพ์ นำแผนการสอนดังกล่าวไปใช้จริงในห้องเรียน จำนวน 5 แผน มีการบันทึกวีดิทัศน์และเทปเสียง และมีการประชุมเพื่อสะท้อนผลหลังการสอนตลอดทั้ง 5 แผนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ครูประจำการได้ตระหนักถึงบทบาทที่แตกต่างกันระหว่างการสอนแบบเดิม กับการสอนที่ใช้แผนแบบเปิดโดยเฉพาะในแง่มุมมองของความเหมาะสมของบทบาทของครูในการเป็นผู้ช่วยเหลือ (Facilitator) ในระหว่างที่นักเรียนกำลังแก้ปัญหาปลายเปิดกับบทบาทของครูในชั้นเรียนแบบเดิมที่ เป็นผู้เสนอหรือให้ความรู้แก่นักเรียน (Presenter or explanatory) ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 คณะศึกษาศาสตร์ได้มีการจัดตั้งศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ขึ้น คณะศึกษาศาสตร์โดยศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษาร่วมมือกับองค์กรแพลนแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินโครงการ “พัฒนาแผนการเรียนรู้ตามแนวทางของ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ 2542 ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักด้วยวิธีการศึกษาชั้นเรียน” เพื่อการพัฒนาครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ละ 50 คน ที่เป็นครูประจำการในเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ให้สามารถสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีแบบเปิดและสามารถนำไปใช้จริงในบริบทห้องเรียนของตนเอง โครงการนี้ได้มีการปรับกระบวนการของการศึกษาชั้นเรียน ให้เข้ากับบริบทการทำงานของครูในโรงเรียนโดยได้แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ครูประจำการเข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบเปิดที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในเดือนเมษายน 2546 ระยะที่ 2 ครูประจำการที่เข้าร่วมนำแผนที่สร้างขึ้น จำนวน 5 แผนไปสอนจริงในห้องเรียน โดยการแทรกเข้าไปในช่วงใดช่วงหนึ่งระหว่างภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โดยในระยะนี้จะมีอาจารย์จากคณะศึกษาศาสตร์ และครูที่ร่วมพัฒนาแผนการสอนในโรงเรียนเดียวกันหรือโรงเรียนใกล้เคียงกัน ร่วมกันสังเกตการสอนและสะท้อนผล ระยะที่ 3 ครูประจำการที่เข้าร่วมเผยแพร่ผลงานในการจัดนิทรรศการปลายปีการศึกษา 2549 และได้ให้ศูนย์พัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกับองค์กรแพลนแห่งประเทศไทย ดำเนินโครงการพัฒนาครูประจำการในเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม 1 และ 2 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้รูปแบบของการศึกษาชั้นเรียนแบบเดียวกันของปี พ.ศ. 2546

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ จัดโครงการโรงเรียนในฝันเพาะปัญญา เพื่อการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบโดยเน้นการพัฒนาครูสำหรับโรงเรียนในฝันในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนชุมชนบ้านชนบท อำเภอชนบท และโรงเรียนคูคำพิทยาสรรพ์ อำเภอสูง จังหวัดขอนแก่น โครงการดังกล่าว มีระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี (2549 – 2551) โดยปีแรกเน้นการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบเปิด ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยมีครูและนักวิจัยจากศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา ผู้ประสานงานโรงเรียน และนักศึกษาปริญญาโท โรงเรียนละ 5 คนที่เข้าร่วมในการวิจัย โดยใช้โรงเรียนทั้งสองเป็นฐานสำหรับการวิจัย ร่วมกันสร้างแผนการสอนทุกวันอาทิตย์ จากนั้นผู้เข้าร่วมวิจัยทั้ง 5 คน แต่ละโรงเรียนเข้าสังเกตการณ์สอนทุกคาบ และมีการสะท้อนผลการสอนทุกวันพุธและวันพฤหัสบดี สำหรับโรงเรียนชุมชนบ้านชนบทและโรงเรียนคูคำพิทยาสรรพ์ ตามลำดับ การศึกษาชั้นเรียนเริ่มเป็นที่รู้จักในประเทศไทยมากขึ้น เมื่อศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้รับมอบหมายจากเอเปค (APEC) ให้ร่วมกับประเทศญี่ปุ่น จัดการสัมมนาเรื่อง การศึกษาร่วมกันเกี่ยวกับนวัตกรรมสำหรับการสอนและการเรียนคณิตศาสตร์ในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของสมาชิกเอเปค (Collaborative Study on Innovation for Teaching and Learning Mathematics in Different Cultures among the APEC Member Economies) เป็นจำนวน 3 ครั้ง ติดต่อกัน 3 ปี ครั้งแรกเมื่อวันที่ 14 – 17 มิถุนายน พ.ศ. 2549 ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 จัดต่อเนื่องในปี 2550 และ 2551 ตามลำดับที่จังหวัดขอนแก่น โดยมีประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมประชุมถึง 18 ประเทศ ได้แก่ จีน ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย แอฟริกา กัมพูชา ลาว และเวียดนาม ในปีการศึกษา 2552 ได้ขยายผลการนำการศึกษาชั้นเรียนไปใช้โดยอาศัยการสร้างเครือข่ายกับสถาบันอุดมศึกษาในเขตพื้นที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ในจังหวัด 12 จังหวัดภาคเหนือและ 19 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้รับความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการขยายผลตามนโยบายของรัฐบาลที่ให้ดำเนินการเพื่อขยายผลในระดับประเทศต่อไป (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2549)

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 จวบจนถึงปัจจุบันในปี พ.ศ. 2563 นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนค่อย ๆ เจริญเติบโตอย่างช้า ๆ ในประเทศไทย นวัตกรรมนี้ได้รับการยอมรับถึงคุณค่า และมีจำนวนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้มากกว่า 30 โรงเรียน ที่ใช้นวัตกรรมนี้ในระบบการทำงานของครูและผู้บริหารโรงเรียน และมีแนวโน้มจะมีโรงเรียนรับนวัตกรรมนี้มากขึ้นเรื่อย ๆ

2.1.3 กระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study Process)

จากการศึกษาหนังสือและงานวิจัยต่าง ๆ นักวิชาการที่เกี่ยวข้องแต่ละคนจะเรียกชื่อแตกต่างกันไป บางคนเรียกว่ากระบวนการ (Process) บางคนเรียนว่าวงจร (Cycle) บางคนเรียกขาน (Steps) ในงานวิจัยนี้ขอยกตัวอย่างมุมมองของนักวิชาการที่ได้คลุกคลีกับการนำการศึกษาชั้นเรียนไปใช้จนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วไป ดังนี้

บาบะ (Baba. 2007: 2-3) ได้กล่าวถึงกระบวนการของการศึกษาและพัฒนาบทเรียน จากงานของสติกลอร์และฮิลเบิร์ต (Stigler; & Hiebert. 1999) ว่าประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ ระยะวางแผนการสอน ระยะศึกษาการนำแผนการสอนไปใช้ และระยะสะท้อนผล ระยะวางแผนการสอนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรไปสู่การดำเนินงานในห้องจริง เริ่มต้นด้วยการศึกษาค้นคว้า มีการไตร่ตรองอย่างรอบคอบเพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความคิดและความสามารถในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียน เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ และเชื่อมโยงทั้งหมดเข้าไปในแผนการสอน สิ่งสำคัญของการศึกษาและพัฒนาบทเรียนก็คือ ครูประจำการคณิตศาสตร์จะทำงานร่วมกันทุกขั้นตอนตามกระบวนการของการศึกษาและพัฒนาบทเรียนที่ได้แสดงไว้ดังภาพประกอบ 2 ซึ่งขั้นตอนที่ 1 ถึง 4 ประกอบกันเป็นระยะแรกของกระบวนการดังกล่าว ในการจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนในห้องเรียนจริง อาจมีครูประจำการคณิตศาสตร์จำนวนมากร่วมสังเกตและเก็บรวบรวมเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความคิดและความสามารถในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนดังภาพประกอบ 3 เมื่อการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเสร็จสิ้นลง ผู้มีส่วนร่วมทุกคนจะได้รับโอกาสให้เข้าร่วมสะท้อนผลโดยมีการวิเคราะห์ และอภิปรายกันถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ข้อมูลที่ได้จากการสะท้อนผลในขั้นตอนที่ 4 จะถูกนำมาใช้ในขั้นตอนที่ 5 ถึง 7 เพื่อปรับปรุงแผนการสอนและการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับความคิดและความสามารถในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนมากยิ่งขึ้น กระบวนการนี้จะดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเป็นวัฏจักรของการศึกษาและพัฒนาบทเรียน

ระยะวางแผนการสอน (1),(2) (5)	(1) ขั้นตอนกำหนดปัญหา (2) ขั้นตอนวางแผนการสอน (3) ขั้นตอนจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนในห้องเรียนจริง
ระยะศึกษาการนำแผนการสอนไปใช้ (3) (6)	(4) ขั้นตอนสะท้อนผล (5) ขั้นตอนปรับปรุงแผนการสอน
ระยะสะท้อนผล (4) (7)	(6) ขั้นตอนจัดการเรียนการสอนตามแผนที่ได้ปรับปรุงแล้ว (7) ขั้นตอนสะท้อนผล (8) ขั้นตอนแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ภาพประกอบ 2 กระบวนการของการศึกษาและพัฒนาบทเรียนของ Stigler & Hiebert

Fernandez & Yoshida (2004) ได้เสนอขั้นตอนของกระบวนการศึกษาชั้นเรียน ว่ามี 6 ขั้นตอนดังนี้

- 1) ขั้นการวางแผนบทเรียนวิจัย โดยครูแลกเปลี่ยนความคิดในการออกแบบการสอน จากการใช้ประสบการณ์เดิม การสังเกตนักเรียน คู่มือครู และจากตำราหรือแหล่งข้อมูลอื่น ซึ่งในขั้นตอนนี้จะได้แผนการสอนซึ่งมีรายละเอียดตามที่กลุ่มได้ร่วมกันวางแผน
- 2) ขั้นการนำบทเรียนวิจัยไปสู่การปฏิบัติ โดยมีครูคนหนึ่งดำเนินการสอน ส่วนครูอื่นเป็นผู้ร่วมสังเกตการสอนโดยดูแผนการสอนประกอบการสังเกต

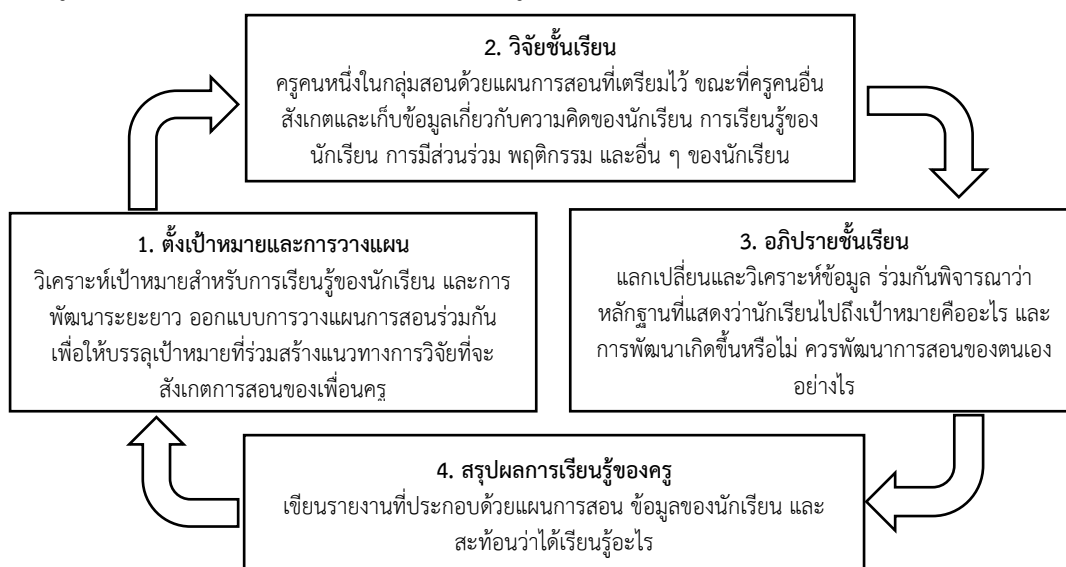
3) ขั้นการอภิปรายบทเรียนวิจัย โดยกลุ่มครูทำการสะท้อนและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทเรียนตามการสังเกตจากชั้นเรียนจริง

4) ขั้นการปรับปรุงบทเรียน ซึ่งขั้นตอนนี้อาจจะดำเนินการหรือไม่ก็ได้ บางกลุ่ม อาจสิ้นสุดการดำเนินงานในขั้นของการอภิปราย ส่วนกลุ่มที่เลือกดำเนินการต่อไปในการปรับปรุงบทเรียน และดำเนินการสอนอีกครั้งจะทำให้ครูเกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องไปอีก และทำให้ได้บทเรียนที่ทันสมัยขึ้น

5) ขั้นการสอนบทเรียนใหม่ที่ได้แก้ไขแล้ว ขั้นตอนนี้อาจจะดำเนินการหรือไม่ก็ได้ และส่วนมากมักจะไม่ได้ดำเนินการสอนซ้ำด้วยครูคนเดิมในชั้นเรียนเดิม เพราะการเก็บข้อมูลในการสอนหนึ่งหรือสองครั้งแรก ก็จะช่วยให้ครูได้เรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ มากมายแล้ว ส่วนใหญ่จะเป็นการเปลี่ยนไปดำเนินการวิจัยบทเรียนอื่น ๆ แทน

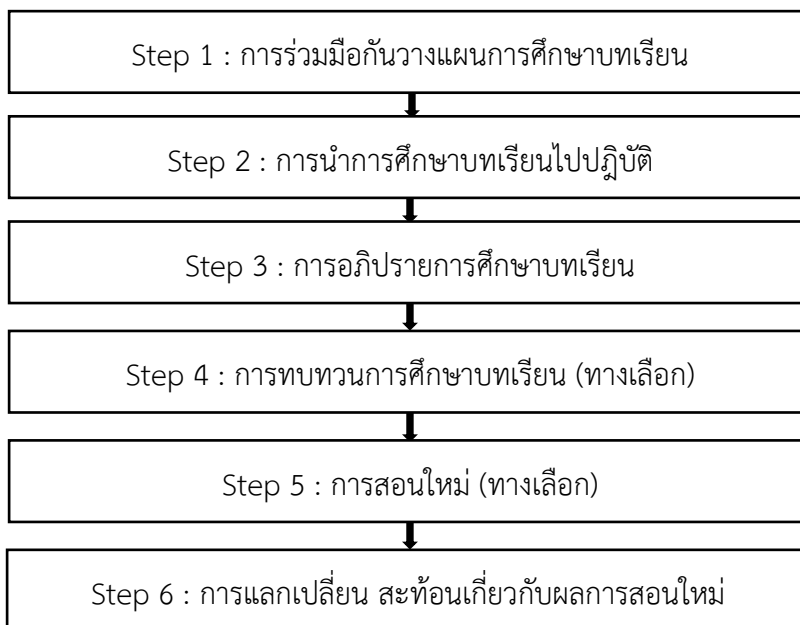
6) ขั้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับบทเรียนใหม่ ครูจะร่วมกันอภิปรายว่าพบเห็นสิ่งใดในการสอนครั้งที่สอง โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะเน้นที่การเสนอผลการสังเกต ข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะ โดยทีมจะทำการจดบันทึกรายละเอียดตลอดทั้งช่วงสังเกตและอภิปรายเพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงของความคิดทั้งหมด ซึ่งบันทึกนี้จะช่วยครูอย่างยิ่งในการเขียนรายงานเกี่ยวกับการทำงานของตน

Lewis (2002) ได้กล่าวเกี่ยวกับการศึกษาชั้นเรียนของญี่ปุ่นว่ามีวงจรการทำงาน (Lesson Study Cycle) โดยขั้นตอนแรก เป็นการตั้งเป้าหมายและวางแผน ซึ่งครูจะร่วมกันวิเคราะห์เป้าหมายการเรียนรู้ของนักเรียน และร่วมกันออกแบบการสอนในระยะยาวเพื่อให้บรรลุเป้าหมายรวมทั้งสร้างแผนบทเรียนที่จะวิจัย **ขั้นตอนที่สอง** การวิจัยการสอน ซึ่งครูครูทำการสอนด้วยแผนการสอนที่เตรียมไว้และร่วมกันสังเกตการณ์การสอน พร้อมทั้งเก็บข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียน การคิด การมีส่วนร่วม และพฤติกรรมอื่น ๆ **ขั้นตอนที่สาม** การอภิปรายเกี่ยวกับการสอน ซึ่งครูและเพื่อนร่วมทีมจะทำการอภิปรายเกี่ยวกับชั้นเรียนที่ร่วมกันสังเกต โดยพิจารณาถึงการบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามหลักฐาน มีการพัฒนาการหรือควรพัฒนาการสอนของตนเองอย่างไร **ขั้นตอนที่สี่** สรุปผลการเรียนรู้ของครู ซึ่งครูจะปรับแผนการสอนอีกครั้ง และสอนใหม่ พร้อมทั้งทำสรุปเกี่ยวกับการร่วมกันเรียนรู้ตามแผนการสอน และสะท้อนว่าได้เรียนรู้อะไรจากการร่วมสะท้อนผล

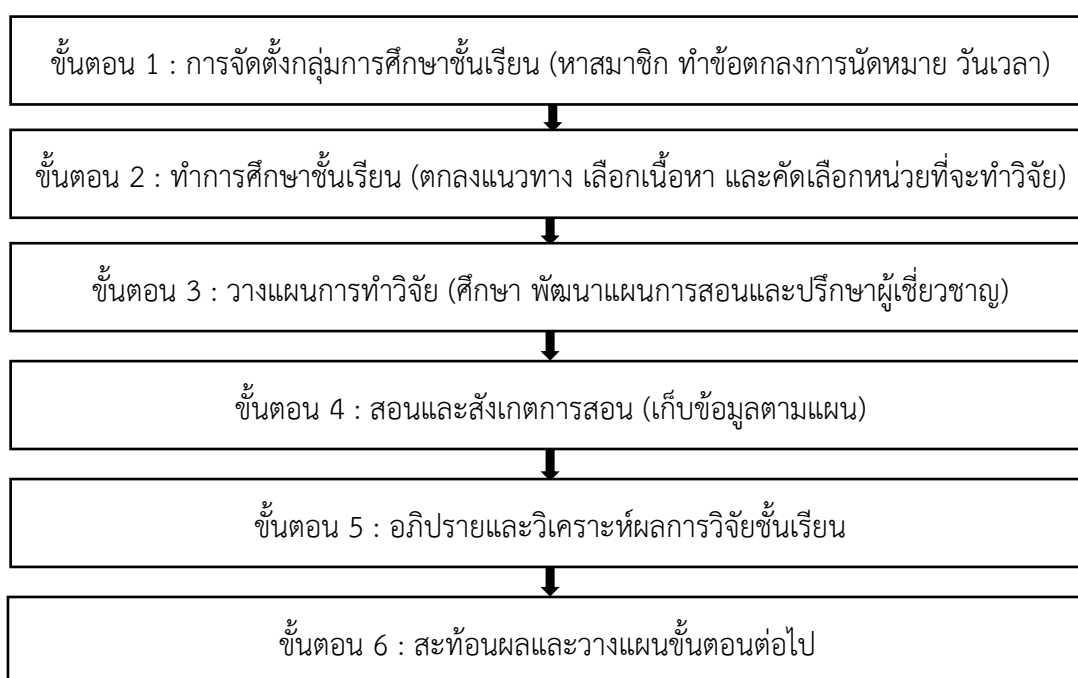
ภาพประกอบ 3 แสดงวงจรของการศึกษาชั้นเรียนตามแนวคิดของ Lewis (2002)

ในขณะที่ Yoshida (2004) กล่าวว่า กระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study Process) มี 6 ขั้นตอน ตามแผนภาพ

ภาพประกอบ 4 แสดงกระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study Process) ตามแนวคิดของ Yoshida (2004)

Lewis (2002) ได้เสนอกระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study's Step) ดังภาพ

ภาพประกอบ 5 แสดงขั้นตอนกระบวนการศึกษาชั้นเรียน ตามแนวคิดของ Lewis (2002)

Yoshida (2005) กล่าวถึง วงจรการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study Cycle) ว่าเป็น วงจรที่มีกิจกรรมหลักเริ่มต้นจากการกำหนดหรือนิยามหัวข้อวิจัยหรือหัวข้อที่สนใจจะศึกษาโดยจะ มุ่งเน้นไปที่คุณลักษณะของนักเรียน จากนั้นมีการจัดตั้งกลุ่มครูเพื่อร่วมกันจัดทำแผนการสอนตาม ความเหมาะสม เช่น ตามระดับชั้น ตามระดับกลุ่มวิชา เพื่อให้สอดคล้องกับหัวข้อที่สนใจศึกษาวิจัย มีการเชิญผู้เชี่ยวชาญภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการเพิ่มเติมความเข้าใจในด้านเนื้อหา และแนวคิดใน การศึกษาวิจัยบทเรียนเพื่อการสนับสนุนการทำงานของกลุ่มให้ราบรื่น จากนั้นกลุ่มจะร่วมกัน พิจารณาเลือกหัวเลื้อยหน่วยการเรียนรู้และหัวข้อในแต่ละหน่วยที่สอดคล้องกับเป้าหมายในการวิจัย เพื่อทำการออกแบบแผนการสอน เมื่อได้แผนการสอนแล้วสมาชิกในกลุ่มอย่างน้อย 1 คน จะนำแผน ที่ร่วมกันออกแบบไปสอน และคนอื่น ๆ ในกลุ่ม รวมถึงผู้เชี่ยวชาญภายนอกจะเป็นผู้สังเกตการณ์การ สอน โดยจะสังเกตและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งอาจจะมีครู นอกเหนือสมาชิกในกลุ่มหรือครูจากโรงเรียนอื่น ๆ เข้าร่วมในการสังเกตด้วยได้ หลังจากการสอนเสร็จ สิ้นจะมีการอภิปรายหรือสะท้อนผลเกี่ยวกับชั้นเรียนในช่วงเวลาที่กำหนด ซึ่งจะได้ข้อมูลเพื่อปรับปรุง ชั้นเรียนในชั้นเรียนต่อไป และจะเกิดเป็นวงจรการสอน การสังเกต การอภิปรายเกิดขึ้นอีกครั้งอย่าง ต่อเนื่อง และเมื่อสิ้นปีการศึกษา กลุ่มการศึกษาชั้นเรียนที่ได้ร่วมกันสะท้อนผลการศึกษาระดับชั้นเรียนอย่าง ต่อเนื่อง จะจัดทำรายงานข้อค้นพบและผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยเพื่อนำเสนอตามเป้าหมายของการ วิจัย โดยจุดมุ่งหมายของกิจกรรมในกระบวนการนี้มีอยู่ 2 ประการ คือ การสร้างแนวคิดใหม่ เกี่ยวกับการสอน และการเรียนที่มีพื้นฐานเกี่ยวกับการคิดของนักเรียน

Assalihee; Premprayoon; Payayam and Radenahmad (2018) ได้กล่าวเกี่ยวกับ กระบวนการศึกษาชั้นเรียนในบริบทโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามไว้ 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนด เป้าหมายการเรียนรู้และออกแบบสถานการณ์ปัญหา 2) กำหนดสถานการณ์สอดคล้องกับบริบทความ เป็นมุสลิม 3) ผลิตสื่อการเรียนการสอน 4) ปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนตามแผน 5) การสังเกตชั้นเรียน 6) การสะท้อนผลการสอน 7) แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอน

<p>ระยะการออกแบบวิจัยบทเรียน (Plan) (1),(2) (5)</p>	<p>1) กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และออกแบบ สถานการณ์ปัญหา</p>
<p>ระยะสังเกตการวิจัยบทเรียน (Do) (3) (6)</p>	<p>2) กำหนดสถานการณ์สอดคล้องกับบริบทความ เป็นมุสลิม</p>
<p>ระยะสะท้อนผลการปฏิบัติการสอน (See) (4) (7)</p>	<p>3) ผลิตสื่อการเรียนการสอน 4) ปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนตามแผน 5) การสังเกตชั้นเรียน 6) การสะท้อนผลการสอน 7) แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่าง ครูผู้สอน</p>

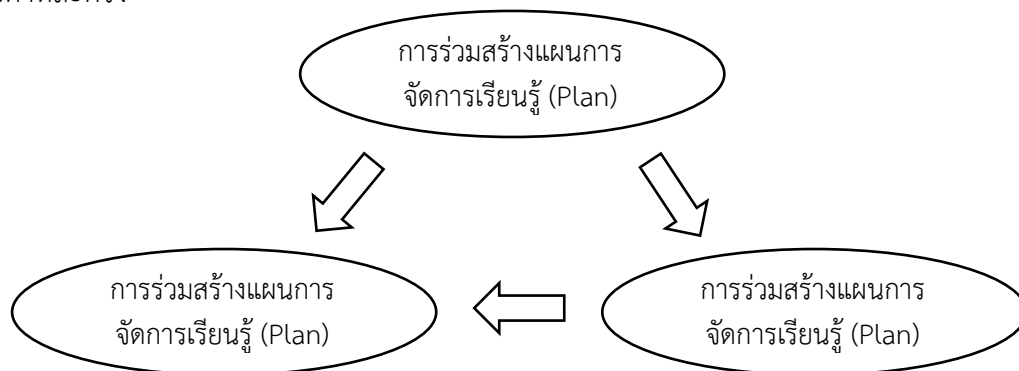
ภาพประกอบ 6 แสดงกระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study's Step) ในบริบทโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลาม ตามแนวคิดของ Assalihee, et al. (2018)

Inprasitha (2010) กล่าวถึงประวัติศาสตร์ของวิธีการศึกษาชั้นเรียนของญี่ปุ่นที่ได้รับการปรับมาใช้ในวัฒนธรรมโรงเรียนในประเทศไทยเริ่มในปี พ.ศ. 2545 การศึกษาชั้นเรียนได้ดำเนินการในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดขอนแก่น และใกล้เคียงจำนวน 7 โรงเรียน ในความพยายามครั้งแรกนี้ได้นำสามขั้นตอนของการศึกษาชั้นเรียนมาใช้ซึ่งการศึกษาชั้นเรียนในบริบทของประเทศไทยควรมีขั้นตอนเบื้องต้นอย่างน้อย 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) การร่วมกันวางแผนบทเรียน (Plan) การร่วมกันวางแผนเป็นการร่วมมือกันระหว่างนักวิจัยผู้ประสานงานโรงเรียนผู้ช่วยวิจัยและครูผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยเริ่มต้นจากการกำหนดกิจกรรมปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ใช้สถานการณ์ปัญหาปลายเปิดโดยใช้ปัญหาเบื้องต้นจากหนังสือเรียนญี่ปุ่น จากนั้นดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดโดยการร่วมกันวางแผนนี้จะมีขึ้นสัปดาห์ละครั้ง

2) การร่วมกันสังเกตชั้นเรียน (Do) ในขั้นตอนนี้ครูจะนำแผนการสอนไปใช้จริงในชั้นเรียนและมีการสังเกตการสอนในชั้นเรียนโดยที่มีผู้ประสานงานโรงเรียน ผู้ช่วยวิจัยและครูคนอื่น ๆ เป้าหมายของการสังเกตชั้นเรียนคือการสังเกตกระบวนการคิดของนักเรียนไม่ใช้การพิจารณาความสามารถในการสอนของครู

3) การสะท้อนผลบทเรียนร่วมกัน (See) ในขั้นตอนนี้ทีมศึกษาชั้นเรียนจะสะท้อนเกี่ยวกับผลที่ได้จากการสังเกตการสอน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแผนการสอนแล้วนำเอาแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปใช้ในห้องเรียนใหม่อีกครั้งในปีการศึกษาต่อไป การสะท้อนผลบทเรียนร่วมกันจะทำสัปดาห์ละครั้ง

ภาพประกอบ 7 ขั้นตอนของการศึกษาชั้นเรียนในบริบทของประเทศไทย (Inprasitha, 2010)

Isoda (2010) ได้กล่าวว่า กระบวนการของการศึกษาบทเรียนนั้นมีนักวิจัยและนักวิชาการ หลายท่านแบ่งออกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไป แต่สาระสำคัญนั้นประกอบไปด้วย 3 กระบวนการ คือ การวางแผนการดำเนินงานและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ Plan (Preparations) การปฏิบัติการสอนและการสังเกต Do (Observations) และการอภิปรายผล See (Discussion and Reflection)

จากที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กระบวนการศึกษาชั้นเรียนโดยใช้แนวคิดการศึกษาชั้นเรียนของ Inprasitha (2010) ที่โรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครูด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณใช้ในการดำเนินการศึกษาชั้นเรียน ทั้งนี้

ได้วิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาชั้นเรียนอื่น ๆ ร่วมด้วย ประกอบด้วย Stigler, J. & Hiebert, J. (1999), Lewis (2002), Fernandez & Yoshida (2004), Hodges; Landry; & Cady. (2009), และ Isoda (2010) สามารถสรุปได้ว่า นักวิชาการมีมุมมองต่อกระบวนการการศึกษาชั้นเรียนแตกต่างกันไป แต่อย่างไรก็ตามในการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมาใช้ กระบวนการศึกษาชั้นเรียนควรมีขั้นตอนหลัก ๆ อย่างน้อย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นแรก การร่วมกันวางแผนบทเรียน (Plan) ขั้นที่สอง การร่วมกันสังเกตชั้นเรียน (Do) และขั้นที่สาม การสะท้อนบทเรียนร่วมกัน (See) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นแรก การร่วมกันวางแผนบทเรียน (Plan)

กำหนดเป้าหมายหลักหมายถึงกระบวนการที่ทีมศึกษาชั้นเรียนร่วมกันกำหนดข้อตกลงพื้นฐานสำหรับการทำงานร่วมกันและกำหนดเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียน วิเคราะห์เป้าหมายสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน (Lewis, 2002) ทีมจะต้องศึกษาค้นคว้าหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ (Hodges Landry & Cady, 2009) ศึกษากระบวนการของการศึกษาและพัฒนาบทเรียนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผล การเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียน และฝึกทักษะการสังเกตและวิเคราะห์ความคิดความสามารถในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนในเนื้อหาหรือประเด็นที่จะสอน โดยเลือกเนื้อหาที่ตรงกับเป้าหมายดังกล่าวหรือกำหนดกิจกรรมปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่เป็นปัญหาปลายเปิด ขั้นนี้ลักษณะเดียวกันกับกระบวนการแก้ปัญหาจะเป็นตัวชี้นำและกำกับการทำงานของทีมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson study group) ซึ่งอาจเป็นปัญหาโดยทั่วไป เช่น เพื่อกระตุ้นความสนใจในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน หรือปัญหาที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น เพื่อให้เด็กมีความเข้าใจในเรื่องการบวกเศษส่วนที่มีตัวส่วนไม่เท่ากันดียิ่งขึ้น กลุ่มจะช่วยกันกำหนดปัญหาให้มีความชัดเจน จนสามารถระบุถึงบทเรียนที่จะใช้ในชั้นเรียนได้ ปัญหาอาจมาจากประสบการณ์การปฏิบัติงานของครูเอง หรือมาจากนโยบายทางการศึกษา ซึ่งในประเทศญี่ปุ่นมักจะพบว่าเป็นปัญหาที่มาจาก การเชื่อมโยงระหว่างปัญหาของครูในชั้นเรียนกับปัญหาของชาติ (Stigler, J. & Hiebert, J., 1999) ที่จะทำให้นักเรียนนำสถานการณ์นั้นไปเป็นโจทย์การเรียนรู้ ครูประชุมร่วมกันวางแผนบทเรียนระหว่างผู้เชี่ยวชาญและครูผู้สอน โดยแลกเปลี่ยนความคิดในการออกแบบการสอนจากประสบการณ์เดิม จากการสังเกตนักเรียนในปัจจุบันของตน จากคู่มือตำราหรือบทความที่เขียนโดยครูคนอื่น ๆ ที่ศึกษาปัญหาที่คล้ายคลึงกัน (Fernandez & Yoshida, 2004) เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Isoda, 2010) โดยเป้าหมายของการศึกษาชั้นเรียนมิใช่เพียงเพื่อการสร้างบทเรียนที่มีประสิทธิภาพ แต่เพื่อทำความเข้าใจว่า บทเรียนสามารถช่วยในการพัฒนาความเข้าใจของนักเรียน (Stigler, J. & Hiebert, J., 1999) จากนั้นดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดโดยร่วมกันวางแผนนี้จะมีขึ้นสัปดาห์ละครั้ง (Insprasitha, 2010) โดยที่แผนที่ร่วมกันสร้างนี้จะเป็นแผนการวิจัยบทเรียน (Research lesson) ที่จะสังเกต ออกแบบวางแผนการสอนร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งสร้างแนวทางการวิจัยที่จะสังเกตการสอนของเพื่อนครู (Lewis, 2002) ซึ่งแม้ว่าในท้ายที่สุดแล้วจะมีครูเพียงหนึ่งคนเป็นผู้สอนบทเรียนนี้ แต่บทเรียนที่ได้ถือเป็นผลงานของครูผู้เกี่ยวข้องทุกคนในการวางแผนครั้งแรกก็มีการนำเสนอต่อคณะกรรมการของโรงเรียนเพื่อรับฟังความคิดเห็น และจาก

กลุ่มครู หลังจากนั้นจะดำเนินการปรับปรุงแก้ไขจากข้อมูลที่ได้รับ (Stigler, J. & Hiebert, J., 1999)

ขั้นที่สอง การร่วมกันสังเกตชั้นเรียน (Do)

เป็นการปฏิบัติการสอนและการสังเกต (Isoda, 2010) และขั้นการวิจัยชั้นเรียน ครูพิจารณานาบทเรียนวิจัยหรือแผนการสอนที่ร่วมกันจัดทำไปใช้จริง ลงสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน โดยครูคนหนึ่งในทีมการศึกษาชั้นเรียนที่ร่วมกันวางแผนการสอนเป็นผู้ดำเนินการสอนและครูทุกคนจะมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการเตรียมการ ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมสื่อ อุปกรณ์ การซักซ้อม โดยมีการแสดงบทบาทสมมติ ในวันที่สอนครูคนอื่น ๆ ในกลุ่มจะมอบหมายให้นักเรียน 2 คนดูแลชั้นเรียนแทนเพื่อมาร่วมสังเกตการณ์สอนโดยดูแผนการสอนประกอบ (Fernandez & Yoshida, 2004) และมีผู้เชี่ยวชาญมาร่วมสังเกตการณ์สอนด้วย นั่งอยู่ด้านหลังของห้องเรียน แต่ในกรณีที่นักเรียนทำกิจกรรมที่โต๊ะของตนครูผู้สังเกตสามารถเดินดูไปรอบ ๆ เพื่อได้สังเกตและจดบันทึกอย่างละเอียดถี่ถ้วน (Stigler, J. & Hiebert, J., 1999) เป้าหมายของการสังเกตชั้นเรียนคือเก็บข้อมูลโดยการสังเกตกระบวนการคิดของนักเรียน การเรียนรู้ การมีส่วนร่วม ความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน และเกี่ยวกับการกระทำของนักเรียนที่มีต่อพัฒนาความเข้าใจของตน ไม่ใช่การพิจารณาความสามารถในการสอนของครู (Insprasitha, 2010) ในบางครั้งอาจมีการบันทึกวีดิทัศน์ สำหรับการวิเคราะห์และอภิปรายในภายหลัง และเป็นขั้นนำแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้วมาสอนนักเรียนกลุ่มอื่น (Insprasitha, 2003) โดยครูผู้สอนคนเดิมหรือสมาชิกในทีมศึกษาชั้นเรียนในห้องเรียนใหม่ แต่โดยส่วนมากมักจะไม่ได้ดำเนินการสอนซ้ำด้วยครูคนเดิมในชั้นเรียนเดิม และมักไม่ค่อยมีการสอนซ้ำเป็นครั้งที่สาม (Stigler, J. & Hiebert, J., 1999) ครูที่เป็นผู้สังเกตการณ์อาจไม่สังเกตครบทั้งสองครั้งก็ได้ เพราะเป็นเพียงการเก็บข้อมูลในการสอนหนึ่งหรือสองครั้งแรก ก็จะช่วยให้ครูได้เรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ มากมายแล้ว ส่วนใหญ่จะเป็นการเปลี่ยนไปดำเนินการวิจัยบทเรียนอื่น ๆ แทน (Fernandez & Yoshida, 2004) สิ่งที่แตกต่างกันจากการสอนในครั้งแรกก็คือ จะมีการเชิญบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนเข้าร่วมสังเกตการณ์ด้วย ซึ่งในโรงเรียนขนาดใหญ่มักจะใช้บุคคลเหล่านี้แทนนักเรียน เพราะไม่สามารถให้ทุกคนเข้าไปสังเกตในชั้นเรียนจริงได้ (Stigler, J. & Hiebert, J., 1999)

ขั้นที่สาม การสะท้อนผลบทเรียนร่วมกัน (See)

เป็นขั้นการอภิปรายชั้นเรียน ชักถามแลกเปลี่ยน วิเคราะห์ข้อมูล และเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทีมศึกษาชั้นเรียน อภิปรายบทเรียนวิจัยโดยทีมศึกษาชั้นเรียนให้ผลสะท้อนและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทเรียนที่ได้สังเกตในชั้นเรียนจริง (Fernandez & Yoshida, 2004) อภิปรายเกี่ยวกับความคิดและความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน อภิปรายเกี่ยวกับการสอนว่าไปถึงเป้าหมายหรือไม่ การพัฒนาเกิดขึ้นหรือไม่ ควรพัฒนาการสอนของตนเองอย่างไร (Lewis, 2002) เพื่อสะท้อนเกี่ยวกับผลที่ได้จากการสังเกตการสอน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแผนการสอน แล้วนำเอาแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปใช้ในห้องเรียนใหม่อีกครั้งในปีการศึกษาต่อไป การสะท้อนผลบทเรียนร่วมกันจะทำให้สัปดาห์ละครั้ง (Insprasitha, 2010) ตลอดจนปรับปรุงให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยวิธีการสะท้อนและประเมินบทเรียน ส่วนมากทีมศึกษาชั้นเรียนจะนัดกันเพื่อสะท้อนผลในวันที่มีการสอนทันทีโดยใช้เวลาหลังเลิกเรียน เริ่มต้นด้วยการสะท้อนของครูผู้สอนก่อนด้วยการนำเสนอเกี่ยวกับบทเรียนว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไรและปัญหาคืออะไร จากนั้นครูในกลุ่มก็จะนำเสนอต่อด้วยการสะท้อนที่

มุ่งไปที่ประเด็นของบทเรียนไม่ใช่ตัวผู้สอน ซึ่งในการวิพากษ์วิจารณ์นี้ครูในกลุ่มทุกคนจะมีความรู้สึกร่วมกันว่าเป็นการปรับปรุงแก้ไขงานของตน เป็นงานที่ทุกคนทำมาด้วยกัน ดังนั้นการสะท้อนเพื่อการปรับปรุงจึงเป็นการปรับปรุงบทเรียนของตน ไม่ใช่ของสมาชิกคนใดคนหนึ่ง ถือว่าเป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดการประเมินบุคคลมาเป็นกิจกรรมพัฒนาตนเอง (Stigler, J. & Hiebert, J., 1999) และเป็นขั้นการปรับปรุงแก้ไขบทเรียนซึ่งขึ้นอยู่กับการสังเกต (Observations) และการสะท้อนผล (Reflection) ในขั้นการสะท้อนการประเมินบทเรียนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับบทเรียนให้มีความทันสมัย (Fernandez & Yoshida, 2004) ครูปรับปรุงแก้ไขบทเรียนอาจโดยการเปลี่ยนแปลงสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ กิจกรรม ปัญหาที่ใช้ คำถามที่ใช้ถาม หรือทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่ครูมักจะเปลี่ยนตามหลักฐานที่แสดงถึงความเข้าใจ ที่คลาดเคลื่อนหรือผิดพลาดของนักเรียนในการเรียนเรื่องนั้น ๆ

และเนื่องจากขั้นตอนนี้เป็นการสรุปผลการเรียนรู้ของครู หลังจากนำบทเรียนใหม่ไปสอนในห้องเรียนใหม่ ทำให้ขั้นตอนนี้อาจจะใช้ระยะเวลาในการประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นของทีมการศึกษาชั้นเรียน เช่นเดียวกับการอภิปรายในขั้นแรกกว่าพบเห็นสิ่งใดบ้างจากชั้นเรียน และในขั้นนี้อาจจะมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกเข้าร่วมได้ ในขั้นตอนนี้จะเป็นการนำเสนอผลการสังเกต ในประเด็นความสำเร็จตามเป้าหมายและส่วนของการปรับปรุงพัฒนา โดยไม่ได้มุ่งไปที่ตัวผู้เรียนเพียงอย่างเดียว แต่มุ่งไปที่บทเรียนที่ได้ในการพัฒนาการสอนของครูผู้สอนในด้านการออกแบบการเรียนรู้ด้วย กล่าวคือมุ่งเน้นไปที่ผู้เรียนและผู้สอน (Stigler, J. & Hiebert, J., 1999) และตลอดระยะเวลาของการสังเกตและการอภิปรายหรือสะท้อนผล สมาชิกในกลุ่มจะมีการบันทึกสิ่งที่ได้สังเกตและเรียนรู้ ซึ่งจะใช้เป็นหลักฐานสำคัญในการสรุปและอำนวยความสะดวกในการเขียนรายงานการทำงานของตนเอง (Fernandez & Yoshida, 2004) และบันทึกสรุปผลการเรียนรู้ของครู และยังเป็นประโยชน์ในการนำเสนอผลการศึกษาเรียนรู้สู่ภายนอก ทำให้สามารถขยายผลต่อครูผู้สอนวิชาอื่น ๆ และเครือข่ายโรงเรียนที่สนใจกระบวนการศึกษาชั้นเรียน โดยการขยายสามารถทำได้หลายแนวทาง เช่น (1) การทำรายงานบอกเล่าผลการทำงานของกลุ่ม ผลการเรียนรู้ที่เป็นบทเรียนและการแก้ไข อาจจะมีพิมพ์เป็นเอกสารวิชาการหรือนำเสนอผ่านสื่อของโรงเรียน และ (2) การจัดกิจกรรมให้ครูจากโรงเรียนเครือข่ายเข้ามาร่วมสังเกตการณ์สอน ซึ่งถือเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาวิชาชีพครู เปิดโอกาสให้ครูได้เรียนรู้กระบวนการศึกษาชั้นเรียนจากการดำเนินงานของโรงเรียนอื่น ๆ (Stigler, J. & Hiebert, J., 1999)

2.2 การพัฒนาวิชาชีพครู

ครูเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา เป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ที่สำคัญคือความเป็นคนดี มีคุณธรรม ดังนั้นการพัฒนาวิชาชีพครูจึงเป็นเรื่องที่จะต้องให้ความสำคัญอย่างจริงจัง โดยจะต้องใส่ใจอย่างจริงจังในประสิทธิภาพของทุก ๆ ขั้นตอนของการพัฒนาวิชาชีพครู โดยตลอดระยะเวลาของการพัฒนาวิชาชีพของครูแต่ละคนนั้นมีลักษณะและความต้องการที่แตกต่างกัน (Joerger, 2010) ตามช่วงเวลาและประสบการณ์ จากแนวคิดของ Huberman (1989) ได้กล่าวถึงช่วงเวลาของการพัฒนาวิชาชีพครู ระยะเวลา ประสบการณ์และความต้องการครูที่แตกต่างกันใน 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 คือ ช่วงเริ่มต้นเข้าสู่การประกอบวิชาชีพครู ประสบการณ์ในการสอน ประมาณ 1 – 3 ปี ในช่วงนี้ครูจะมีความพยายามในการพัฒนาวิชาชีพสูง มีความต้องการที่จะพัฒนาวิชาชีพและทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาชีพของตน

ขั้นตอนที่ 2 คือ ช่วงเวลาที่ครูเริ่มมีความมั่นคง หลังจากผ่านประสบการณ์ในการประกอบวิชาชีพครูผู้สอนมาแล้วประมาณ 4 - 6 ปี ในช่วงเวลาของขั้นตอนนี้ครูจะมีความมุ่งมั่นในการสอนและมีความรอบรู้ในศาสตร์การสอนมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 คือ ช่วงเวลาที่ครูแต่ละคนเริ่มมีความคิดที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่แตกต่างกันในการเผชิญตลอดช่วงเวลาการทำงานด้านครูผู้สอนประมาณ 7 – 18 ปี ในขั้นตอนนี้ ครูบางกลุ่มมีความสนใจ พยายามค้นคว้า และเรียนรู้เรื่องราวใหม่ ๆ เผชิญหน้ากับทุก ๆ ความท้าทาย มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่ครูบางกลุ่มเริ่มมีความสับสน มีคำถามเกี่ยวกับวิชาชีพของตนและเริ่มทบทวนเกี่ยวกับการทำงานของตนเอง เนื่องจากมีความเครียดเริ่มไม่มีความสุขในการทำงาน จนทำให้หลายคนเริ่มมีการลาออกจากวิชาชีพครูในช่วงเวลานี้

ขั้นตอนที่ 4 คือ ช่วงเวลาที่ครูแต่ละคนเริ่มมีความคิดที่แตกต่างกันอีกครั้งเป็นครั้งที่ 2 เป็นช่วงระยะเวลาที่ครูมีประสบการณ์ในการสอนประมาณ 19 – 30 ปี ช่วงเวลานี้ครูบางกลุ่มเริ่มมีความห่างเหินจากนักเรียน เริ่มผ่อนคลายและปล่อยวาง ในขณะที่ครูอีกบางกลุ่มเริ่มมีความคิดในเชิงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการศึกษาในด้านต่าง ๆ ทั้งระบบการศึกษา ระบบการบริหารของโรงเรียน ผู้บริหาร เพื่อครู รวมถึงวิชาชีพของตนเอง

ขั้นตอนที่ 5 คือ ช่วงเวลาที่ครูเริ่มปลดปล่อยและปล่อยวาง เป็นช่วงระยะเวลาที่ครูมีประสบการณ์ในการสอนมาแล้วประมาณ 31 – 50 ปี ช่วงเวลานี้ครูจะเริ่มไม่ใส่ใจกับการพัฒนาวิชาชีพแล้ว เริ่มที่จะย้อนสะท้อนช่วงเวลาของการประกอบวิชาชีพที่ผ่านมาและใช้ชีวิตในช่วงท้ายของวัยทำงานอย่างสงบ ในขณะที่เดียวกันช่วงนี้อาจจะมีครูบางคนกำลังอยู่ในช่วงที่ผิดหวังของชีวิตการประกอบวิชาชีพครู

การพัฒนาตนเองนั้นจะต้องเริ่มต้นจากความเป็นผู้ไม่รู้ อ่อนประสบการณ์แล้วพัฒนาตนเองไปสู่ขั้นผู้เชี่ยวชาญ (Dreyfus, Dreyfus, & Athonasiou, 1986) และสำหรับการพัฒนาวิชาชีพครูนั่น ครูผู้สอนจะต้องพัฒนาตนเองจากการเป็นครูที่มีประสบการณ์น้อยสู่การเป็นครูผู้ที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการสอน ดังนั้น การพัฒนาวิชาชีพครูจะต้องสะท้อนถึงความต้องการส่วนตนและความต้องการถึงความก้าวหน้าทางวิชาชีพของครูด้วย โดยมีระดับขั้นการเป็นครูดังนี้

ขั้นที่ 1 การเป็นครูผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย เช่น นักศึกษาฝึกประสบการณ์สอน ครูฝึกหัดและครูที่สอนในปีแรก ครูในระดับนี้ต่างมีประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนผ่านตำรา ผ่านทฤษฎีและการบอกต่อของครูรุ่นพี่ ครูระดับนี้จะรับรู้ได้ดีว่าการปฏิบัติของตนเองนั้นมีความมากกว่าการเรียนรู้จากคำบอกเล่า การสอนของครูระดับนี้จึงเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางมากกว่าระดับขั้นอื่น ๆ

ขั้นที่ 2 การเป็นครูผู้มีระดับความก้าวหน้าเบื้องต้น ในขั้นนี้จะเป็นครูที่มีประสบการณ์ประมาณ 2 – 3 ปี มีพัฒนาการด้านคุณภาพการสอนมากขึ้นจากระดับขั้นที่ 1 โดยเริ่มมีการนำเอาประสบการณ์จริงมาเชื่อมโยงกับความรู้ในตำรา อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าครูในขั้นนี้ยังคง

ทำงานตามสายบังคับบัญชา ทำงานตามคำสั่ง ยังไม่มีความอิสระในความคิดที่จะพัฒนาหรือทำงานในสายงานวิชาชีพของตนเองรับผิดชอบอย่างเต็มที่

ขั้นที่ 3 เป็นครูผู้สอนระดับมีประสบการณ์ ในขั้นนี้จะเป็นครูที่มีประสบการณ์ในการสอนประมาณ 3 – 4 ปี มีความรู้และมีประสบการณ์ของตนเองมากพอที่จะทำให้ตัวเองมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความรู้และประสบการณ์ที่มากพอในการจัดการ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สามารถสะท้อนถึงจุดแข็ง จุดอ่อนในการสอนของตัวเองได้ อย่างไรก็ตามสำหรับครูบางคนถึงแม้จะมีประสบการณ์การทำงานมาแล้ว 3 – 4 ปี แต่ก็ยังไม่สามารถจัดการหรือควบคุมสถานการณ์บางอย่างได้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 เป็นครูผู้สอนระดับชำนาญการ ในขั้นนี้จะเป็นครูที่มีประสบการณ์ในการสอนประมาณ 5 ปี เป็นครูที่มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักรู้ได้ถึงการใช้ความรู้และประสบการณ์ต่างในการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถมองเห็น เชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ได้แบบองค์รวม

ขั้นที่ 5 เป็นครูผู้สอนระดับเชี่ยวชาญ ในขั้นนี้จะเป็นครูที่มีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี เป็นครูที่มีความสามารถในการออกแบบและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ที่มากพอ นอกจากนั้นยังมีความสามารถในการยืดหยุ่น การตัดสินใจ และความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาได้อย่างดีด้วยเช่นกัน

2.3 การพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์โดยใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดในเครือข่ายคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

การพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์โดยใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจุดเริ่มต้นมาจากโรงเรียนศรีนครินทร์วิทยานุเคราะห์ อ.นาทวี จ.สงขลา เมื่อช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2555 ได้เปิดพื้นที่การทำงานนี้เป็นที่แรก โดยได้ให้อาจารย์ ดร.เกษม เปรมประยูร และ อาจารย์ ดร.สุวรรณี เปลี้นรัมย์ อาจารย์สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ เข้าไปดำเนินกระบวนการทำงานดังกล่าวกับครูหมวดคณิตศาสตร์ในโรงเรียนทั้งหมดประมาณ 6 คน ที่เป็นทีมการศึกษาชั้นเรียน ซึ่งทางโรงเรียนเริ่มดำเนินการด้วยการร่วมกันทำแผนการจัดการเรียนรู้จากอาจารย์มหาวิทยาลัย คณะครู และผู้บริหารโรงเรียนร่วมสังเกตชั้นเรียน และร่วมสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ โดยในช่วงแรกของการทำงานนั้น อาจารย์จากมหาวิทยาลัยจะเน้นในเรื่องของการวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้เข้าใจถึงบทบาทการสอนของครูที่เน้นให้นักเรียนแก้ปัญหาด้วยตนเองตามแนวทางการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด ที่เริ่มต้นด้วยการสร้างสถานการณ์ปัญหาคณิตศาสตร์จากหนังสือเรียนคณิตศาสตร์ในโครงการฯ การร่วมกันวิเคราะห์ แนวคิดทางคณิตศาสตร์ที่อยู่ในหนังสือ และการร่วมกันกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา ซึ่งอาจารย์มหาวิทยาลัยจะไปร่วมการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับครู สัปดาห์ละ 1 ครั้ง หรือ สองสัปดาห์ต่อครั้ง และมีการไปร่วมสังเกตชั้นเรียน และร่วมสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียนประมาณเดือนละ 1 ครั้ง ในช่วง 2 เดือนแรก ถัดจากนั้นบทบาทหลักของอาจารย์มหาวิทยาลัยคือการเข้าไปสังเกตชั้นเรียนและร่วมสะท้อนผล

การจัดการเรียนรู้เดือนละ 1 ครั้ง โดยในช่วงแรกนี้ทางโรงเรียนได้ดำเนินการแบบเต็มรูปแบบในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และค่อย ๆ ขยายระดับชั้นเป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 4 ในปีถัดมา

ช่วงต้นปี พ.ศ. 2556 โรงเรียนศิริพงษ์วิทยา อ.เมือง จ.สงขลา ได้เปิดพื้นที่การทำงานเป็นโรงเรียนที่ 2 โดยเริ่มที่ชั้นเรียนคณิตศาสตร์ รูปแบบการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยกับคณะครูและผู้บริหารโรงเรียนคล้ายคลึงกับการทำงานที่โรงเรียนศรีนครินทร์วิทยานุเคราะห์ คือ อาจารย์มหาวิทยาลัยร่วมวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันร่วมกับครูและผู้บริหารโรงเรียน โดยใช้หนังสือเรียนคณิตศาสตร์ในโครงการฯ เพื่อให้เข้าใจบทบาทครูและความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ที่แฝงอยู่ในหนังสือเรียนคณิตศาสตร์ในโครงการฯ โดยโรงเรียนศิริพงษ์ได้ให้อาจารย์จากมหาวิทยาลัยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับคณะครูในโรงเรียน และถัดจากนั้นประมาณ 1 เดือน และอาจารย์มหาวิทยาลัยก็มีการไปร่วมสังเกตชั้นเรียนและร่วมสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกันประมาณ เดือนละ 1 ครั้ง โรงเรียนศิริพงษ์วิทยาได้เริ่มรูปแบบการทำงานดังกล่าวในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ในช่วงปีแรก และค่อยเพิ่มขึ้นในปีถัดไป

ช่วงปลายปี พ.ศ. 2556 โรงเรียนวรพัฒน์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ได้เปิดพื้นที่การทำงานเป็นโรงเรียนที่ 3 โดยเริ่มที่ชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ซึ่งเริ่มด้วยการเข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกับโรงเรียนศิริพงษ์วิทยาและถัดจากนั้นทางโรงเรียนได้เปิดพื้นที่ให้อาจารย์จากมหาวิทยาลัยร่วมการทำงานกับครู โดยการร่วมกันวางแผนบทเรียนร่วมกันโดยใช้หนังสือเรียนคณิตศาสตร์ในโครงการฯ ที่เน้นการออกแบบเป็นกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ให้กับนักเรียนได้แก้ปัญหาด้วยตนเอง และมีการเข้าร่วมการสังเกตชั้นเรียนที่ครูจัดการเรียนรู้และร่วมสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกับทางโรงเรียน โดยมีผู้บริหารโรงเรียนร่วมด้วยทุกครั้ง (เดือนละ 1 ครั้ง) นอกจากนี้ได้มีการจัดกิจกรรมการเปิดชั้นเรียน (Open Class) โดยมีการเชิญกลุ่มโรงเรียนที่ร่วมกันทำงานมาก่อนหน้ามาร่วมสังเกตชั้นเรียนและสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกันในแต่ละภาคการศึกษา

ปี พ.ศ. 2557 ได้มีนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากสาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่มีหลักสูตรซึ่งมีการบูรณาการด้าน Pedagogy Content Knowledge เข้าไปในหลักสูตรด้วย มาปฏิบัติการสอนที่โรงเรียนศรีนครินทร์วิทยานุเคราะห์ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ร่วมกับครูที่ผ่านประสบการณ์ในการทำงานโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดมาแล้วเป็นระยะเวลา 1 ปี

ปี พ.ศ. 2558 โรงเรียนวรพัฒน์และโรงเรียนศิริพงษ์วิทยาได้ส่งผู้บริหารโรงเรียน และคณะครูที่ทำงานโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด เข้าร่วมการประชุมวิชาการและศึกษาดูงานในโครงการ APEC-TSUKUBA 2015 และ กิจกรรมเปิดชั้นเรียน (Open Class) ที่ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศต้นแบบของนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดเพื่อให้สัมผัสความรู้สึกของการทำงาน รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ภาพบรรยากาศต่าง ๆ ที่มีผู้เข้าร่วม จากทั้งคนในประเทศญี่ปุ่นและนานาชาติได้เข้าร่วมในกิจกรรมนี้ และในปีเดียวกันนี้ได้มีนักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากสาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูร่วมทำงานกับคุณครูที่โรงเรียนวรพัฒน์จำนวน 3 คน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 3 และ 4

ปี พ.ศ. 2559 ช่วงกลางเดือนพฤษภาคม โรงเรียนทรัพย์ธานีได้เปิดพื้นที่การทำงานในรูปแบบดังกล่าวโดยมีอาจารย์มหาวิทยาลัยได้เข้าไปร่วมกันพูดคุยกับผู้บริหารและคณะครูอย่างไม่เป็น

ทางการ และมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันกับครูโดยใช้หนังสือเรียนคณิตศาสตร์ในโครงการฯ ร่วมสังเกตชั้นเรียนและสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ดังกล่าวถัดจากนั้นได้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูโดยใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด พร้อมทั้งมีการร่วมกันออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับคุณครู มีการร่วมกันสังเกตการจัดการเรียนรู้ร่วมกันสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกันกับครูและผู้บริหารโรงเรียน ภาคการศึกษาละ 2 ครั้ง ซึ่งโรงเรียนได้เริ่มรูปแบบการทำงานดังกล่าว ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4

โรงเรียนมุสลิมสันติชนได้เปิดพื้นที่การทำงาน โดยการเข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูโดยใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ณ โรงเรียนทรัพย์ธานี ช่วงเดือนพฤษภาคม ถัดจากนั้นอาจารย์มหาวิทยาลัยได้ลงพื้นที่เพื่อจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูโดยใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด พร้อมทั้งมีการร่วมกันออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับคุณครู มีการร่วมกันสังเกตการจัดการเรียนรู้ร่วมกันสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกันกับครูและผู้บริหารโรงเรียน ภาคการศึกษาละ 2 ครั้ง ซึ่งโรงเรียนได้เริ่มรูปแบบการทำงานดังกล่าวในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4

ระหว่างวันที่ 3 - 5 มีนาคม 2559 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ได้จัดการประชุมระดับชาติด้านคณิตศาสตร์ศึกษา ครั้งที่ 2 ผู้เข้าสนใจเข้าร่วมการประชุมดังกล่าวทั้งสิ้นประมาณ 600 คน โดยมีกิจกรรมทั้งด้านการเสวนาการนำเสนองานด้านวิชาการ (นำเสนอแบบปากเปล่า แบบโปสเตอร์และการจัดกิจกรรมการเปิดชั้นเรียน (Open Class) ซึ่งเป็นชั้นเรียน ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดโดยคุณครูจากโรงเรียนที่ร่วมกันทำงาน นักเรียนจากโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจากทั้งสามโรงเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมดังกล่าวนี้ด้วย มีการร่วมสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกันทั้งจากคณะครูจากโรงเรียนที่ทำงานร่วมกันอาจารย์ มหาวิทยาลัยเครือข่ายการทำงานจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยนครพนม ซึ่งในปีเดียวกันนี้ได้มีนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากสาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดร่วมทำงานกับครูที่โรงเรียนวรพัฒน์จำนวน 2 คน ในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 อีกด้วย

วันที่ 3 กันยายน 2559 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ได้จัดโครงการ พัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์โดยใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ซึ่งมีผู้สนใจ เข้าร่วมทั้งสิ้น 200 คน ทั้งกลุ่มครูและผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มที่ทำงานร่วมกันมาแล้ว กับกลุ่มโรงเรียนใหม่ที่สนใจเข้าร่วม โดยในการจัดโครงการนี้ได้มีการบรรยายเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด การบรรยายการใช้กระดานดำที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน และการประชุมของกลุ่มผู้บริหารในการรายงาน ผลการดำเนินงานโรงเรียนที่ใช้นวัตกรรมดังกล่าว และแนวทางในการดำเนินงานต่อไปของโรงเรียน และระหว่างวันที่ 17-18 ตุลาคม 2559 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ได้จัดกิจกรรมภายใต้โครงการวิจัยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการเพิ่มศักยภาพทางการสอนคณิตศาสตร์ ของครูเพื่อยกระดับความสามารถในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ซึ่งมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว

ทั้งสิ้น 80 คน ทั้งจากกลุ่มโรงเรียนที่ทำงานร่วมกันมาตั้งแต่เริ่มแรก และผู้ที่มีความสนใจ โดยมีการบรรยายเกี่ยวกับแนวทางในการวิเคราะห์หนังสือเรียน คณิตศาสตร์ในโครงการฯ จากมุมมองผู้ปฏิบัติงานจากผู้อำนวยการโรงเรียน และแนวทางการออกแบบกิจกรรมทางคณิตศาสตร์จากหนังสือเรียนคณิตศาสตร์ในโครงการฯ จากมุมมองของครูผู้ปฏิบัติงาน และจัดกิจกรรมวิเคราะห์และออกแบบกิจกรรมทางคณิตศาสตร์จากหนังสือเรียน คณิตศาสตร์ดังกล่าว เพื่อทำความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งกลุ่มที่ทำมาหลายปีกับกลุ่มใหม่ ที่เพิ่งเข้ามาในการปรับแก้และพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้นผ่านประสบการณ์ที่เคยจัดการเรียนรู้อันมาแล้วตามระยะเวลาปีที่เข้าร่วมการทำงานด้วยกัน

ปลายปี พ.ศ. 2559 ภายใต้การนำของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งทำโครงการพัฒนาวิชาชีพครู โดยให้ผู้บริหารและหัวหน้าวิชาการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจำนวน 12 โรงเรียนเดินทางไปพร้อมกับคณาจารย์ บุคลากรและเจ้าหน้าที่วิทยาลัยฯ เพื่อศึกษาดูงานด้านนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้เข้าร่วมได้รับฟังการบรรยายอย่างละเอียดจาก รศ.ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ ในฐานะเจ้าของนวัตกรรม และเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ใช้นวัตกรรมจริงจากโรงเรียนคูคำพิทยาสรรพ์ ทำให้เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่สนใจอย่างจริงจังในการเข้าร่วมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครูด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด มหาวิทยาลัยทักษิณ ภายใต้การประสานงานของอาจารย์ ดร.เกษม เปรมประยูร

ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหลายโรงเรียนเข้าร่วมและเริ่มต้นการใช้นวัตกรรมฯ ในหลาย ๆ รูปแบบตามบริบทความพร้อมของโรงเรียน เช่น เริ่มต้นที่วิชาคณิตศาสตร์ ป.1 เริ่มต้นที่วิชาคณิตศาสตร์ป.1 และป.4 พร้อมกัน โดยส่วนใหญ่เข้าร่วมใช้สำหรับระดับประถม และมีโรงเรียนขนาดใหญ่วิทยาการเพียง 1 โรงเรียนที่เริ่มต้นเข้าร่วมใช้วิชาคณิตศาสตร์ระดับม.1 จนกระทั่งปัจจุบันปีการศึกษา 2562 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเข้าร่วมเครือข่ายแล้ว 26 โรงเรียน จากจังหวัดสงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

2.4 การบริหารงานวิชาการ

2.4.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลักและเกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรมในสถานศึกษา อีกทั้งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายไปสู่คุณภาพของการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา โดยนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า เป็นการบริหารหรือการดำเนินงานทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน (อำภา บุญช่วย. 2537) เป็นการดำเนินการที่มีความยุ่งยาก ผู้บริหารจะต้องใช้ความพยายามและความสามารถเป็นอย่างมาก ต้องมีทักษะ มีภาวะผู้นำและต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของครูและผู้เกี่ยวข้องในการร่วมกันออกแบบใบงาน จัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อการปรับปรุง พัฒนาด้านการเรียนการสอนให้ได้ผลลัพธ์ที่ดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543) เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนหรือผู้รับบริการทั้งโดยตรงและโดยอ้อม (ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. 2545) ทั้งนี้ โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นหน่วยปฏิบัติการโดยตรงในการจัดการศึกษา มีหน้าที่พัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ นำไปใช้ในการดำรงชีวิต ได้อย่างมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. 2550)

2.4.2 ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

จากการศึกษาความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ พบว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา เป็นหัวใจของสถาบันการศึกษาทุกระดับ (อำภา บัญช่วย. 2537) ไม่ว่าจะในระดับอุดมศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือระดับการศึกษาปฐมวัย การพิจารณาถึงมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษา จะพิจารณาที่ผลงานด้านวิชาการหรือผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเป็นสำคัญ โดยอ้างอิงตามหลักสูตรของสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543) ผลสัมฤทธิ์ของงานวิชาการขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่นทุ่มเทตามบทบาทของผู้บริหาร หากผู้บริหารมีความตั้งใจ ทุ่มเท เอาใจจริงเอาใจกับการบริหารงานวิชาการมากก็ย่อมทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารวิชาการมาก ซึ่งการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่ใหญ่ที่สุดของระบบงานบริหาร มีงานหลักสูตรและการสอนเป็นส่วนสำคัญคอยขับเคลื่อนคุณภาพของวิชาการ เป็นงานตอบที่สนองและสนับสนุนวิชาการให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ (อุทัย บุญประเสริฐ. 2540) ซึ่งทางโรงเรียนจะต้องจัดการโปรแกรม ออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เป็นเสมือนหัวใจของการบริหารการศึกษานี้ให้เป็นไปตามมาตรฐานและคุณภาพที่กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2546)

2.4.3 ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญและเป็นหัวใจของการบริหารงานของสถานศึกษา ครอบคลุมทุกด้านที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน นักการศึกษาได้ศึกษาขอบข่ายการบริหารวิชาการที่แตกต่างกันออกไป ดังเช่น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) ได้เสนอขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 1) การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ 2) การจัดทำเนื้องานเกี่ยวกับการเรียนการสอน และ 3) การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ ในด้านการวางแผน ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอนจะต้องร่วมกันกำหนดแผนปฏิบัติงานวิชาการ กิจกรรม โครงการที่จะดำเนินการในปี การศึกษา และครูผู้สอนจะต้องจัดทำโครงการและบันทึกหลังการสอนตามรูปแบบที่กำหนด

2. การจัดทำเนื้องานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ในด้านการจัดทำเนื้องาน จะต้องดำเนินการจัดทำตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูผู้สอนแต่ละรายวิชา การจัดการเรื่องแบบเรียน การปรับปรุงการเรียนการสอน และการฝึกงาน ซึ่งผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอนจะต้องมีบทบาทในด้านนี้

3. การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ในด้านการจัดบริหาร จะต้องจัดการบริหารเกี่ยวกับการจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดห้องสมุด การนิเทศการสอน และการวัดและประเมินผล ซึ่งในด้านนี้ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอนจะต้องร่วมกันมีบทบาท

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ไว้ ดังนี้

1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
 5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 6. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
 7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
 8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
 9. การนิเทศการศึกษา
 10. การแนะแนว
 11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
 12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
 13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
 14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงาน
สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
 15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
 16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
 17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษ
- ธีระ รุญเจริญ (2547) กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการไว้ 8 ด้าน ดังนี้
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 2. ด้านการพัฒนาการเรียนรู้
 3. ด้านการวัด ประเมินผล และการเทียบโอนผลการศึกษา
 4. ด้านการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
 5. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีการศึกษา
 6. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้
 7. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 8. ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

ตาราง 1 การวิเคราะห์ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

ขอบข่ายงานวิชาการ	กิตติมา ปริติดิถ (2532)	ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535)	อุทัย บุญประเสริฐ (2538)	ปัญญา แก้วเกียรติ, และคณะ (2544)	กระทรวงศึกษาธิการ(2546)	กมล ภูประเสริฐ (2545)	ธีระ รุญเจริญ (2547)	เพชริน สงค์ประเสริฐ (2550)	ณรงค์ ผิวอ่อน (2550)	ความถี่
1.แผนงานวิชาการและการประกันคุณภาพ	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		7
2. หลักสูตรและบริหารหลักสูตร	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
3. การจัดการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
4. การเตรียมสื่อการสอน	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	8
5. การนิเทศและการพัฒนาคุณภาพครู	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
6. การวัดและประเมินผล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
7. การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจสำหรับชุมชน					✓			✓		2
8. ห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้				✓	✓		✓	✓		4
9. การวิจัยและพัฒนาคุณภาพวิชาการ						✓	✓			2
10. การแนะแนวให้คำปรึกษา					✓			✓		2

จากความหมายการบริหารงานวิชาการ ความสำคัญของงานวิชาการ และขอบข่ายการบริหารงานวิชาการดังกล่าว และจากตารางที่ 1 การวิเคราะห์ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ผู้วิจัยเห็นว่าขอบข่ายการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดภาคใต้ตามเป้าหมายของงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ แผนงานวิชาการและการประกันคุณภาพ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาวิชาชีพครู

(กิติมา ปรีดีดิถก. 2532 ; ปัญญา แก้วกียูร และคณะ. 2544 ; กมล ภูประเสริฐ. 2545 ; กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ; ธีระ รุญเจริญ. 2547 ; เพชริน สงค์ประเสริฐ. 2550)

2.4.3.1 แผนงานวิชาการและการประกันคุณภาพ

งานแผนและการประกันคุณภาพ เป็นกระบวนการหรือการดำเนินงานเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาและการตรวจสอบหรือประเมินว่าการจัดการเรียนรู้หรือการจัดการด้านอื่น ๆ มีการดำเนินเป็นไปตามมาตรฐานที่ทางสถานศึกษากำหนดไว้มากน้อยเพียงใด เป็นการจัดการและดำเนินกิจกรรมตามแผนงานปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจและความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการของสถานศึกษาทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมและบุคลากร รวมถึงเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดจุดด้อยในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอีกด้วย (พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. 2545 และ ศิริพร เมฆวิทยา. 2548)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) กล่าวถึง การประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

- 1) การจัดทำระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานกระทรวง ฯ โดยการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปี การดำเนินงานตามแผนการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาประจำปี การประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และ การผุดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
- 2) จัดโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
- 3) แต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำหนดแนวทาง วิธีการดำเนินงาน กำกับติดตาม ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เสนอแต่งตั้งคณะบุคคลทำหน้าที่ตรวจสอบ ทบทวนและรายงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 4) สร้างความตระหนัก เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกัน คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
- 5) บุคลากรภายในสถานศึกษาร่วมจัดทำแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา
- 6) จัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีข้อมูลสารสนเทศครอบคลุม เพียงพอ ถูกต้องและเป็นปัจจุบันและสามารถจัดเก็บเรียกใช้ได้อย่างรวดเร็วแสดงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการ
- 7) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและ/หรือการศึกษาปฐมวัยและสามารถเพิ่มเติมเฉพาะในส่วนที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้
- 8) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา และจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ

- 9) จัดทำแผนการกำกับติดตาม ตรวจสอบ ทบทวน และรายงานผลการดำเนินงานตามแผน
- 10) ดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ/แผนกลยุทธ์
- 11) ดำเนินการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ทบทวน และรายงานผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ/แผนกลยุทธ์
- 12) ประเมินผลการดำเนินงานและความก้าวหน้าของการพัฒนาสถานศึกษาตาม มาตรฐานการศึกษาที่กำหนด
- 13) จัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี (Self Assessment Report ; SAR) เสนอหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่าการบริหารวิชาการในด้านแผนงานวิชาการและการประกันคุณภาพ หมายถึง การกำหนดแผนงานและโครงการด้านวิชาการ การดำเนินงาน การติดตาม การส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การประสานความร่วมมือ กับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นเพื่อปรับปรุง พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน

2.4.3.2 การบริหารหลักสูตร

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่ยึดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน (Standards-based curriculum) ที่สร้างขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรที่ผ่านมา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551) การจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง หลักสูตรฯ ฉบับนี้จึงมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทของตนเอง สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างมีคุณภาพ เนื่องจากเป็นหน่วยที่จะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและมาตรฐานที่หลักสูตรกำหนด การบริหารหลักสูตรจึงเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จดังกล่าว (สุกัญญา จัตูรงค์ และอภิชาติ เสนะนันท์. 2559)

การบริหารหลักสูตรเป็นบทบาทโดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพเพราะหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา (ธงชัย ช่อพฤกษา, 2548) ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตร หมายถึง การที่สถานศึกษาพัฒนาบุคลากรให้มีความเข้าใจด้านหลักสูตร การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร การดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมและการส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ 2) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงาน การวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ และดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และ 3) ด้านการกำกับดูแลคุณภาพการใช้หลักสูตร หมายถึง การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การจัดระบบประกันคุณภาพภายใน การวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้สามารถจัดหลักสูตรการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (รัชนีญา แพ้โธสง และวัลภา อารีรัตน์. 2553 ; สุกัญญา จัตูรงค์ และอภิชาติ เสนะนันท์. 2559) ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารหลักสูตร ได้แก่ การมีส่วนร่วม การมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน การบริหารจัดการ

ที่มีประสิทธิภาพและการมีระบบกำกับตรวจสอบคุณภาพที่ดี (รัชนีญา แพ้โรสง และวัลภา อารีรัตน์, 2553)

สรุปได้ว่า การบริหารวิชาการด้านการบริหารหลักสูตร หมายถึง การประชุมวางแผน กำหนดคณะทำงาน รับผิดชอบการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความต้องการของสังคม ชุมชน ท้องถิ่น การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร

2.4.3.3 การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีความเป็นระบบในการจัดการอบรมสั่งสอนในสถาบันการศึกษา เริ่มต้นตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน การจนกระทั่งการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนจะต้องจัดสถานการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน (สารินทร์ เอี่ยมครอง, 2561) โดยจะต้องมีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนกับเพื่อนร่วมงาน ผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้สอนกับสภาพแวดล้อม และปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและประสบการณ์ใหม่ ๆ ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามและพัฒนาการทั้งทางทางด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ทั้งผู้เรียนและผู้สอนสามารถความรู้และประสบการณ์ใหม่ที่ได้นั้นไปใช้ในทางที่เกิดประโยชน์ (วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์, 2542 และ สมุน อมรวีวัฒน์, 2533)

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กล่าวถึงแนวทางและขอบข่าย ในการบริหารวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ว่ามีแนวทางการปฏิบัติ คือ 1) ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ให้เป็นไปตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้สอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิตจริงของผู้เรียน 2) ส่งเสริมให้ครูได้ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะ กระบวนการคิด การแก้ปัญหาด้วยตนเอง ผ่านประสบการณ์จริงหรือสถานการณ์ที่ครูผู้สอนได้ออกแบบ การส่งเสริมรักการอ่านและใฝ่เรียนรู้ การบูรณาการเรียนรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ และปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมอันดีงาม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างสมดุล 3) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นความยืดหยุ่นของผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้สอดคล้องกับความถนัดความสามารถพิเศษและข้อจำกัดของผู้เรียน 4) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู ด้วยการจัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอน โดยเน้นการมีส่วนร่วม มีการร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร ออกแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549 และสารินทร์ เอี่ยมครอง, 2561)

สรุปได้ว่า การบริหารวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูประชุม วางแผน กำหนดคณะทำงานรับผิดชอบ จัดทำแผนการเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการปลูกฝังความรู้คู่คุณธรรม โดยจัดให้มีการ ติดตามประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

2.4.3.4 การบริหารทรัพยากรการเรียนรู้

ทรัพยากรการเรียนรู้ กล่าวคือ วัสดุ ครุภัณฑ์ สื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ถือเป็นสิ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวก

สะดวกให้ครูและนักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนได้สะดวก ซึ่งจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามเป้าหมาย (จันทราณี สงวนนาม. 2545)

ขอขยายและแนวทางการบริหารวิชาการด้านการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ประการ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549 และสารินทร์ เอี่ยมครอง. 2561)

- 1) ศึกษาปัญหา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้และการบริหารวิชาการในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
- 2) จัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ สื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนางานด้านวิชาการที่ทันสมัยและมีความหลากหลาย
- 3) ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนา สื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน มีการประเมินคุณภาพสื่ออย่างเป็นระบบเพื่อเลือกใช้ประกอบการเรียนเรียนรู้
- 4) ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาและแลกเปลี่ยนกับสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ผู้ปกครอง องค์กรในท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานและสถาบัน อื่น ๆ
- 5) กำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
- 6) เผยแพร่ต่อสาธารณะทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อให้ได้ใช้ประโยชน์ต่อการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพครู

สรุปได้ว่า ด้านการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผน งานประจำและโครงการสนับสนุนในการจัดหาผลิตสื่อ ศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นด้านสื่อ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ สำนวจความต้องการผลิตและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ จัดหาผลิตและประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยี รายงานและเผยแพร่ผลการจัดทำเพื่อเป็นประโยชน์แก่สาธารณะต่อไป

2.4.3.5 การวัดและประเมินผล

การวัดผล เป็นกระบวนการเชิงปริมาณเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวเลขหรือสัญลักษณ์เพื่ออธิบายความหมายของสิ่งที่วัดออกเป็นระดับที่แตกต่างกันโดยอาศัยกฎเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนการประเมินผล เป็นกระบวนการในการตัดสินค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเป็นระบบ เพื่อแปลความว่าสิ่งนั้นดีหรือไม่ดี มีคุณภาพหรือไม่มีคุณภาพ โดยพิจารณาจากข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่ได้มาจากกระบวนการวัดผล (บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ. 2543 และสารินทร์ เอี่ยมครอง. 2561)

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549) ได้กล่าวถึงขอขยายและแนวทางในการวัดผลประเมินผล ไว้ดังนี้

1. การกำหนดแนวปฏิบัติระเบียบการวัดแลประเมินผลการศึกษาของสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย
2. ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดและประเมินผลรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตร วัดและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน โดยเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงจากการปฏิบัติและผลงาน
3. พัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมิน โดยการจัดอบรมพัฒนาการจัดสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล และดำเนินการสร้างเครื่องมือ ตลอดจนการพัฒนาปรับปรุงเครื่องมือ

4. จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการ และอื่น ๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน จัดทำมาตรฐาน กรอบและเกณฑ์การประเมินเพื่อการเทียบโอนผลการเรียน ดำเนินการและประกาศผลการพิจารณาการเทียบโอนให้เป็นไปตามมาตรฐาน

5. ตัดสินและอนุมัติผลการเรียน โดยตรวจสอบผลการเรียนของผู้เรียนที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์การจบของสถานศึกษา จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ขอจบเสนอต่อคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการเพื่อความเห็นชอบ ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำเอกสารของผู้จบการศึกษา ผู้บริหารอนุมัติผลการเรียน และจัดส่งเอกสารให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่าด้านการวัดผลประเมินผล หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูประชุมร่วมกันในการกำหนดภาระงานคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติการวัดผลประเมินผล ดำเนินการวัดผลประเมินผลที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง การจัดทำเอกสารให้ถูกต้อง ชัดเจน แจกผลการประเมินให้ผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลการประเมินหาคุณภาพเครื่องมือวัดผลประเมินผล พัฒนาเครื่องมือวัดผลประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

2.4.3.6 การพัฒนาวิชาชีพครู

คุณภาพของครูผู้สอน คือ หัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาวิชาชีพครูจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูผู้สอนมีคุณภาพ และการนิเทศการศึกษานับเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งการนิเทศการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการชี้แนะ ให้ความช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือแก่ครูทั้งเรื่องแนวคิด กิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการ เนื้อหาสาระ การบริการวิชาการและธุรการของบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถพัฒนา ปรับปรุงกระบวนการวางแผน การจัดการเรียนรู้ รวมถึงพัฒนาผู้ร่วมวิชาชีพในด้านการออกแบบการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนและออกแบบการปฏิบัติการสอนในชั้นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (อาภา บุญช่วย. 2537 และอเนก ส่งแสง. 2540) ถือเป็นกระบวนการ แนวทางที่ทำให้เกิดบรรยากาศของการแสดงความคิดเห็น การสะท้อนการยอมรับความคิดเห็น จุดเด่นและจุดด้อยของกันและกัน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน (สุมน อมรวิวัฒน์. 2547)

ขอบข่ายและแนวทางการปฏิบัติในการนิเทศงานวิชาการ ประกอบด้วย 6 ประการ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549 และสารินทร์ เอี่ยมครอง. 2561)

1) จัดระบบ วางแผน จัดตั้งคณะกรรมการและจัดทำเครื่องมือนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา

2) สร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องในการนิเทศ ให้เข้าใจจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนว่าเป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรหรือการพัฒนาวิชาชีพ เป็นกระบวนการที่ทำให้เชื่อมั่นว่าเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้อง พัฒนาให้ก้าวหน้าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและผู้สอน

3) ดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบหลากหลาย และเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาตามที่ได้วางแผน

4) ประเมินผลการจัดระบบกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา โดยแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการนิเทศ จัดทำเครื่องมือประเมินผลการนิเทศ ประเมินผลการนิเทศอย่างต่อเนื่อง

5) ติดตามประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและ กระบวนการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนของสถานศึกษา

6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์การจัดระบบนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

สรุปได้ว่าการบริหารวิชาการในด้านการพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนการพัฒนาวิชาชีพครู จัดระบบการพัฒนาวิชาชีพครู ให้ความช่วยเหลือครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และร่วมแก้ไขปัญหา ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร

2.5 บริบทโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการหล่อหลอมให้เด็กและเยาวชนได้เติบโตเป็นพลเมืองที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม อย่างเช่นพื้นที่ในแถบจังหวัดชายแดนภาคใต้ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นโรงเรียนเอกชนประเภทหนึ่งที่มีพัฒนาการมายาวนานมาพร้อมกับการก่อตั้งชุมชนมุสลิมโดยเริ่มต้นเรียกว่า “ปอเนาะ” ต่อมารัฐได้กำหนดให้ปอเนาะ มีสถานภาพเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพื่อพัฒนาการศึกษาของประชาชนและสร้างความมั่นคงของประเทศ ถึงแม้สถานภาพหลายประการจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ยังคงเอกลักษณ์บางอย่างไว้ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีความแตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป (เกษตรชัย และหิมี, 2550 : 437)

ชิตติก อาลี (2554) กล่าวว่า ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้นิยมให้บุตรหลานศึกษาทั้งวิชาการทางโลกและวิชาการศาสนา แม้จะมีโรงเรียนของรัฐทั้งระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาครอบคลุมทุกพื้นที่แต่ชาวไทยมุสลิมยังนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในปอเนาะมากกว่าโรงเรียนรัฐบาล เพราะสถาบันการศึกษาดังกล่าวได้ยกระดับขึ้นมาเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีความก้าวหน้ามาก เปิดสอนหลักสูตรควบคู่กันทั้งภาคศาสนาและภาคสามัญ เมื่อเรียนจบแล้วจะสามารถศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ นักเรียนจึงได้รับประโยชน์ทั้งสองทาง คือทางโลกและทางธรรม กล่าวโดยสรุปได้ว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีบทบาทและมีความสำคัญต่อเยาวชนมุสลิมเป็นอย่างมาก ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นสถานที่ที่ให้แสงสว่างและพุ่มพักเยาวชนให้เป็นคนดีและสมบูรณ์สามารถดำรงชีวิตตามครรลองของอิสลามได้อย่างสมดุลในบริบทของสังคมไทย

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นโรงเรียนที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นที่มีโรงเรียนรูปแบบนี้ ตั้งอยู่มากกว่าพื้นที่ใด ๆ ในประเทศ

และจากสภาพจริงในปัจจุบัน สามารถจำแนกโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ได้ 3 ประเภท คือ (นาวาลย์ ปานากาเซ็ง. 2544 : 5)

1. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่สอนวิชาศาสนาอย่างเดียว
2. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15(1) เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเปิดสอนวิชาศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญหรือวิชาชีพ ในระบบโรงเรียนและได้รับอนุญาตให้เปลี่ยนเป็นโรงเรียนตามมาตรา 15(1)
3. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15(2) เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษา หรือหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเปิดสอนวิชาศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญหรือวิชาชีพ

นอกจากนี้ ยังสามารถจำแนกโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15(1) ตามลักษณะการได้รับเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนจากรัฐ เป็น 3 ประเภท คือ

1. โรงเรียนที่มีมูลนิธิ หรือมัสยิด เป็นผู้รับใบอนุญาต ก่อนปี พ.ศ. 2539 จะได้รับเงินอุดหนุนในรูปของบัตรค่าเล่าเรียน หรือเรียกว่า การอุดหนุนรายหัวนักเรียนในอัตราร้อยละ 100 ของค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนภาครัฐ
2. โรงเรียนที่มีมูลนิธิ หรือมัสยิด เป็นผู้รับใบอนุญาตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 จะได้รับเงินอุดหนุนในอัตราร้อยละ 60 ของค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนภาครัฐ
3. โรงเรียนที่มีเอกชนเป็นผู้รับใบอนุญาต จะได้รับเงินอุดหนุนในอัตราร้อยละ 40 ของค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนภาครัฐ

ส่วนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15(2) จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ โดยได้รับการอุดหนุนจากรัฐใน 3 ด้าน คือ

1. ด้านการเงิน เป็นการให้เงินอุดหนุนแก่โรงเรียน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานกิจการของโรงเรียน โดยเป็นเงินสมนาคุณผู้รับใบอนุญาต สมนาคุณครูสอนศาสนา ตลอดจนงบพัฒนาโรงเรียน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด และให้เป็นเงินค่าดำเนินการวัดผลการศึกษา
2. ด้านบุคลากร เป็นการอุดหนุนโดยให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จัดส่งข้าราชการครูไปช่วยสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน เป็นการจัดสรรวัสดุอุปกรณ์การศึกษาให้กับโรงเรียน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด

ดังนั้นโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญบูรณาการอิสลาม หมายถึง โรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการในระดับต่าง ๆ ได้แก่ ระดับก่อนประถมศึกษา (เตรียมอนุบาล อนุบาล) ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา (มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) ควบคู่หลักสูตรอิสลามศึกษาหรือบูรณาการอิสลาม ในวิถีชีวิตประจำวัน มีพื้นฐานมาจากการป้อนะหรือมาจากการก่อตั้งโดยตรงที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์โดยใช้นวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีศูนย์ประสานงานอยู่ที่คณะ

ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ และคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และมหาวิทยาลัยเครือข่ายอื่น ๆ ในภาคใต้

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีบริบทในการบริหารโดยอาศัยหลักการอิสลามเป็นกรอบในการบริหารทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านบริหารวิชาการ หากมีการนำหลักการอิสลามมาใช้ในการบริหารวิชาการจะยิ่งทำให้การบริหารวิชาการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยนิเลาะ แวอุเซ็ง (2559) ได้ทำการวิเคราะห์หลักการอิสลามที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการ ดังต่อไปนี้

1. การปรึกษาหารือ (ชูรอ) : เป็นกระบวนการทำงานโดยอาศัยการปรึกษาหารือและการทำงานเป็นทีม เพื่อหามติที่ดีที่สุด โดยทีมงานทุกคนจะเคารพมติที่ได้ตกลงกัน สามารถนำไปใช้ได้ในทุกกระบวนการ เป็นกระบวนการเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดและมีประสิทธิภาพมากที่สุด สำหรับกระบวนการศึกษาชั้นเรียน สามารถใช้ได้ทั้งในขั้นการวางแผนการสอนร่วมกัน และการสะท้อนผลร่วมกัน

2. การมอบหมาย (ตะวัคัล) : เป็นกระบวนการที่มุสลิมทุกคนจะต้องมอบหมายความสำเร็จในการดำเนินงานหรือกิจการต่าง ๆ ต่อพระองค์อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องเตรียมการอย่างดีที่สุด สามารถนำไปใช้ในทุกระดับขั้นตอนของกระบวนการวางแผนและการปฏิบัติ

3. การตักเตือน (นะซีหะฮฺ) : เป็นกระบวนการที่แสดงถึงความบริสุทธิ์ใจในการให้ข้อเสนอแนะ สะท้อนผลอย่างเหมาะสม เพื่อหวังให้เกิดผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถนำไปใช้ในกระบวนการวางแผนร่วมกันและการสะท้อนผลร่วมกัน

4. ความชำนาญ (อิตกอน) : เป็นหลักการที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพในเชิงผลสัมฤทธิ์ ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอนจะต้องมีความชำนาญการในการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการให้คำแนะนำในด้านวิชาการได้

5. ความเป็นที่ไว้วางใจ (อะมานะฮฺ) : เป็นหลักการทำงานที่ต้องอาศัยผู้รับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างหนักแน่นและเชื่อถือได้ จะต้องมีการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างสุดความสามารถ หากไม่แล้วจะทำให้เกิดความเสียหายในองค์กรได้

6. ความเป็นกิจวัตร (อิสติกอมะฮฺ) : เป็นกระบวนการทำงานสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ โดยมุ่งเน้นกระบวนการบริหารงานที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืนต่อการปฏิบัติ การงานที่ดีนั้นขึ้นอยู่กับความต่อเนื่องและยั่งยืนเป็นประจำ ถึงแม้ว่าจะเป็นงานที่เล็กน้อยก็ตาม

7. ความรับผิดชอบ (มัสอูลียะฮฺ) : เป็นหลักการที่เกี่ยวกับข้อตกลง กรอบภาระงานที่ตกลงไว้กับสถานศึกษา โดยทุกคนจะต้องปฏิบัติและรับผิดชอบต่ออย่างสุดความสามารถตามกรอบงานที่ได้ตกลงกันไว้ ต้องระลึกเสมอว่าความรับผิดชอบของแต่ละคนนั้นจะต้องถูกบันทึกและสอบสวนจากอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ในทุกกิจการงาน

8. การนิเทศตรวจตรา (มูรอเกาะบะฮฺ) : เป็นกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการควบคุมตรวจสอบการทำงาน เพื่อให้การดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งของสถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และต้องระลึกเสมอว่า กระบวนการนิเทศตรวจตราจะเกิดขึ้นได้ทั้งในส่วนของ

ผู้บริหารและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เนื่องจากทุกกิจการงานที่ได้ปฏิบัตินั้นจะถูกบันทึกการกระทำและอยู่ในสายพระเนตรของอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอะลา อย่างแน่นอน

9. ความอดทนมุมานะ (มูญาฮะดะฮ์): เป็นหลักการทำงานที่ต้องอาศัยความพยายาม โดยเฉพาะมุสลิมจำเป็นต้องแสดงออกให้เห็นถึงความพยายามอย่างสุดความสามารถ อดทนและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความมุ่งมั่นในการทำงานจนประสบความสำเร็จ และควรใช้หลักของความพยายาม อดทนมุมานะอย่างต่อเนื่องและบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอะลา

10. คุณธรรมจริยธรรมอันสูงสุด (อิหฺसान): เป็นหลักคุณธรรมอันสูงสุด ที่มุสลิมคนหนึ่งจะปฏิบัติกิจการงานอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างดีที่สุดเพื่อหวังความพอพระทัยจากเห็นอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอะลา เขาทำการเคารพภักดีเสมือนว่าเขาได้เห็นอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอะลา มาตราแม้ว่าเขาไม่สามารถมองเห็นพระองค์ แต่พระองค์ทรงเห็นการกระทำของเขา เป็นหลักการที่มุสลิมทุกคนต้องมีเพื่อยกระดับจิตวิญญาณของตนเอง และปลูกฝังไปผู้เรียนให้มีความตระหนักในเรื่องอิหฺसान และควรสร้างให้เป็นหนึ่งในวัฒนธรรมของสถานศึกษา

11. ความยุติธรรม (อัดล): เป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณา ตัดสินใจบางอย่างซึ่งผู้ที่มีอำนาจจะต้องมีการตัดสินใจอย่างยุติธรรม เนื่องผลของการตัดสินใจจะส่งผลทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และอัลลอฮ์ หากตัดสินอย่างเป็นธรรมจะเป็นแรงจูงใจและนำพาสถานศึกษาสู่การบรรลุเป้าหมาย

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฮาฟิซ อูมา (2560) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนนาร่องจังหวัดชายแดนภาคใต้สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเปรียบเทียบระดับการพัฒนาคุณภาพวิชาชีพครูคณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มประชากรหลักคือกลุ่มโรงเรียนในเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครูด้วยนวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดของมหาวิทยาลัยทักษิณ จำนวน 8 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้อำนวยการและหัวหน้าผู้รับผิดชอบการใช้นวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียน จากโรงเรียนที่คัดเลือก ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่าโรงเรียนนาร่องมีภาพรวมใช้นวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดในระดับดีมาก และมีข้อค้นพบตามลำดับขั้นของการศึกษาขั้นเรียน ดังนี้ ขั้นที่ 1 โรงเรียนนาร่องมีการกำหนดการวางแผนร่วมกันในแต่ละครั้งเพื่อให้สามารถใช้สอนได้ 10 สัปดาห์ และมีการจัดทำตารางให้ครูได้ทำงานร่วมกัน ขั้นที่ 2 ครูมีบทบาทเสมือนผู้อำนวยการความสะดวก (Facilitator) ให้นักเรียนได้คิด ได้แสดงออกถึงแนวคิดอย่างเต็มที่ และมีบทบาทในการสรุปบทเรียนในตอนท้าย และขั้นที่ 3 ครูและเพื่อนร่วมทีมศึกษาขั้นเรียนได้ร่วมกันสะท้อนและใช้เทคนิคการสะท้อนเชิงบวกเพื่อพัฒนาขั้นเรียนและพัฒนาวิชาชีพครู

อัสซอลิฮียี และคณะ (Assalihee, et al. 2018) ศึกษาเงื่อนไขและปัญหาในการนำนวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนไปใช้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดภาคใต้ ได้ทำการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและครูผู้สอนคณิตศาสตร์โรงเรียนในจังหวัดภาคใต้ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่านวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนเริ่มต้นใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมาแล้วเป็นเวลา 2 ปี ผู้บริหารและครูผู้สอนรับรู้และมั่นใจว่านวัตกรรมดังกล่าวจะช่วยยกระดับคุณภาพขั้นเรียนของโรงเรียนในจังหวัดภาคใต้ได้ และได้พบว่ากระบวนการศึกษาขั้นเรียนสำหรับ

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้นประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ และออกแบบสถานการณ์ปัญหา 2) กำหนดสถานการณ์สอดคล้องกับบริบทความเป็นมุสลิม 3) ผลิตสื่อการเรียนการสอน 4) ปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนตามแผน 5) การสังเกตชั้นเรียน 6) การสะท้อนผลการสอน และ 7) แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอน

เจนสมุทร แสงพันธ์ และอัญชลี ตนานนท์ (2562) การวิจัยนี้ได้ทำการวิเคราะห์โครงสร้างของการศึกษาชั้นเรียนในฐานะที่เป็นระบบพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์ที่ทำให้เกิดชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพของครูที่ยั่งยืน โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาชั้นเรียนในฐานะระบบการพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์มีองค์ประกอบ ดังนี้คือ (1) บุคคล ได้แก่ ครู ผู้บริหาร (2) เป้าหมาย ได้แก่ การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงการสอนของครู (3) เครื่องมือ ได้แก่ แนวทางการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด หนังสือเรียนคณิตศาสตร์ที่เน้นการแก้ปัญหา (4) กฎกติกา ได้แก่ เวลา ข้อปฏิบัติสำหรับการมีส่วนร่วมในการศึกษาชั้นเรียน และกิจกรรมเปิดชั้นเรียน (5) ชุมชน ได้แก่ ครู เครือข่ายครู ศึกษานิเทศก์ ผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัย และผู้ปกครอง และ (6) ภาคส่วนแรงงาน ได้แก่ ภาระงานรับผิดชอบในแต่ละกระบวนการศึกษาชั้นเรียน กรรมการสถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ศศิธรดา แผงไทย (2560) ศึกษาเกี่ยวกับบริบท สภาพทั่วไปและผลการใช้นวัตกรรมการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นเรียน และศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดไปใช้ กรณีศึกษาโรงเรียนคูคำพิทยาสรรพ์ โดยมีผู้ให้ข้อมูลจากผู้บริหาร ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษาและนักเรียน จำนวน 122 คน ใช้เครื่องมือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ อาศัยวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนคูคำพิทยาสรรพ์ เป็นโรงเรียนนำร่องในโครงการการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด มีความพร้อมเรื่องสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกในการสอน มีระบบ มีการวางแผนเป็นอย่างดี ในทุกกระบวนการของการศึกษาชั้นเรียน ส่วนเรื่องบทบาทของผู้บริหารพบว่า ผู้บริหารบทบาทที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมากที่สุด คือการเป็นผู้อำนวยความสะดวก รองลงมาคือ การเป็นผู้นำด้านนวัตกรรม การเป็นผู้นำ และการสนับสนุนตามลำดับ

จงจิตร มุ่งเกิด และคณะ (2554) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสและศึกษาระดับความเห็นของบุคลากรต่อการปฏิบัติของผู้บริหารตามขอบข่ายงานบริหาร กลุ่มเป้าหมาย คือผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนชุมชนกุดโดนวิทยา จังหวัดกาฬสินธุ์ โรงเรียนหนองโตง “สุรวิทยาคม” จังหวัดสุรินทร์และโรงเรียนบ้านโนนจันทิก จังหวัดขอนแก่น ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนา และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า ความเห็นของบุคลากรต่องานบริหารเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ลำดับแรก ด้านการบริหารงานบุคคล สนับสนุนบุคลากรให้บุคลากรพัฒนาตนเอง และมีคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานโครงการชัดเจน รองลงมา ด้านการบริหารงบประมาณ ทั้งด้านการบรรจุโครงการ ตั้งงบประมาณ และการใช้งบประมาณ ลำดับถัดมา ด้านการบริหารงานทั่วไป อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม และ

สุดท้าย ด้านการบริหารงานวิชาการ มีการวางแผนให้บุคลากรเข้าร่วมอบรม และกำหนดวันเวลาของการจัดกิจกรรม

อนงค์นุช เวชประชา และคณะ (2554) ได้ศึกษาบทบาทของครูที่ใช้กระบวนการการศึกษาชั้นเรียน ใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลพื้นฐาน บริบทต่าง ๆ ด้วยการเข้าร่วมทำกิจกรรมทุกขั้นตอนของการศึกษาชั้นเรียนตลอดระยะเวลา 1 ปีการศึกษา แล้วการวิเคราะห์โปรโตคอล (Protocol Analysis) และการบรรยายเชิงวิเคราะห์ (Analytic Description) ทำให้ได้ทราบบทบาทของครูคณิตศาสตร์ที่ใช้ในกระบวนการศึกษาชั้นเรียนว่าบทบาทของครูคณิตศาสตร์ในกระบวนการศึกษาชั้นเรียน ครูเน้นบทบาทการทำงานร่วมกันเป็นทีม ทำให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในการทำงานเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาชั้นเรียนให้ดีขึ้น

นภาพร วรเนตรสุดาทิพย์ และคณะ (2552) ทำการศึกษาบทบาทของผู้บริหาร ครูและนักเรียนในกระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) โดยทำการศึกษากับกลุ่มนักเรียนจำนวน 152 คน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม ผลวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารเป็นส่งเสริม สนับสนุนให้กำลังใจ ช่วยแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ให้ราบรื่น 2) ครูมีบทบาทในชั้นเรียนเปลี่ยนไป ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการความสะอาด มีความสามัคคี ทำงานกันเป็นทีม สังเกต สะท้อนผล เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น 3) นักเรียนมีความกล้าคิด กล้าตอบด้วยความมั่นใจ คิดสร้างสรรค์ รู้จักการทำงานเป็นทีม รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น 4) ได้แนวคิดที่หลากหลายของนักเรียนแต่ละคนจากการร่วมสังเกตของคณะครู

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “สภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าสภาพทั่วไปและผลของการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นอย่างไร และเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่นควรเป็นอย่างไร โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) ซึ่งมีการดำเนินงานตามขั้นตอนวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพทั่วไปของการดำเนินงานวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาผลกระทบของการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น เริ่มต้นด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาว่าสภาพทั่วไปและผลของการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นอย่างไร ตามด้วยการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่นควรเป็นอย่างไร รายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพทั่วไปของการดำเนินงานวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียน

การวิจัยตอนนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยมีรายละเอียดดังนี้ โดยดำเนินการเก็บข้อมูลใน 3 รูปแบบ ดังนี้

1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในขั้นตอนนี้ ใน 3 รูปแบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1.1 รูปแบบที่ 1 ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คือผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูจำนวน 12 คน จากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก (Inclusion Criteria) คือ 1) เป็นผู้บริหารที่บทบาทโดยตรงในการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนไม่น้อยกว่า 3 ปีการศึกษา 2) เป็นหัวหน้าวิชาการที่รับผิดชอบ

ในการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนไปใช้ 3) ครูผู้สอนมีประสบการณ์ในการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนอย่างน้อย 3 ปี 4) เป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมเครือข่ายนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนอย่างน้อย 3 ปี

1.1.2 รูปแบบที่ 2 ใช้การสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญจากมหาลัยที่มีประสบการณ์ในการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมาอย่างต่อเนื่อง

1.1.3 รูปแบบที่ 3 ใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตจากประสบการณ์การทำงาน การเยี่ยมชมโรงเรียน การติดตามข่าวสารประชาสัมพันธ์จากเฟสบุ๊คหรือเว็บไซต์ของโรงเรียนจากโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนอย่างเป็นรูปธรรมมาแล้วอย่างน้อย 3 ปี

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในขั้นตอนนี้ใช้แบบสนทนากลุ่มกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสนทนากลุ่ม โดยมีประเด็นในการสนทนากลุ่ม คือ 1) ประวัติ ความรู้ความเข้าใจ เป้าหมายและความคาดหวังในการเข้าร่วม การปฏิบัติ ปัญหา อุปสรรค จุดเด่น จุดด้อยในการดำเนินงานฯ ข้อเสนอแนะตามกระบวนการการศึกษาชั้นเรียน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นแรก การร่วมกันวางแผนบทเรียน (Plan) ขั้นที่สอง การร่วมกันสังเกตชั้นเรียน (Do) และขั้นที่สาม การสะท้อนบทเรียนร่วมกัน (See) เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้เริ่มต้นการสนทนากลุ่มด้วยการตั้งคำถามทั่วไปและตามด้วยคำถามหรือประเด็นหลักที่ได้จัดเตรียมไว้ โดยเน้นเฉพาะคำถามหลักหรือประเด็นหลัก แล้วให้ผู้ให้ข้อมูลตอบคำถามอย่างอิสระตามประสบการณ์ของแต่ละคน ไม่ได้กดดันหรือเน้นย้ำให้ตอบหรือแสดงความเห็น แต่จะพยายามเรียงคำถามไปเรื่อย ๆ และคำถามย่อยหรือประเด็นซักต่อเนื่องจะถูกนำมาใช้เมื่อข้อมูลที่ได้จากคำถามหลักยังไม่ครบถ้วนเท่านั้น (ชาย โพธิสิตา, 2552)

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลประยุกต์ใช้วิธีการของ ลีโอนาร์ด (Leonard's method) ซึ่งได้ใช้แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดของไฮเดกเกอร์ (Heideggerian Hermeneutic Phenomenology) และแนวทางการเชื่อมโยงข้อมูลของ สุภางค์ จันทวานิช (Chantavanich, 2014) ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) ทำการถอดเทปข้อมูลแบบคำต่อคำในคอมพิวเตอร์ ทำการตรวจสอบข้อมูล และอ่านข้อมูลที่ได้ถอดเทปและเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้อ่านที่หลาย ๆ รอบเพื่อพิจารณาประเด็นเบื้องต้น 2) ทำความเข้าใจความหมายที่ได้ถอดเทปอย่างรอบคอบและทบทวนซ้ำหลาย ๆ รอบ ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการพิจารณาประเด็นที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ต้องการ และการตัดทอนในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องออก 3) วิเคราะห์เนื้อหาด้วยการจัดจำแนกข้อมูลที่ได้ออกเป็นประเภทย่อย (Sub - themes) และประเภทหลัก (Themes) และจัดกลุ่มตามความสอดคล้องกันของข้อมูล 4) พิจารณาแต่ละประเด็นและความหมายของคำ 5) การจำแนกข้อมูลที่ได้ตามความหมาย ที่เป็นลักษณะพฤติกรรมเฉพาะให้ได้ได้อย่างสมบูรณ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจภายใต้บริบทที่ศึกษา

1.4 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Credibility) โดยการนำเสนอขั้นตอนและระเบียบวิธีวิจัยที่ชัดเจน ขั้นตอนของการทำงานในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลไว้อย่างชัดเจน โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ (ชาย โพธิสิตา, 2552) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่มี

ความรู้เรื่องเดียวกันที่มีความหลากหลายจากผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการที่รับผิดชอบ และครูผู้สอน ด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้มีความถูกต้องและครอบคลุม สำหรับข้อมูลที่ได้วิเคราะห์แล้วได้ให้ผู้ให้ข้อมูล (Member Checks) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือ การที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันด้วยวิธีการที่หลากหลาย ผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่มผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอน การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมการดำเนินงานของโรงเรียน และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่วิเคราะห์ว่ามีความถูกต้องเหมาะสม และสอดคล้องกับความเป็นจริงของผู้ให้ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

การวิจัยตอนนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้รูปแบบการการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสนทนากลุ่มเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้นวัตกรรมฯ จำนวน 7 โรงเรียน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ 1) โรงเรียนมุสลิมสันติชน จังหวัดปัตตานี 2) โรงเรียนอับดุลอ์ฟานบурณวิทย์ จังหวัดปัตตานี 3) โรงเรียนซอลิฮียะห์ จังหวัดปัตตานี 4) โรงเรียนอุดมศาสนวิทยา จังหวัดยะลา 5) โรงเรียนดารุลอูโลมินิกบารู จังหวัดยะลา 6) โรงเรียนศรีทักษิณ จังหวัดนราธิวาส และ 7) โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาการ จังหวัดสงขลา และทำการเลือกผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน รวมทั้งหมด 12 คน ตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

2.1.1 เกณฑ์การเลือกกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม

1) ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน/ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ/หัวหน้าวิชาการ/ครูผู้สอนที่มีบทบาทในการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนไม่น้อยกว่า 3 ปี และปัจจุบันยังดำรงตำแหน่งหรือทำหน้าที่ดังกล่าว

2.1.2 เกณฑ์การเลือกโรงเรียน

1) เป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมเครือข่ายนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนอย่างน้อย 3 ปี
2) เป็นโรงเรียนที่ดำเนินการนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและมีส่วนในการจัดกิจกรรมของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

2.2 เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสนทนากลุ่มกึ่งโครงสร้าง มีประเด็นในการสนทนากลุ่ม คือ ผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ตามขอบข่ายสำคัญของการบริหารงานวิชาการ 6 ประเด็น ได้แก่ แผนงานวิชาการและการประกันคุณภาพ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้เริ่มต้นการสนทนากลุ่มด้วยการตั้งคำถามทั่วไปและตามด้วยคำถามหรือประเด็นหลักที่ได้จัดเตรียมไว้ โดยเน้นเฉพาะคำถามหลักหรือประเด็นหลัก แล้วให้ผู้ให้

ข้อมูลตอบคำถามอย่างอิสระตามประสบการณ์ของแต่ละคน ไม่ได้กดดันหรือเน้นย้ำให้ตอบหรือแสดงความเห็น แต่จะพยายามเวียนคำถามไปเรื่อย ๆ และคำถามย่อยหรือประเด็นชักต่อนื่องจะถูกนำมาใช้เมื่อข้อมูลที่ได้จากคำถามหลักยังไม่ครบถ้วนเท่านั้น

2.3 การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ

1) กำหนดประเด็นหลักในการสนทนากลุ่มตามกรอบแนวคิดการวิจัย รวมถึงการระบุรายการข้อมูลที่ต้องการของแต่ละประเด็น

2) จัดทำร่างแบบสนทนากลุ่มและรายการข้อความแต่ละประเด็น

3) ตรวจสอบคุณภาพของแบบสนทนากลุ่ม โดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและการใช้ภาษา จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4) นำแบบสนทนากลุ่มไปทดลองสนทนากลุ่มกับผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบ ความตรงเชิงผิว (Face Validity) โดยการพิจารณาถึงความชัดเจน ความครอบคลุม และความเข้าใจต่อข้อความ เพื่อให้ได้คำตอบที่มีความน่าเชื่อถือและเป็นจริง

5) แก้ไขและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ต่อไป

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ติดต่อขอความร่วมมือจากผู้ให้สัมภาษณ์ แล้วนัดหมายเพื่อทำการสนทนากลุ่มด้วยตนเอง โดยผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละท่านตอบรับวัน เวลา และสถานที่ในการสนทนากลุ่ม การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสนทนากลุ่มแบบกึ่งโครงสร้างที่สร้างขึ้น และทำการบันทึกการสนทนากลุ่มไว้ด้วยเครื่องบันทึกเสียง

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง และความครบถ้วน จากนั้นใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปสาระสำคัญและความสอดคล้องของแนวคิดในภาพรวม จากนั้นนำมาสรุปเรียงเรียงตามประเด็นที่กำหนดไว้

เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยตอนที่ 1 และ 2 ทำให้ทราบถึงสภาพการปฏิบัติ ปัญหา อุปสรรค จุดเด่นและจุดด้อยในการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียน และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ ในขอบข่ายด้านแผนงานวิชาการและการประกันคุณภาพ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการพัฒนาวิชาชีพครูตามบริบทโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในตอนต้นที่ 1 และ 2 มาเป็นกรอบในการศึกษาและจัดทำ(ร่าง)แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น ซึ่งนำมาสู่การวิจัยตอนที่ 3

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้รูปแบบการการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในบริบทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบจากการวิจัยตอนที่ 1 และ 2 มาพัฒนาเป็น(ร่าง)แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในบริบทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

3.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมการสนทนากลุ่ม (Key Informants) ในตอนนี้ผู้วิจัยคัดเลือกจากประสบการณ์ในการใช้วัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียน การบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และการพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัย จำนวน 5 ท่าน ดังนี้

1.1 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียน 2 ท่าน ได้แก่

- อาจารย์ ดร.เกษม เปรมประยูร อาจารย์ประจำสาขาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา
- อาจารย์ ดร.สุวรรณี เปลี้นรัมย์ อาจารย์ประจำสาขาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา

1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 2 ท่าน ได้แก่

- ดร.อับดุลเลาะ ยีเลาะ ผู้อำนวยการโรงเรียนซอลีฮียะห์ จังหวัดปัตตานี
- นางสาวนาซอพะฮ์ หะยีเวาะยา ผู้อำนวยการโรงเรียนอุดมศาสน์วิทยา จังหวัดยะลา

1.3 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาวิชาชีพครู 1 ท่าน คือ

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จารูว์จันน์ สองเมือง อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

3.2 การดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาระยะนี้มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

2.1 ผู้วิจัยกำหนดปัญหาการวิจัย หรือประเด็นที่ต้องการศึกษารวบรวมข้อมูลรวมทั้งคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้เหมาะสม ซึ่งในการวิจัยระยะนี้ผู้วิจัยต้องการสร้างแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในบริบทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตามบริบทจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.1 ผู้วิจัยทำการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และออกแบบประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม โดยผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ โดยทุกท่านที่ร่วมการสนทนากลุ่มและให้ความคิดเห็น มีความสำคัญและมีความเท่าเทียมกัน

2.3 คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อร่วมสนทนากลุ่ม (ผู้ให้ข้อมูลหลัก) โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มด้วยตัวเอง เนื่องจากเป็นผู้ที่ทำการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ในงานวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงรายละเอียดของงานวิจัย และรูปแบบในการพัฒนาแนวทางในการพัฒนาการ

บริหารงานวิชาการในบริบทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และสามารถชี้แจงรายละเอียดของงานวิจัยให้กับผู้ให้ข้อมูลหลักได้อย่างดี

2.4 ผู้วิจัยสร้างประเด็นสำหรับการสัมภาษณ์ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้ร่างเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในบริบทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม แล้วจึงนำมาให้ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่านในการสนทนากลุ่มเพื่อให้แนวทางที่นำเสนอมีความสมบูรณ์และเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้มากที่สุด

2.5 ผู้วิจัยมีการติดต่อล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่าน และทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลให้ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่านได้รับทราบ รวมทั้งทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยผู้วิจัยนำแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นให้ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ทำความเข้าใจก่อนการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลักมีการเตรียมตัวล่วงหน้าก่อนการสนทนากลุ่ม และทำการสนทนากลุ่มตามกำหนดวันและเวลาที่ได้ตกลงกันไว้

2.6 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม มาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในบริบทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในขั้นตอนนี้ใช้แบบสนทนากลุ่มกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสนทนากลุ่ม และตัวผู้วิจัยซึ่งในฐานะผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มถือเป็นเครื่องมือวิจัยอย่างหนึ่ง ที่จะสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล โดยรายละเอียดของการสนทนาได้เน้นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเป็นฉบับร่าง โดยผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นไว้สำหรับการสัมภาษณ์ ดังนี้

- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อหัวข้อ/ชื่อเรื่องของแนวทางที่นำเสนอ
- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้ในวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น
- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ของแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้ในวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น
- ท่านคิดเห็นอย่างไรต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้ในวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น
- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการนำแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปใช้
- แนวทางสำหรับโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเหมาะสมหรือไม่
- ท่านคิดว่าควรมีประเด็นใดเพิ่มเติมที่มีความสำคัญในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในการสนทนากลุ่มผู้วิจัยเริ่มต้นการสนทนาด้วยการตั้งคำถามทั่วไปและตามด้วยคำถามหรือประเด็นหลักที่ได้จัดเตรียมไว้ โดยเน้นเฉพาะคำถามหลักหรือประเด็นหลัก แล้วให้ผู้ให้ข้อมูลตอบคำถามอย่างอิสระตามประสบการณ์ของแต่ละคน ไม่ได้กดดันหรือเน้นย้ำให้ตอบหรือแสดงความคิดเห็น แต่จะพยามเวียนคำถามไปเรื่อย ๆ และคำถามย่อยหรือประเด็นที่ซัดต่อนื่องจะถูกนำมาใช้เมื่อข้อมูลที่ได้จากคำถามหลักยังไม่ครบถ้วนเท่านั้น (ชาย โพธิสิตา, 2552)

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลประยุกต์ใช้วิธีการของ ลีโอนาร์ด (Leonard's method) ซึ่งได้ใช้แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดของไฮเดกเกอร์ (Heideggerian Hermeneutic Phenomenology) และแนวทางการเชื่อมโยงข้อมูลของ สุภางค์ จันทวานิช (Chantavanich, 2014) ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) ทำการถอดเทปข้อมูลแบบคำต่อคำในคอมพิวเตอร์ ทำการตรวจสอบข้อมูล และอ่านข้อมูลที่ได้ถอดเทปและเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้บันทึกหลาย ๆ รอบเพื่อพิจารณาประเด็นเบื้องต้น 2) ทำความเข้าใจความหมายที่ได้ถอดเทปอย่างรอบคอบและทบทวนซ้ำหลาย ๆ รอบ ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการพิจารณาประเด็นที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ต้องการ และทำการตัดทอนในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องออก 3) วิเคราะห์เนื้อหาด้วยการจัดจำแนกข้อมูลที่ได้ออกเป็นประเภทย่อย (Sub - themes) และประเภทหลัก (Themes) และจัดกลุ่มตามความสอดคล้องกันของข้อมูล 4) พิจารณาแต่ละประเด็นและความหมายของคำ 5) การจำแนกข้อมูลที่ได้ตามความหมาย ที่เป็นลักษณะพฤติกรรมเฉพาะให้ได้ได้อย่างสมบูรณ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจภายใต้บริบทที่ศึกษา

3.5 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Credibility) โดยการนำเสนอขั้นตอนและระเบียบวิธีวิจัยที่ชัดเจน ขั้นตอนของการทำงานในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลไว้อย่างชัดเจน โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ (ชาย โพธิสิตา, 2552) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้เรื่องเดียวกันที่มีความหลากหลายจากบรรดาผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ด้าน เพื่อให้มีความถูกต้องและครอบคลุม สำหรับข้อมูลที่ได้วิเคราะห์แล้วได้ให้ผู้ให้ข้อมูล (Member Checks) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้วิจัยส่งข้อมูลที่ได้วิเคราะห์แล้วกับผู้ให้ข้อมูลอีกครั้ง และการตรวจสอบการดำเนินการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ (Peer Debriefing) โดยให้ อาจารย์ที่ปรึกษาวิพากษ์วิจารณ์ แสดงข้อคิดเห็น การตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับข้อมูล ข้อค้นพบต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์หาความถูกต้องเหมาะสม และสอดคล้องกับคำถามงานวิจัยหรือไม่ แล้วนำความคิดเห็นที่ได้รับการเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข และเพิ่มเติมในแนวทางที่ผู้วิจัยได้สร้างไว้ให้ครบทุกประเด็น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนถูกต้องตามที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้เสนอ ที่สามารถนำมาใช้ได้จริงในเชิงปฏิบัติ

บทที่ 4 ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “สภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตรกรรมการศึกษาระดับชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอนตามวัตถุประสงค์ ซึ่งตอนที่ 1 เป็นผลการศึกษาสภาพทั่วไปของการดำเนินงานวัตรกรรมการศึกษาระดับชั้นเรียนของโรงเรียน ตอนที่ 2 เป็นผลการศึกษาผลกระทบของการใช้วัตรกรรมการศึกษาระดับชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน และตอนที่ 3 เป็นการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตรกรรมการศึกษาระดับชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น ดังนี้

4.1 ผลศึกษาสภาพทั่วไปของการดำเนินงานวัตรกรรมการศึกษาระดับชั้นเรียนของโรงเรียน พบว่าสภาพทั่วไปของการใช้วัตรกรรมการศึกษาระดับชั้นเรียนแบบญี่ปุ่นของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดภาคใต้ ตามกรอบการบริหารวิชาการทั้ง 6 ด้านตามกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค จุดเด่น จุดด้อยในการดำเนินงานบริหารวิชาการของโรงเรียนฯ ก่อนการใช้วัตรกรรมการศึกษาระดับชั้นเรียน ซึ่งมีผลการศึกษาที่น่าสนใจเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน และนอกจากนั้นได้ค้นพบประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มเติม 4 ประเด็นในการดำเนินงานวัตรกรรมการศึกษาระดับชั้นเรียนของโรงเรียนฯ คือ 1) การเข้าร่วมในการใช้วัตรกรรมการศึกษาระดับชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และ 2) ความรู้และความเข้าใจของโรงเรียนเกี่ยวกับวัตรกรรมการศึกษาระดับชั้นเรียน 3) ภูมิหลังการเริ่มต้นขยายแนวคิดการศึกษาระดับชั้นเรียนแบบญี่ปุ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้และ 4) แนวคิดอิสลามเอื้อต่อการดำเนินงานวัตรกรรมการศึกษาระดับชั้นเรียนญี่ปุ่น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1 สภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนก่อนการใช้วัตรกรรมการศึกษาระดับชั้นเรียน

สภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนก่อนการใช้วัตรกรรมการศึกษาระดับชั้นเรียนตามขอบข่ายการบริหารวิชาการทั้ง 6 ด้านตามกรอบแนวคิดการวิจัย พบว่า ผลการศึกษาดังนี้

4.1.1.1 ด้านแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ

จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีการจัดกิจกรรมโครงการที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา โครงการและกิจกรรมส่วนใหญ่ไม่ตอบโจทย์การพัฒนาผู้เรียน และไม่ส่งเสริมในการครูผู้สอนเพื่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นกิจกรรมโครงการภายนอกห้องเรียน มุ่งพัฒนาในด้านกายภาพ ภูมิทัศน์ และละเอียดในส่วนกิจกรรมที่เป็นการยกระดับคุณภาพชั้นเรียน

“เมื่อก่อนจัดโครงการเพื่อให้ตอบสนอง สมศ. แต่ไม่ได้สนใจว่าจะตอบสนองต่อการพัฒนาหรือยกระดับคุณภาพผู้เรียนมั๊ย”

(ผู้บริหารคนที่ 1)

“ทั้งทีมบริหาร ทั้งทีมทั้งหมดเลย ต้องกลับเข้าสู่ห้องให้ได้ จะไปเล่นข้างนอกก็น่าจะไม่ถูกแล้วแหละ อาจจะอึดตัวกับเรื่องบริบท เรื่องภูมิ ก็เลยกลับไปดูข้างใน(ห้อง)ดีกว่า ว่าทำไมคุณภาพเด็กมันถึงเห็นไม่ชัดพอสำหรับเด็กอนุบาล”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 4)

4.1.1.2 ด้านการบริหารหลักสูตร

จากการศึกษาพบว่าก่อนการเข้าร่วมเครือข่ายนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ครูผู้สอนจะมีบทบาทในการสอนเพียงคนเดียว เมื่อได้รับคาบสอนและรายวิชาจากฝ่ายวิชาการ ก็จะทำหน้าที่สอนไปตามแบบเรียน ไม่มีการใส่ใจศึกษาหลักสูตร และไม่มีการระบวนการในการคัดเลือกแบบเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอนไม่มีบทบาทในการศึกษาหลักสูตร

“ก่อนหน้านี้ใช้แบบเรียน พว.ในการสอนคณิตศาสตร์ เด็ก ๆ ไม่สนุก ยากลำบากในการออกแบบการสอนในแบบที่เน้นผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้คิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ”

(ครูผู้สอนคนที่ 1)

“ผู้บริหารไม่ค่อยอยู่ในโรงเรียน ไปร้านค้า เพื่อหาซื้อของมาซ่อม มาปรับปรุงนั่นนี่ตลอด แต่ไม่ค่อยได้เข้ามาดูอะไรในชั้นเรียน ไม่เคยได้ดูเนื้อหา ดูหลักสูตรอย่างจริงจัง ”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 4)

4.1.1.3 ด้านการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษาพบว่า ก่อนการเข้าร่วมใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ๆ การจัดการเรียนการสอนของครูแต่ละโรงเรียนจะเน้นแบบบรรยาย ไม่ใช่เป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนไม่มีโอกาสได้คิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง บรรยากาศในชั้นเรียนมีความน่าเบื่อ ครูผู้สอนเป็นผู้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่คำนึงถึงความต้องการและบริบทการเรียนรู้ของผู้เรียน

“เมื่อก่อนชั้นเรียนคณิตศาสตร์ น่าเบื่อ เด็ก ๆ ไม่สนุกในการเรียนคณิตศาสตร์ ”

(ครูผู้สอนคนที่ 2)

“ครูผู้สอนออกแบบการเรียนการสอนคนเดียว ไม่สะดวกและไม่มีความเชี่ยวชาญในการออกแบบการสอนที่เน้นการคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ชั้นเรียนก็ปิดไม่พร้อมเปิดให้ใครดู”

(ผู้บริหารคนที่ 1)

4.1.1.4 ด้านการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้

จากการศึกษาพบว่า ที่ผ่านมาระบบโรงเรียนมีการสนับสนุนงบประมาณและการจัดซื้ออุปกรณ์ ทรัพยากรการเรียนรู้ให้กับโรงเรียนอย่างจำกัด ไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมสิ่งที่จำเป็น

ของการนำไปใช้ มีการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้อย่างกระจุกกระจาย ทำให้บ่อยครั้งจะพบว่าครูเปื้อน
หน่วยในการผลิตสื่อ ไม่มีสื่อการสอนที่หลากหลายและน่าสนใจในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

“การบริหารทรัพยากรการเรียนรู้กระจุกกระจาย ไม่ครอบคลุมความต้องการของผู้สอน ไม่มี
เครื่องปริ้นท์ขนาดใหญ่ ไม่มีกระดานแม่เหล็ก”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 3)

“ครูมีการผลิตสื่ออย่างจำกัด ไม่มีกำลังใจในการผลิตสื่อ มีข้อจำกัดในการสนับสนุนและการ
จัดการ ไม่มีระบบการจัดเก็บสื่ออย่างมีประสิทธิภาพ ”

(ผู้บริหารคนที่ 4)

4.1.1.5 ด้านการวัดและประเมินผล

จากการศึกษาพบว่า ก่อนการเข้าร่วมใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนฯ การ
วัดและประเมินผลของแต่ละโรงเรียนจะเน้นการทดสอบและวัดความรู้ความเข้าใจเป็นหลัก และเป็น
การวัดผลตามรูปแบบวิธีการที่ครูต้องการและออกแบบเอง นักเรียนทุกคนจะถูกวัดและประเมินผล
ด้วยวิธีการเดียวกัน ข้อสอบชุดเดียวกัน ด้วยเงื่อนไขและบริบทเดียวกัน ไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่าง
ของแต่ละบุคคล และไม่ได้เน้นการประเมินผลตามสภาพจริง ที่เป็นการพิจารณาพัฒนาการรายบุคคล
ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา เป้าหมายของโรงเรียนมุ่งเน้นให้ความสำคัญในเรื่องของ
การประเมิน การแข่งขันและการประกวดภายนอก

“การวัดและประเมินผลเน้นไปที่การสอบและการวัดความรู้ความเข้าใจเป็นหลัก เกณฑ์การ
ประเมิน รูปแบบการวัดขึ้นอยู่กับครูผู้สอนเป็นหลัก ไม่เน้นการประเมินผลตามสภาพจริง”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 2)

“ก่อนหน้านี้ผู้บริหารจะให้ความสำคัญมากกับการประเมินของโรงเรียน การแข่งขันและการ
ประกวดภายนอก ตอนนี้นี้สนใจและขอโฟกัสกับชั้นเรียนก่อน ไม่ได้บอกว่าการประกวดหรือ
ประเมินภายนอกไม่ดีนะ”

(ผู้บริหารคนที่ 3)

4.1.1.6 ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู

จากการศึกษาพบว่า ก่อนการเข้าร่วมใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนฯ
โรงเรียนจะมีการส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนด้วยวิธีการส่งครูผู้สอนเข้าร่วมอบรมตามที่หน่วยงาน
ภายนอกจัดและเชิญเข้าร่วม หรือการจัดอบรมเองโดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ซึ่งหลายครั้งการจัด
อบรมจะใช้ช่วงวันและเวลาที่เปิดเรียน ทำให้มีอุปสรรคในเข้าร่วมของครูรวมถึงทำให้เกิดการขาดสอน
ในกรณีที่ไม่สามารถจัดการสอนแทนได้ อีกทั้งการเข้าร่วมอบรมภายนอกส่วนใหญ่ไม่สามารถนำมา
ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนจริง ผู้บริหารจะมีบทบาทของการพัฒนาวิชาชีพครูเพียงแค่การ

อนุมัติงบประมาณและการเดินทางของครูในการเข้าร่วมอบรม ไม่มีส่วนโดยตรงในการช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำครูผู้สอนได้

“การพัฒนาครูจะเน้นไปที่การส่งครูไปอบรมเป็นหลัก ซึ่งมีข้อจำกัดมาก ทั้งเรื่องของเวลา การขาดสอน อีกทั้งขาดความต่อเนื่องในการพัฒนา บางครั้งส่งคนนี้ อีกครั้งส่งคนนั้นไป บางคนก็ไม่มีโอกาสได้ไปอบรมเลย ถ้าจะให้จัดเองทุกเรื่องก็สิ้นเปลืองเวลาและงบประมาณ”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 2)

“ปัญหาหนึ่งคือผู้บริหาร ไม่มีความรู้และไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาครูผู้สอน ทำให้ที่ผ่านมาผู้บริหารเป็นเพียงแค่ผู้อนุมัติให้ครูออกไปอบรมภายนอกเท่านั้น”

(ผู้บริหารคนที่ 3)

4.1.2 การเข้าร่วมในการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา

อิสลาม

จากการศึกษาเกี่ยวกับการเข้าร่วมในการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนใต้ ได้เริ่มต้นทำความรู้จักและเข้าร่วมในการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนผ่าน 4 ช่องทาง ดังนี้ 1) เครือข่ายนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ 2) โครงการพัฒนาครูอิสลามศึกษา คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 3) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และ 4) โรงเรียนที่ได้ดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.2.1 คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ

เครือข่ายนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ เริ่มต้นด้วยการที่มีกลุ่มโรงเรียนในจังหวัดสงขลาได้รวมกลุ่มและเริ่มใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน โดยมีอาจารย์ ดร.เกษม เปรมประยูร และอาจารย์ ดร.สุวรรณี เปลี่ยนรัมย์ ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำสาขาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง คอยช่วยเหลือและติดตามการทำงานของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หลายโรงเรียนให้ความสนใจ และติดต่อขอร่วมเรียนรู้ไปกับเครือข่ายผ่านกิจกรรมการเปิดชั้นเรียน และการอบรมเชิงปฏิบัติการที่ทางเครือข่ายจัด

“กำลังหาว่าเรื่องการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะต้องทำแบบไหนถึงจะได้ผลลัพธ์ตรงที่สุด ปี 2559 ได้เจอ ดร.เกษม เปรมประยูร และได้คุยกันสักพักหนึ่ง ทำให้เข้าใจว่านี่จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตัวนี้ และเข้าใจว่านวัตกรรมนี้จะช่วยส่งเสริมในการจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญ”

(ผู้บริหารคนที่ 1)

“โรงเรียนในจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นเครือข่ายโรงเรียนที่อ.ดร.เกษม ดูแลอยู่ ซึ่งอาจารย์ได้ขับเคลื่อนเป็นเครือข่าย หลายโรงเรียนมีความสนใจ จึงพยายามติดต่อกับอาจารย์ เพื่อขอเข้าร่วมเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมของเครือข่าย”

(ผู้บริหารคนที่ 2)

4.1.2.2 คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ในปี 2558 วิทยาลัยอิสลามศึกษา หรือปัจจุบันคือคณะวิทยาการอิสลาม ได้จัดโครงการพัฒนาครูอิสลามศึกษา โดยเชิญผู้บริหารโรงเรียนแกนนำในเครือข่ายของสมาคมเครือข่ายโรงเรียนคุณภาพอิสลาม จำนวน 12 โรงเรียนเข้าร่วมโครงการ เพื่อไปศึกษาดูงานแบบฝังตัวเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และโรงเรียนคุณคำพิทยาธรรม ซึ่งเป็นโรงเรียนนำร่องและเป็นโรงเรียนเรียนต้นแบบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด โดยในการไปครั้งนี้คณะผู้บริหารได้รับการถ่ายทอดความรู้จากรองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ ผู้วิจัยและนำนวัตกรรมนี้มาใช้ในประเทศไทย รวมทั้งได้ร่วมสังเกตชั้นเรียนจริง ผู้บริหารที่เข้าร่วมได้เห็นบรรยากาศการเรียนของเด็ก ๆ ที่มีความสนุกสนาน และมีส่วนร่วมตลอดชั้นเรียน เมื่อกลับจากการเข้าร่วมโครงการแล้ว จึงได้กลับมาศึกษา วางแผนและต่อยอดเพื่อการใช้งานวัตกรรมการนี้

“เมื่อทางวิทยาลัยอิสลามศึกษา มอ.ปัตตานี จัดโครงการพัฒนาครูอิสลามศึกษา ในช่วงปลายปี 2558 โดยเชิญโรงเรียนแกนนำในเครือข่ายของสมาคมเครือข่ายโรงเรียนคุณภาพอิสลาม จำนวน 12 โรงเรียนเข้าร่วม และได้ไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และโรงเรียนคุณคำพิทยาธรรม จ.ขอนแก่น เป็นจุดเริ่มต้นทำให้เข้าใจและต่อยอดการใช้งานวัตกรรมการนี้

(ครูผู้สอนคนที่ 2)

“อันดับแรกก็คือไปดูงานที่ขอนแก่นในโครงการของวอศ. โดยไปร่วมกันหลาย ๆ โรงเรียน ดูการเรียนการสอนก็ดูว่าติดใจอย่างหนึ่งคือ นักเรียนมีความกล้าหาญ แสดงออกอะไรต่าง ๆ กลับมาก็คิดว่าต่อไปโรงเรียนก็ต้องเดินไปในรูปแบบอย่างนี้แหละ”

(ผู้บริหารคนที่ 4)

“จนกระทั่งปี 58 เทอมสอง มีโครงการของวอศ.เข้ามา พอโครงการของวอศ.เข้ามา ก็พอดีเลยไปที่ขอนแก่น ไปเจอกับดร.ไมตรี อันนี้คือปิ๊ะเซะเลย หมายความว่าเข้าใจด้วยกันว่า เออเนะคงได้โอกาสที่ดีแล้วแหละ ที่มีนวัตกรรมตัวนี้มารองรับ ที่เป็นหลักการมารองรับเราว่านี่แหละวิธีการแบบนี้แหละมันถูกแล้วนะ หลักการที่มาเสริมความมั่นใจ และมีน้ำหนักสักนิดนึง ก็เลยได้ใช้ตัวนี้แหละ”

(ผู้บริหารคนที่ 3)

4.1.2.3 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยอาจารย์ ดร.วรลักษณ์ ชูกำเนิด ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนและเป็นผู้บริหารโรงเรียนนรพัฒน์ อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นผู้นำแนวคิดนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมานำเสนอนักศึกษา และมีการนำนักศึกษาไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนนรพัฒน์ รวมทั้งมีนักศึกษาบางท่านที่สนใจในเรื่องชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Personal Learning Community; PLC) อาจารย์ได้แนะนำให้นักศึกษาได้รู้จักนวัตกรรมนี้ และได้นำนักศึกษาไปเรียนรู้ที่โรงเรียนนรพัฒน์ ทำให้นักศึกษาจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นครูและหัวหน้าวิชาการในโรงเรียนเอกชน เริ่มเข้าใจและประทับใจ และคิดว่านวัตกรรมนี้เหมาะสมที่จะนำไปใช้เพื่อการยกระดับคุณภาพของผู้เรียน หลังจากนั้นจึงนำไปบอกกล่าวกับทางโรงเรียนเพื่อให้ต่อยอดเรื่องนี้

“เริ่มต้นจริง ๆ ก็คือ เรียนชั้นป.โท บริหาร ปีที่สอง กับอาจารย์หนู แต่ยอมรับว่ายังไม่เข้าใจ เนื่องจากเป็นนวัตกรรมตัวใหม่ และค่อนข้างเป็นเชิงทฤษฎี มองภาพไม่ค่อยชัดสักเท่าไร จนกระทั่งจะไปเจอกับอาจารย์เกษม ก็คือไปเข้าอบรมกับอ.เกษมที่รร. นรพัฒน์ ก็น่าสนใจว่า เขามุ่งโฟกัสไปที่วิธีคิด โดยไม่ได้มุ่งไปที่คำตอบของเด็ก ก็คือวิธีการมาแบบไหนก็ได้ในการเรียนรู้ของเด็ก ตรงนี้แหละที่ทำให้รู้ว่ามันน่าสนใจดี”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 4)

“จุดเริ่มต้นจริง ๆ ก็คือมาจากครูหนูนี้แหละ แต่ว่าตอนที่เรียนอยู่ก็จะมีกลุ่มของเพื่อนที่เรียนด้วยกันก็คือกลุ่มของนาเดอร์เขาก็บอกว่าเนี่ย PLC และก็มีคณิตญี่ปุ่นอะไรประมาณนี้ แต่เราก็นึกภาพไม่ออกว่ามันเป็นยังไงอะนะ”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 2)

4.1.2.4 โรงเรียนที่ได้ดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมา

กลุ่มโรงเรียนเบญจมมิตรจังหวัดสงขลา ซึ่งนำโดยโรงเรียนศรีนครินทร์วิทยานุเคราะห์ โรงเรียนนรพัฒน์ โรงเรียนศิริพงศ์วิทยาและโรงเรียนหวังดี ได้ใช้นวัตกรรมนี้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องมาระยะหนึ่งแล้ว จนเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งศึกษาดูงานให้กับโรงเรียนต่าง ๆ นอกจากโรงเรียนเบญจมมิตรแล้ว ยังมีโรงเรียนเอกชนบางโรงที่เริ่มต้นเกี่ยวกับนวัตกรรมนี้เป็นโรงเรียนแรก ๆ ของกลุ่มโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่เป็นตัวอย่างให้โรงเรียนอื่น ๆ ได้ตัดสินใจเริ่มต้นด้วย เช่น โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาคาร โรงเรียนอิสลามบาเจาะ เป็นต้น

“กลับมาที่ไม่รู้ว่าจะจับจุดไหนดี ก็ไปดูงานที่โรงเรียนนรพัฒน์ ก็นำทีมงานไปครูก็หลายคนไปไปดูห้องนู้นห้องนี้ กลับมาก็ยังไม่รู้จะจับตรงไหน จะเริ่มตรงไหน เริ่ม 1 ยังไง กลับมาก็คุยกับทีมงานว่าขอไปดูอีกครั้งหนึ่ง แล้วความกระจำมันก็เกิดขึ้น ก็เริ่มทำในปี 61”

(ผู้บริหารคนที่ 4)

“สำหรับของโรงเรียนอภินุอ์ฟานบูรณวิทยนะครับ จริง ๆ แล้วผมเริ่มต้นตอนอยู่หาดใหญ่ วิทยาคารกับครูชอดิกนั้นแหละ ตั้งแต่ปีการศึกษา 58 รู้สึกว่า แต่เป็นพ.ศ. 2559 แล้วตอนนั้น ก็มีโครงการของวอศ.นี้แหละที่พวกเราได้คุยไปแล้วเมื่อกี้ ได้พาพวกเราไป แล้วหาดใหญ่วิทยาคารก็จะมีผมกับครูชอดิกนี้แหละไปที่นั่น และก็ที่นี้พอเราไปที่นั่นก็ให้เห็นอะไรหลาย ๆ อย่าง”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 3)

“โรงเรียนดาร์ลุโลม เริ่มต้นต้องให้เครดิตกับอิสลามบาเงาะ ที่เขาไปดูมาจาก EDUCA แล้วนำกลับมาเริ่ม ซึ่งอับดุลเลาะ แม มาชวนผม แต่ตอนนั้นก็ยังไม่ได้คิดอะไรมาก เราไม่ได้เริ่มที่ LS แต่เราเริ่มต้นที่ OA คือนั้นมาเป็น แพ้คู่แข่ง แต่ตอนนั้นเราสนใจที่ OA มากกว่า”

(ผู้บริหารคนที่ 2)

4.1.3 ความรู้และความเข้าใจของโรงเรียนเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน

ผลการศึกษาเกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจของโรงเรียนต่อนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียน 5 ความเข้าใจ ดังนี้ 1) นวัตกรรมสำหรับการพัฒนาองค์กรให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ 2) นวัตกรรมเพื่อช่วยส่งเสริมครูผู้สอนในการพัฒนานวัตกรรมการสอน 3) นวัตกรรมที่ตอบโจทย์การประกันคุณภาพสถานศึกษา 4) นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมชั้นเรียนที่เน้นการฝึกกระบวนการคิด และ 5) นวัตกรรมส่งเสริมทักษะและความมั่นใจในการนำเสนอของนักเรียน รายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.3.1 นวัตกรรมสำหรับการพัฒนาองค์กรให้เป็นชุมชนการเรียนรู้

นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเป็นเครื่องมือที่มีความเป็นรูปธรรมและมีขั้นตอนที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาบุคลากร องค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community ; PLC) จากการสนทนากลุ่ม หัวหน้าวิชาการคนที่ 2 ได้เล่าให้ฟังว่า โดยส่วนตัวมีความสนใจกิจกรรม PLC เมื่อมีคนมาบอกว่ นวัตกรรมนี้แหละ คือรูปธรรมที่เห็นได้ชัดของการทำ PLC จึงได้ศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อจะนำไปปรับใช้ในโรงเรียนของตนเอง เช่นเดียวกับกับทางโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาคาร ที่โรงเรียนเคยจัดระบบ PLC มานาน แต่ยังไม่สามารถจับต้องได้ เมื่อมาพบกับนวัตกรรมนี้จึงรู้สึกว่ นวัตกรรมที่ตอบโจทย์การจัดทำ PLC อย่างแท้จริง

“ก่อนหน้านี้ตัวเองนั้นสนใจในความเป็น PLC ที่อาจารย์หมทำอยู่ก็คือมีความคิดว่าสนใจเป็นพิเศษในส่วน PLC ในส่วนของ OA , LS อะไรตอนนั้นก็ยังไม่รู้จัก จริง ๆ PLC ก็ยังไม่รู้จักที่แต่รู้แค่ว่าเป็นการแลกเปลี่ยนพูดคุยระหว่างครูและมันเป็นโมเดลที่น่าสนใจ นั้นเป็นจุดประกายที่สนใจตัวนี้เนาะ”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 2)

“ความจริงแล้วตั้งแต่หลายปีมาแล้ว ที่อดีตผอ.ยุซุฟ นิมะ ได้พยายามนำแนวคิด PLC มาใช้ในการพัฒนาองค์กร โดยเฉพาะในการยกระดับกลุ่มสาระฯ โดยได้แบ่งกลุ่มกลุ่มครูและกำหนดคาบ KM แต่ละสัปดาห์ไว้ 2 คาบต่อสัปดาห์ แต่ตลอดเวลาที่ผ่านไปไม่มีความชัดเจนในขั้นตอนกระบวนการ ทำให้เห็นภาพได้ไม่ชัดเจน เมื่อได้มาศึกษาแนวคิด Lesson Study ทำให้รู้สึกได้ทันทีว่า นี่แหละใช่เลย ตอบโจทย์การยกระดับชั้นเรียนอย่างแท้จริง”

(ครูผู้สอนคนที่ 2)

4.1.3.2 นวัตกรรมเพื่อช่วยส่งเสริมครูผู้สอนในการพัฒนานวัตกรรมการสอน

การรู้จักนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนใต้จะรู้จักไปควบคู่กับนวัตกรรมการสอนแบบเปิด (Open Approach) ผ่านเครือข่ายนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการสอนแบบเปิด จึงเข้าใจนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดไปพร้อมกัน โดยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้นักเรียนเรียนแบบเปิด มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ในช่วงแรกของการรู้จักและใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแต่ละโรงเรียนจะให้ความสนใจกับวิธีการแบบเปิด(OA) มากกว่าการศึกษาชั้นเรียน(LS)

“ก่อนใช้นวัตกรรม LS ก็ตามที่บอกแต่ต้นว่า LS เป็นเรื่องของแถม มันเป็นเรื่องของของแถมคือเราไปที่ OA ก่อนนะครับ แล้วก็ค่อยเอาสิ่งที่เขาแถมมา ตอนนี่เรารู้ว่าสิ่งที่เขาแถมมานี้เราก็โอเคมันถือว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามาก ๆ นะครับ”

(ผู้บริหารคนที่ 2)

4.1.3.3 นวัตกรรมที่ตอบโจทย์การประกันคุณภาพสถานศึกษา

เมื่อพิจารณามาตรฐานคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะ เป็นมาตรฐานที่ 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และมาตรฐานที่ 3 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมาตรฐานที่ 3 ซึ่งเป็นมาตรฐานด้านครูผู้สอน เป็นปัจจัยหลักที่จะสร้างให้เกิดคุณภาพด้านผู้เรียนในมาตรฐานที่ 1 ถ้าหากมีการบริหารและการจัดการที่ดีตามมาตรฐานที่ 2 ย่อมทำให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนได้แน่นอน ซึ่งจากกระบวนการและขั้นตอนดำเนินงานของนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนจะพบว่าสอดคล้องกับงานประกันคุณภาพสถานศึกษาทั้ง 3 มาตรฐาน

“โรงเรียนมุสลิมสันติชนกำลังคิดเรื่องการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีปรากฏในการประกันคุณภาพ และกำลังหาว่าเรื่องการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะต้องทำแบบไหนถึงจะได้ผลลัพธ์ตรงที่สุด ปี 2559 ได้เจอ ดร.เกษม เปรมประยูร และได้คุยกันสักพักหนึ่ง ทำให้เข้าใจว่านี่จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตัวนี้ และเข้าใจว่านวัตกรรมนี้จะช่วยส่งเสริมในการจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญ”

(ผู้บริหารคนที่ 1)

“ประเด็นเรื่องโครงการวิชาการ เรื่องแผนงานวิชาการงานนะครับ แต่เดิมเมื่อย้อนไป 5-6 ปีที่แล้วเราก็มานั่งคิดกันว่า เอ๊ะเราทำโครงการตอบโจทย์สมศ.กัน เขามีมาตรฐานอะไรเราก็ทำโครงการตอบสมศ. คือแบบนั้นจริง ๆ เรายังไม่ได้โฟกัสเรื่องของหัวใจของการจัดการศึกษาที่เป็นเรื่องของผู้เรียนเท่าไร? จริงอยู่ที่เราทำตอบโจทย์สมศ.ว่าเน้นผู้เรียน แต่จริง ๆ แล้วยังไม่ใช่ แค่ตอบโจทย์สมศ.มากกว่า เมื่อก่อนนี้เราก็คิดไป คิดไปเรื่อย ๆ เป็นงานวันต่อวันต่อวัน ก็ไม่ได้วางแผนอะไรมากนัก”

(ผู้บริหารคนที่ 2)

4.1.3.4 นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมชั้นเรียนที่เน้นการฝึกกระบวนการคิด

ด้วยเหตุที่นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน หรือ LS นั้นถูกรู้จักและนำมาใช้ควบคู่กับวิธีการสอนแบบเปิด หรือ OA ดังนั้น ในการเข้าร่วมกิจกรรมอบรมและกิจกรรมเปิดชั้นเรียนของโรงเรียนเครือข่าย จะพบว่าเรื่องของวิธีคิดของนักเรียน แนวคิดของนักเรียน กระบวนการคิดของนักเรียนจะเป็นสิ่งที่ถูกให้ความสำคัญอย่างเห็นได้ชัด ถูก-ผิด ไม่ได้ถูกให้ความสำคัญเหมือนวิธีการภายในชั้นเรียนจะเห็นได้ว่าครูผู้สอน รวมถึงร่วมสังเกตชั้นเรียนจะมุ่งเน้นไปที่วิธีคิดของนักเรียนพยายามคิดและหาเหตุผลจากมุมมองของนักเรียน และในขั้นตอนของการสะท้อนผลก็เน้นไปที่วิธีคิดของนักเรียนว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่เป็นสำคัญ

“ก็น่าสนใจว่าเขามุ่งโฟกัสไปที่วิธีคิด โดยไม่ได้มุ่งไปที่คำตอบของเด็ก ก็คือวิธีการมาแบบไหนก็ได้ในการเรียนรู้ของเด็ก ตรงนี้แหละที่ทำให้รู้ว่ามันน่าสนใจดี ก็เลยเอาข้อมูลพวกนี้แหละและก็ศึกษาเพิ่มเติม คืออยู่ในช่วงของการเรียนด้วยก็เลยหาข้อมูลได้ค่อนข้างที่จะง่าย เพราะว่าในชั้นเรียนที่เรียนด้วยกับอาจารย์หมูก็จะต้อง Discuss เรื่องนี้กันบ่อย คือเรื่องของ Lesson study เนี่ยะ ก็เลยมาเล่ากับทีมงานที่โรงเรียน”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 3)

“และที่นี้พอเราไปที่นั่นก็ให้เห็นอะไรหลาย ๆ อย่าง ไปดูชั้นเรียนจริงแล้วก็ชั้นเรียนที่ให้ฝึกฝึกกระบวนการคิด แล้วมีกระบวนการสังเกตชั้นเรียน การดูชั้นเรียน การสะท้อนผล ที่มันรู้สึกได้ว่า เออเนี่ยแหละที่มันรู้สึกได้ว่าใช่ ที่เราตามหาคือตัวนี้แหละที่จะทำให้ชั้นเรียนมีชีวิต”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 3)

4.1.3.5 นวัตกรรมส่งเสริมทักษะและความมั่นใจในการนำเสนอของนักเรียน

นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน เมื่อถูกนำไปใช้คู่กับวิธีการสอนแบบเปิด ในขั้นของการออกแบบหรือวางแผนการสอนร่วมกันนั้น ทีมศึกษาชั้นเรียนจะต้องช่วยกันสร้างโจทย์หรือสถานการณ์ปัญหาที่จะทำให้นักเรียนมีความรู้สึกมีส่วนร่วม รู้สึกได้ว่าเป็นปัญหาของตนเองและเป็นเรื่องใกล้ตัวที่จะต้องแก้ปัญหาด้วยตนเอง เมื่อนักเรียนมีความรู้สึกมีส่วนร่วมและได้แก้ปัญหาด้วยตนเอง ก็จะมีความรู้ มีความกล้า และมีความมั่นใจในการนำเสนอความคิดของตนเอง จะเห็นได้ชัดในชั้นเรียนว่า

นักเรียนมีความกล้าหาญ และแสดงออกในชั้นเรียนอย่างมั่นใจ บรรยากาศในชั้นเรียนสนุกสนานและมีความสุขในการมีส่วนร่วมกับชั้นเรียน

“ไปดูงานที่ขอนแก่นในโครงการของวอศ. โดยไปร่วมกันหลาย ๆ โรงเรียน ดูการเรียนการสอนก็ดูว่าดีใจอย่างหนึ่งคือ นักเรียนมีความกล้าหาญ แสดงออกอะไรต่าง ๆ กล้ามาก็คิดว่าต่อไปโรงเรียนก็ต้องเดินไปในรูปแบบอย่างนี้แหละ เพราะว่าเป็นกระบวนการ การกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดตัวเอง และก็มีความคิดอิสระในการตอบปัญหาต่าง ๆ และคุณครูก็เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนแสดงความสามารถ”

(ผู้บริหารคนที่ 4)

“จากการร่วมกิจกรรมเปิดชั้นเรียน จะเห็นได้ชัดเจนว่านักเรียนมีส่วนร่วมกับชั้นเรียน นักเรียนมีความแอ็คทีฟมาก มีส่วนในการนำเสนอและแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ น่าจะเป็นผลมาจากการที่นักเรียนมีความรู้สึกร่วมและแก้ปัญหาต่าง ๆ มาด้วยตนเอง”

(ครูผู้สอนคนที่ 1)

4.1.4 ภูมิหลังการเริ่มต้นขยายแนวคิดการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการศึกษาเกี่ยวกับภูมิหลังการเริ่มต้นขยายแนวคิดการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า มีเหตุการณ์และบุคคลสำคัญที่ได้มีส่วนร่วมเป็นเวลาเกือบ 20 แล้ว หากจะย้อนดูการเริ่มต้นของการขยายแนวคิดการยกระดับคุณภาพการศึกษาผ่านนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีการเริ่มต้นนำเสนอแนวคิดนี้อย่างเป็นทางการ ผ่านเวทีวิชาการ การจัดประชุม สัมมนา การศึกษาดูงาน เป็นเวลาเกือบ 20 ปีมาแล้ว มีเหตุการณ์และบุคคลสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องที่จะต้องรำลึกถึงเพื่อให้เห็นความสำคัญและเชื่อมโยงต่องานวิจัยนี้ได้แก่

4.1.4.1 อบรมการพัฒนาวิชาชีพครู วันที่ 21 พฤษภาคม 2547 มีการจัดอบรมการพัฒนาวิชาชีพครู ณ โรงแรมไดอิชิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งขณะนั้นมีท่านอดีตสว.บุญญา หลีเหลด ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และมีท่านอาจารย์ ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ เป็นอนุกรรมการกรรมาธิการรัฐสภาในส่วนคณิตศาสตร์และเทคโนโลยีร่วมกับท่านอดีตสว. ในครั้งนั้นนับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นการพูดคุยเรื่องนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดในเชิงวิชาการสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างเป็นทางการเพื่อขับเคลื่อนการยกระดับคุณภาพการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย ณ เวลานั้น อ.ดร.เกษม เปรมประยูร ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบดูแลเครือข่ายการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการสอนแบบเปิด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ กำลังเป็นนักศึกษาปริญญาของรองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ ก็มาร่วมกิจกรรมครั้งนั้นด้วย

“ต้องย้อนกลับไปตอนที่ผมยังเป็นนศ.ปริญญาโทปีที่ 2 มีการจัดอบรมการพัฒนาวิชาชีพครู ที่โรงแรมไดอิชิ อำเภอหาดใหญ่ ณ ตอนนั้นมีท่านอดีตสว.บุญญา หลีเหลด และรอง

ศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ เป็นอนุกรรมการในส่วนของคณิตศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อเกือบ 20 ที่แล้ว ”

(ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1)

4.1.4.2 การจัดประชุมการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ วันที่ 12 กรกฎาคม 2558 มีการจัดประชุมในหัวข้อ การยกระดับคุณภาพโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยจัดขึ้นที่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ บุคคลสำคัญที่เข้าร่วม ณ เวลานั้น ได้แก่ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ลิ่มสกุล อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิวัต แก้วประดับ รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและการเงิน ดร.กนก วงศ์ตระหง่าน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ อาจารย์ ดร.ยูโซะ ตาและ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา ณ เวลานั้น และนอกจากนั้นก็ยังมีรองศาสตราจารย์ ดร.อิมจิต เลิศพงษ์สมบัติ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และรองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ เนียมสนิท รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งจากการประชุมในครั้งนั้นทำให้เกิดการยับยั้งและขับเคลื่อนเพิ่มเติมในเรื่องนวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดซึ่งมีวิทยาลัยอิสลามศึกษาเป็นผู้ขับเคลื่อนในเวลาต่อมา

“Remark ที่สองเป็นตำแหน่งที่สำคัญที่มีการร่วมมือกันในระดับมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม มีการจัดประชุม เพื่อพูดคุยเรื่องการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มอ.หาดใหญ่ 2558 มีอธิการบดี รศ.ดร.ชูศักดิ์ รองอธิการบดี ผศ.ดร.นิวัต ดร.กนก อาจารย์ไมตรี และดร.ยูโซะ ตาและ ซึ่งตอนนั้นเป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา นอกจากนั้นก็ มีท่านอาจารย์อิมจิต และท่านอาจารย์ รังสรรค์”

(ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1)

4.1.4.3 กิจกรรมศึกษาดูงานโรงเรียนสมาคมไทย-ญี่ปุ่น วันที่ 27 กรกฎาคม 2560 มีการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานโรงเรียนสมาคมไทย-ญี่ปุ่น ซึ่งถือเป็นโรงเรียนญี่ปุ่นที่ใหญ่มากในประเทศไทย มีแนวทางและวัฒนธรรมการทำงานแบบญี่ปุ่น ในครั้งนั้นอาจารย์ ดร.เกษม เปรมประยูร รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมหมัดอาฟีฟี อ็ชชอลิฮีย์ คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี อาจารย์ดร.นิฟาริต ระเด่นอาหมัด และอาจารย์ไอซัม แวอูมา ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนสาธิตวิทยาการอิสลาม มอ.ปัตตานี ซึ่งครั้งนั้นก็ป็นจุดต่อยอดของความสัมพันธ์ของคณะวิทยาการอิสลาม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ และโรงเรียนสมาคมไทย-ญี่ปุ่น

“ครั้งแรกที่ผมได้เจอกับดร.อาฟีฟี วันที่ 27 กรกฎาคม 2562 วันนั้นไปดูงานที่โรงเรียน
สมาคมไทย-ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นโรงเรียนญี่ปุ่นที่ใหญ่มากในประเทศไทย ได้เจอท่านอาจารย์นิฟาริต
และอาจารย์ไฮซึม เป็นอีกเหตุการณ์และบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้อง ”

(ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1)

4.1.5 แนวคิดอิสลามเอื้อต่อการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนญี่ปุ่น

ผลการศึกษาแนวคิดอิสลามในการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่นพบว่า มีหลักการและแนวคิดอิสลามหลายประการที่เอื้อต่อการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งในขั้นตอนการร่วมกันวางแผน การร่วมกันสังเกตชั้นเรียน และการร่วมกันสะท้อนผลชั้นเรียน ด้วยอิสลามคือวิถีการดำเนินชีวิตที่ครอบคลุมทุกมิติในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติของปัจเจกบุคคลและเชิญชวนผู้อื่นสู่การเป็นปัจเจกบุคคลที่ใกล้ชิดกับอัลลอฮ์ด้วยการปฏิบัติที่สอดคล้องกับคำสอนจากอัลกุรอานและฮะดีษนบะฮ์ ซึ่งจะต้องอาศัยหลักการบริหารที่ดีเพื่อจะทำให้เกิดการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้มีหลักการและแนวคิดอิสลามหลายประการที่สอดคล้องและเอื้อต่อการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนญี่ปุ่นดังต่อไปนี้

4.1.5.1 การปรึกษาหารือ (ชูรอ) : กระบวนการทำงานของนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนจะต้องอาศัยทีมงานที่จะต้องมีการปรึกษาหารือ โดยร่วมกันวางแผนให้ได้วิธีการที่ดีที่สุดจากความคิดเห็นของทีมศึกษาชั้นเรียน ไปจนกระทั่งขั้นตอนสุดท้ายคือการสะท้อนผลชั้นเรียนที่สมาชิกในทีมจะต้องร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงผลที่เกิดขึ้นจากชั้นเรียน

4.1.5.2 การตักเตือน (นะซีหะฮฺ) : สามารถนำไปใช้ในทุกระบวนการของการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน เพราะนะซีหะฮฺเป็นการส่งข้อมูลป้อนกลับในเชิงสร้างสรรค์ และผูกมัดกับความรู้สึกที่มาจากหลักคำสอนอิสลาม มีความบริสุทธิ์ใจในการให้ข้อคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

4.1.5.3 ความชำนาญ (อิติกอน) : มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพในเชิงผลสัมฤทธิ์และคุณภาพของผู้เรียน ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอนมุสลิมต้องปฏิบัติงานด้วยความชำนาญ ต้องอาศัยในส่วนของศาสตร์และศิลป์ มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการให้ความสำคัญต่อจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถให้คำแนะนำในด้านวิชาการได้

4.1.5.4 ความเป็นกิจวัตร (อิสติกอมาฮฺ) : กระบวนการศึกษาชั้นเรียนต้องดำเนินการให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืนต่อการปฏิบัติ บ่อยครั้งที่การดำเนินงานต่าง ๆ ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากขาดความต่อเนื่องและกระทำเป็นประจำ

4.1.5.5 การนิเทศตรวจตรา (มูรอเกาะบะฮฺ) : มีความเกี่ยวข้องเกี่ยวกับกระบวนการควบคุมตรวจสอบในทุกระบวนการดำเนินงานทางการบริหารการศึกษา โดยเฉพาะการบริหารวิชาการจะมีการนิเทศชั้นเรียน นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนจะมีการร่วมกันสังเกตชั้นเรียนโดยทีมศึกษาชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง ดำเนินการจนเป็นกิจวัตร เป็นความคุ้นเคยทั้งครูผู้สอน ผู้บริหารและนักเรียน มุสลิมจะระลึกเสมอว่าทุกกิจกรรมงานที่ได้ปฏิบัตินั้นจะต้องถูกตรวจสอบจากอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา อย่างแน่นอน

4.1.5.6 ความอดทนมุมานะ (มูญาฮะตะฮฺ) : ผู้บริหารมุสลิมจำเป็นต้องแสดงออกให้เป็น ที่ประจักษ์แก่มวลสมาชิกในองค์กรว่า เขามีความพยายามที่จะนำองค์กรอย่างอดทนและไม่ย่อท้อต่อ อุปสรรค มีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จของงาน และควรใช้หลักของความพยายาม อดทนมุมานะอย่าง ต่อเนื่องและบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ในทุกกิจการงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร การศึกษา

“บริบทของวิถีชีวิตความเป็นอิสลาม ทำให้การดำเนินงานแนวคิดการศึกษาชั้นเรียนแบบ ญี่ปุ่นเนี่ยะเดินได้ เพราะว่าทางอิสลามมีหลักการพื้นฐาน ไม่ว่าจะจะเป็นหลักการชูรอ หลักการ อะไร ๆ ต่าง ๆ เนี่ยะ ซึ่งเอื้อให้คนมาทำงานด้วยกัน และก็มีความมุ่งมั่นที่จะให้เกิด หมายถึงว่า ประชาชาติสำหรับอนาคต ตรงนี้แหละผมว่า มันมีแรงขับในเชิงวัฒนธรรม เชิงศาสนาสูง มาก ผมคิดว่าน่าจะมีการเพิ่มประเด็นในเรื่องศาสนาเข้าไปในงานนี้ด้วย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1)

“การอธิบายงานชิ้นนี้ในแบบทั่วไป มันจะทำให้บริบทของศาสนา ความสวยงามของ วัฒนธรรมเนี่ยะมันจะจางหายไป ต้องมีเรื่องพวกนี้ในการอธิบายด้วย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2)

“การศึกษาชั้นเรียนมีการร่วมกันทำงานเป็นทีม มีการแลกเปลี่ยน และสะท้อนความคิดเห็น กัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการอิสลาม ทั้งในเรื่องการทำงานเป็นทีม การตรวจสอบมหาชะบะฮ์ การนาซีฮัต ซึ่งแต่ละคนจะเปิดใจกว้างรับฟัง”

(ผู้บริหารคนที่ 2)

“หลักการอิสลามมีการชูรอ เพื่อการปรึกษาหารือ ให้ได้แนวทางที่ดีที่สุด แล้วนำแนวทางนั้น ไปสู่การปฏิบัติ ถึงแม้ว่าผลลัพธ์อาจจะไม่เป็นอย่างที่คาดหวัง แต่แน่นอนว่าได้รับความดีและ ความจำเริญจากการทำงานร่วมกันและเคารพซึ่งกันและกัน”

(ครูผู้สอนคนที่ 2)

“เราจะได้วิธีการที่ดีที่สุดจากข้อเสนอของทีมศึกษาชั้นเรียน เริ่มแรกครูผู้สอนเสนอก่อนว่าจะ สอนอย่างไร รายละเอียดอย่างไร แล้วทีมจะเสนอแนะ เมื่อสอนเสร็จทีมก็จะมาสะท้อนผลกัน ต่อ ทำให้บรรยากาศการพูดคุยมีทั้งจริงจังและสนุกสนาน”

(ครูผู้สอนคนที่ 2)

“จะมีการแนะนำกันจากทีมๆ เพื่อปรับสถานการณ์ปัญหา ปรับคำถามให้เหมาะสมที่สุด”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 2)

“ผู้ร่วมสะท้อนผลจะมองไปที่แนวคิดหรือการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นหลัก ไม่มีการจับผิดในเรื่องการสอนของครู ตรงนี้ที่นักศึกษาชั้นเรียนด้วยกันจะเข้าใจดีถึงเจตนาของผู้ร่วมสะท้อน”

(สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมโรงเรียนที่ 2)

“ผู้บริหารจำเป็นต้องอ่านหนังสือแบบเรียนและต้องทำความเข้าใจเนื้อหา ทำความเข้าใจเป้าหมายของเนื้อหาแต่ละคาบ เพราะจะต้องคอยแนะนำ ให้คำปรึกษาต่อคุณครูในชั้นวางแผน ต้องรู้จักสังเกตการเรียนรู้ของเด็กในชั้นเรียนเพื่อการสะท้อนผล”

(ผู้บริหารคนที่ 2)

“ครูผู้สอน พร้อมทั้งจะรับฟังผู้บริหารที่สามารถให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ การทำความเข้าใจเป้าหมายของชั้นเรียนแต่ละคาบ รวมถึงเข้าใจถึงหัวใจของนวัตกรรมจะช่วยให้เข้าถึงหัวใจของครูด้วย”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 2)

“เมื่อเราได้ทำต่อเนื่อง ทำบ่อย ๆ เราจะรู้สึกชินและเกิดเป็นวัฒนธรรม วัฒนธรรมในการรับฟัง วัฒนธรรมในการเสนอแนะให้ข้อคิดเห็น ตติง เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง”

(ครูผู้สอนคนที่ 3)

“หากไม่ทำอย่างต่อเนื่อง จะไม่มีทางที่จะยืนต่อได้ในระยะยาว เพราะทุกครั้งที่ได้ร่วมกันทำ LS จะเกิดการเรียนรู้และเกิดสิ่งดีตามมามากมาย”

(ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1)

“ครูจะไม่รู้สึกกลัวหรือกังวลว่าใครจะมาดู ใครจะมาจับผิด การที่ใครจะมาดูชั้นเรียนถือเป็นเรื่องปกติมาก ๆ เมื่อเราได้ให้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนทดแทนระบบการนิเทศแบบเดิม”

(ผู้บริหารคนที่ 2)

“บริบทของวิถีชีวิตความเป็นอิสลาม ทำให้การดำเนินงานแนวคิดการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่นเนี่ยะเดินได้ เพราะว่าทางอิสลามมีหลักการพื้นฐาน หลักการมูมานะ การอดทนและการพยายามให้ถึงที่สุด และก็มีคามมุ่งหวังที่จะให้เกิด หมายถึงว่า ประชาชาติสำหรับอนาคต ตรงนี้แหละผมว่า มันมีแรงขับในเชิงวัฒนธรรม เชิงศาสนาสูงมาก ผมคิดว่าน่าจะมีการเพิ่มประเด็นในเรื่องศาสนาเข้าไปในงานนี้ด้วย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1)

1.สภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการก่อนการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน	
สภาพการบริหารงานวิชาการก่อนการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนนั้น <ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนมีการจัดกิจกรรม โครงการโดยไม่ได้พิจารณาถึงเรื่องการตอบโจทย์การประกันคุณภาพ - กิจกรรมส่วนใหญ่ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่ชั้นเรียน - ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนไม่ได้ใส่ใจที่จะศึกษาหลักสูตร - ครูผู้สอนจะเน้นการสอนแบบบรรยาย บรรยายภาคชั้นเรียนนำเบื้อ ฯลฯ - การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ไม่ทั่วถึง และไม่มีระบบการจัดเก็บที่เป็นระบบ - ครูผู้สอนเน้นการวัดผลประเมินผลโดยเน้นการวัดความรู้เป็นหลัก และโรงเรียนมีแนวคิดในเรื่องการประกวดและการแข่งขัน - โรงเรียนเน้นการส่งครูเข้าอบรมครอบคลุม และผู้บริหารไม่มีบทบาทใด ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครูผู้สอน 	
2.ประเด็นการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้	
การเข้าร่วมในการใช้นวัตกรรม <ul style="list-style-type: none"> - คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ - คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วม.ปัตตานี - คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วม.ปัตตานี - โรงเรียนที่ได้ดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมา 	ภูมิหลังการเริ่มต้นขยายแนวคิดฯในจังหวัดชายแดนภาคใต้ <ul style="list-style-type: none"> - อบรมการพัฒนาวิชาชีพครู วันที่ 21 พฤษภาคม 2547 - ประชุมการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขยายโอกาสฯในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ วันที่ 12 กรกฎาคม 2558 - การดูงานโรงเรียนสมาคมไทย-ญี่ปุ่น วันที่ 27 กรกฎาคม 2560
ความรู้และความเข้าใจของโรงเรียนเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน <ul style="list-style-type: none"> - นวัตกรรมสำหรับการพัฒนาองค์กรให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ - นวัตกรรมเพื่อช่วยส่งเสริมครูผู้สอนในการพัฒนานวัตกรรมการสอน - นวัตกรรมที่ตอบโจทย์การประกันคุณภาพสถานศึกษา - นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมชั้นเรียนที่เน้นการฝึกกระบวนการคิด - นวัตกรรมส่งเสริมทักษะและความมั่นใจในการนำเสนอของนักเรียน 	แนวคิดอิสลามเอื้อต่อการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนญี่ปุ่น <ul style="list-style-type: none"> - การปรึกษาหารือ (ซุรอ) - การตักเตือน (นะซีหะฮ) - ความชำนาญ (อิตกอน) - ความรับผิดชอบ (มัสอูลียะฮ) - การนิเทศตรวจตรา (มูรอเกาะบะฮ) - ความอดทนมุมานะ (มุญอาฮะดะฮ):

ภาพประกอบ 8 แสดงผลการศึกษาค้นคว้าผลศึกษาสภาพทั่วไปของการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียน

4.2 ผลการศึกษากระทบของการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนซึ่งเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาวิชาชีพครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมืออาชีพ เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งจะต้องอาศัยกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยในส่วนของกระบวนการการศึกษาชั้นเรียนนั้นประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นแรก การร่วมกันวางแผนบทเรียน (Plan) ขั้นที่สอง การร่วมกันสังเกตชั้นเรียน (Do) และขั้นที่สาม การสะท้อนบทเรียนร่วมกัน (See) จากการศึกษาพบว่า การใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมีผลต่อการบริหารวิชาการใน 6 ด้าน 1) ด้านแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ 2) ด้านการบริหารหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ 5) ด้านการวัดและประเมินผล และ 6) ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู รายละเอียดดังนี้

4.2.1 ผลของการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อแผนงานวิชาการและประกัน

คุณภาพ

การบริหารวิชาการในด้านแผนงานวิชาการและการประกันคุณภาพ หมายถึง การกำหนดแผนงานและโครงการด้านวิชาการ การดำเนินงาน การติดตาม การส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การประสานความร่วมมือ กับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นเพื่อปรับปรุง พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน จากการศึกษาพบว่า เมื่อมีการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะมีผลต่อแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพใน 2 ข้อ ได้แก่ 1) ตอบโจทย์การประกันคุณภาพภายใน กิจกรรมและโครงการมุ่งเน้นที่ชั้นเรียนและผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 2) เกิดการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานภายนอก

4.2.1.1 ตอบโจทย์การประกันคุณภาพภายใน กิจกรรมและโครงการมุ่งเน้นที่ชั้นเรียนและผู้เรียนเป็นสำคัญ

การประกันคุณภาพเป็นการรับรองมาตรฐานของสถานศึกษาว่าเป็นไปตามที่สถานศึกษาคาดหวัง ในแต่ละปีจะต้องมีการพิจารณาแผนปฏิบัติงานประจำปี ซึ่งจะต้องให้สอดคล้องกับมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการในแต่ละระดับชั้น มีโครงการหลายโครงการที่จะต้องพิจารณา บางโครงการตอบสนองแค่มาตรฐานเดียวหรือตัวชี้วัดเดียว ทำให้มีโครงการมากมายให้ครูต้องดำเนินการตลอดปีการศึกษา แต่เมื่อมีการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ทำให้การดำเนินงานตามกระบวนการการศึกษาชั้นเรียนแค่กิจกรรมเดียวก็สามารถตอบสนองมาตรฐานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาครบทั้ง 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานด้านการบริหาร และมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นั้นทำให้กรอบความคิด (Mindset) เกี่ยวกับการประกันคุณภาพของผู้บริหาร และครูเปลี่ยนไปด้วย

“ประเด็นเรื่องโครงการวิชาการ เรื่องแผนงานวิชาการงานนะครับ แต่เดิมเมื่อย้อนไป 5-6 ปีที่แล้วเราก็มานั่งคิดกันว่า เอ๊ะเราทำโครงการตอบโจทย์สมค.กัน เขามีมาตรฐานอะไรเราก็ทำโครงการตอบสนอง. คือแบบนั้นจริง ๆ”

(ผู้บริหารคนที่ 1)

“พอปี 62 ได้เริ่มมีนวัตกรรมตัวนี้ (LS) เข้ามา ผมมองว่าโครงการที่มีอยู่เยอะนั่นคงไม่ดีเท่ากับการทุ่มและทำให้ดีที่สุดในชั้นเรียนไปเลย แทนที่จะทำจากโครงการมาเสริม ๆ แต่ว่าในรายวิชาความเข้มข้นยังไม่เกิดขึ้นหรือความสนุกสนานยังไม่เกิดขึ้น ก็เลยโครงการไม่ต้องเยอะ เอาโครงการที่หลัก ๆ ก็เพียงพอแล้วในการที่จะตอบโจทย์”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 3)

“เรื่องของแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ หลังจากที่ได้ Lesson study เข้ามาแล้ว เราก็เห็นว่าไอ้โหม้นเปลี่ยนโรงเรียนไปได้ เพราะฉะนั้นแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพเราก็เปลี่ยน Mindset ไปเลยว่า เราไม่ต้องไปทำโครงการตอบโจทย์ประกันคุณภาพแล้ว แต่เราให้ประกันคุณภาพมาตอบโจทย์เราแทน ก็คือเราเน้นไปที่เรื่องการเรียนการสอน เรื่องของการจัดการเรียนรู้ เน้นผู้เรียน เน้นเรื่องของแนวคิดนักเรียน เราเน้นไปตรงนี้ พอหลายปี เราก็ไปเอาสมศ.มาตอบเรา”

(ผู้บริหารคนที่ 2)

4.2.1.2 เกิดการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานภายนอก

การดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยภายในสถานศึกษานั้นจะต้องอาศัยทีมศึกษาชั้นเรียนที่เข้มแข็งซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ทีมวิชาการ และครูผู้สอน เพื่อการดำเนินงานตามกระบวนการศึกษาชั้นเรียน 3 ขั้นตอนตลอดภาคเรียน ในขณะที่ภายนอกจะต้องมีการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายโรงเรียน และผู้เชี่ยวชาญจากโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อร่วมกันพัฒนาวิชาชีพผ่านกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ และกิจกรรมเปิดชั้นเรียน (Open Class) ระดับต่าง ๆ ตลอดปีการศึกษา และสามารถใช้กิจกรรมนี้เพื่อการสื่อสารกิจกรรมดี ๆ กับหน่วยงานต้นสังกัด รวมถึงผู้ปกครองนักเรียน

“กิจกรรมสำคัญของเครือข่ายฯ ที่โรงเรียนจะต้องเข้าร่วมเพื่อการพัฒนาคุณภาพวิชาการ คือ Open Class เป็นกิจกรรมที่เปิดพื้นที่การเรียนรู้ให้แก่ทุกฝ่ายที่เข้าร่วม ทั้งโรงเรียนที่เข้าร่วมและโรงเรียนที่เป็นฝ่ายเปิดชั้นเรียน เนื่องจากมีผู้เชี่ยวชาญมาร่วมเป็นผู้สังเกตชั้นเรียนทั้งจากโรงเรียนในเครือข่ายและจากมหาลัย”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 1)

“ในเรื่องของการพัฒนาวิชาชีพครูตรงนี้ โรงเรียนก็อัลบั้มตุลิลลาฮ์ นอกจากอ.เกษมที่เราเชิญมาอบรม และการที่ไปศึกษาดูงานแล้ว ยังมีของมอ.ปัตตานีอีกด้วย เช่น อาจารย์หนู(ดร.วรลักษณ์ ชูกำเนิด) อาจารย์รัชฎา จังหวะเหมาะของโรงเรียนอับดุลอูฟฟาน ตั้งอยู่ในอ.เมืองปัตตานี ซึ่งใกล้ชิดและสะดวก แทนที่จะรบกวนอาจารย์ที่มาบ่อยครั้ง”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 3)

4.2.2 ผลของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารหลักสูตร

การบริหารวิชาการด้านการบริหารหลักสูตร หมายถึง การประชุมวางแผน กำหนด คณะทำงาน รับผิดชอบการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความต้องการของ สังคม ชุมชน ท้องถิ่น การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการ เรียนรู้ และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร จากการสัมภาษณ์พบว่า เมื่อมีการใช้นวัตกรรม การศึกษาชั้นเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะมีผลต่อการบริหารหลักสูตร ใน 3 ข้อ ได้แก่ 1) ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนให้ความใส่ใจหลักสูตร 2) กระตุ้นให้เกิดการปรับปรุง หลักสูตรฐานสมรรถนะ และ 3) การเลือกใช้แบบเรียนประกอบการสอน รายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.2.1 ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนให้ความใส่ใจหลักสูตร

นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนทำให้ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนจำเป็นต้องให้ ความใส่ใจจริงต่อหลักสูตรอย่างจริงจัง ทั้งเรื่องของโครงสร้างเวลาเรียนที่เหมาะสม เรื่องของการจัดคาบ เรียนที่เหมาะสม รวมถึงเรื่องของเนื้อหาของหลักสูตรที่จะต้องสอดคล้องกับตัวชีวิต ทั้งหมดนี้เกี่ยวข้องกับ ขั้นตอนกระบวนการศึกษาชั้นเรียน เช่น ในขั้นการวางแผนร่วมกันที่ทีมศึกษาชั้นเรียนจะต้องพิจารณา ถึงตัวชีวิตเป็นหลักในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ในขั้นการสังเกตการสอนร่วมกันและสะท้อนผลชั้น เรียนที่ทีมศึกษาชั้นเรียนจะต้องพิจารณาถึงการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักสูตรเช่นกัน

“เอ่อ..ในส่วนของของแต่ละรายวิชาหรือบางวิชา หมายความว่าบางวิชาเราอาจจะปรับลดคาบ บางวิชาเราเพิ่มคาบ ตัวที่ลดคาบก็เพื่อที่จะให้ครูเนี่ยะมีเวลาในการที่ครูเข้าสู่กระบวนการ PLC ตรงนี้”

(ครูผู้สอนคนที่ 2)

“ตรงนี้เราเริ่มต้นในปี 60 ในวิชาคณิตศาสตร์ ป.1 ก่อน จากนั้นในปี 62 เราก็ขยายไปยัง คณิตศาสตร์ป.2 แล้วก็เริ่มทดลองในรายวิชาภาษาอังกฤษ วิชาวิทย์ เพื่อที่จะให้ครูได้มาลอง สัมผัสจริง ๆ ซึ่งทุก ๆ คนจะต้องให้ความสำคัญกับหลักสูตรและตัวชีวิต”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 1)

“LS ที่เข้ามามันเรียบเป็นเนื้อเดียวไปกับงานที่เราทำอยู่ คือเราไม่ได้มาเปลี่ยนแปลงอะไรมาก นัก ไม่ได้มารื้อหลักสูตร รื้ออะไร มันเข้ามาแล้วมันเนียนไปกับสิ่งที่มียู่แต่เดิม”

(ผู้บริหารคนที่ 2)

4.2.2.2 กระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงหลักสูตรฐานสมรรถนะ

ปัจจุบันโรงเรียนมีการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอิงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในขณะที่เดียวกันกระทรวงศึกษาธิการก็กำลังจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะเพื่อ ตอบโจทย์การเรียนรู้ของผู้เรียนในปัจจุบัน และเริ่มต้นนำร่องในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ จังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) ในจำนวนนั้นมี โรงเรียนซอลิฮียะห์ โรงเรียนมุสลิมสันติชน และโรงเรียนอิบนูอัฟฟานบูรณวิทย์ ที่เข้าร่วมโครงการ

ด้วย และจากการที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนอยู่แล้ว ทำให้ยังมีความต้องการที่จะปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ เนื่องจากเห็นว่าในการใช้งานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนนั้น ทีมศึกษาชั้นเรียนได้ให้ความสำคัญกับสมรรถนะของผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่แล้ว

“หลังจากที่ได้ร่วมเครือข่าย LS และ OA ทำให้รู้และตระหนักว่าหลักสูตรฐานสมรรถนะนั้นตอบโจทย์การศึกษาในปัจจุบัน ดังนั้น เมื่อมีข่าวว่าจังหวัดปัตตานีเป็นเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โรงเรียนจึงสนใจและเข้าร่วมโครงการ”

(ผู้บริหารคนที่ 1)

“จังหวัดปัตตานี มีโรงเรียนในเครือข่าย LS-OA เข้าร่วมโครงการ Education Sandbox หลายโรง อิบนูอัฟฟาน มุสลิมสันติชน ซอลิฮียะฮ์ และโรงเรียนอื่น ๆ อีก ที่เข้าร่วมโครงการนี้สาเหตุเข้าร่วมโครงการนี้ เนื่องจากเห็นว่าโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการนี้สามารถกำหนดหลักสูตรสถานศึกษาอิงฐานสมรรถนะ และมีอีกหลายอย่างที่จะทำให้สามารถพัฒนาโรงเรียนได้ และเนื่องด้วยการที่ได้ร่วมเครือข่าย LS-OA มาก่อนก็ยิ่งเห็นความสำคัญของโครงการนี้”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 3)

4.2.2.3 การเลือกใช้แบบเรียนประกอบการสอน

การร่วมกันออกแบบการสอน ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการศึกษาชั้นเรียน ทีมศึกษาชั้นเรียนจะต้องร่วมกันคิดและออกแบบการสอนให้สอดคล้องกับวิธีการสอน สำหรับรายวิชาการคณิตศาสตร์ ซึ่งเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครูด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ได้กำหนดใช้แบบเรียนของญี่ปุ่น ซึ่งผ่านการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่องหลายสิบปี มีเนื้อหาและลำดับการสอนที่เหมาะสม ทีมศึกษาชั้นเรียนจะต้องพยายามศึกษาแบบเรียนนี้และออกแบบตามวิธีการสอนแบบเปิด ซึ่งทำให้ได้ผลเป็นอย่างดี และสำหรับวิชาอื่น ๆ ก็จำเป็นที่จะต้องเลือกใช้หนังสือที่เหมาะสมกับรูปแบบการสอนที่เลือกใช้ ยกตัวอย่างในรายวิชาการคณิตศาสตร์ บางโรงเรียนซึ่งในตอนแรกไม่ได้ใช้แบบเรียนของญี่ปุ่น แต่สนใจในวิธีการสอนแบบเปิด ทำให้ครูผู้สอนและทีมศึกษาชั้นเรียนเจอปัญหาในการออกแบบการสอน ใช้เวลาในการออกแบบมากกว่าและขาดความเชื่อมโยงของเนื้อหา เป็นต้น

“วิชาคณิตศาสตร์ของรร.เครือข่าย LS-OA เราใช้วิธีการสอนแบบเปิด เพราะเชื่อว่าเป็นวิธีการสอนที่เน้นการคิด และเน้นการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองของนักเรียน แบบเรียนที่เหมาะสมตรงนี้คือ แบบเรียนของญี่ปุ่นชื่อ เกซุม ย่ำเสมอว่า ญี่ปุ่นเขาวิจัยและพัฒนามาแล้วหลายสิบปี ซึ่งจะทำให้เราง่ายในการออกแบบและสอนจริงในชั้นเรียน”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 1)

“ต่อมาในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนนะครับ หลัก ๆ ในส่วนตรงนี้เราก็จะพยายามทำความเข้าใจหนังสือคณิตศาสตร์ญี่ปุ่นนะ เนื่องจากช่วงแรกก็จะพยายามอัดในส่วนของคณิตศาสตร์ไปก่อน แต่ว่า LS ก็คือเดินไปทุกกลุ่มนั่นแหละ แต่จะใช้ Approach อื่น ๆ แต่ในส่วนของ”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 3)

4.2.3 ผลของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้

การบริหารวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูประชุม วางแผน กำหนดคณะทำงานรับผิดชอบ จัดทำแผนการเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการปลูกฝังความรู้คู่คุณธรรมโดยจัดให้มีการ ติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน จากการสัมภาษณ์พบว่า เมื่อมีการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะมีผลต่อการจัดการเรียนรู้ ใน 4 ข้อ ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) จัดสรรคาบสอนอย่างเหมาะสม 3) ผู้บริหารมีส่วนร่วมและมีบทบาทในด้านวิชาการ และ 4) วัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม รายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.3.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน จะให้ความสำคัญกับผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องออกแบบโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจะต้องออกแบบการสอนแบบ Active Learning ตัวอย่างในรายวิชาคณิตศาสตร์ที่ใช้วิธีการแบบเปิด ทีมศึกษาชั้นเรียนจะต้องร่วมกันคิดสถานการณ์ปัญหาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น พิจารณาว่า สถานการณ์นี้จะทำให้นักเรียนมีความรู้สึกร่วมและรับรู้ได้หรือไม่ว่าเป็นปัญหาของตัวเองที่จะต้องแก้ปัญหา รวมถึงการคาดการณ์แนวคิดของนักเรียน จะเห็นได้ว่าแต่ละกลุ่มเมื่อใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ก็จะมีการกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยเพื่อให้ง่ายต่อการออกแบบ และเพื่อเป็นการง่ายในการบริหารทีมศึกษาชั้นเรียน ในขั้นตอนของการรับสมัครครูใหม่ก็จำเป็นจะต้องพิจารณาครูผู้สอนที่มีคุณสมบัติด้านการสอนในรูปแบบวิธีการที่โรงเรียนกำหนด

“เนื่องจากช่วงแรกก็จะพยายามอัดในส่วนของคณิตศาสตร์ไปก่อน ที่สอนแบบ AO แต่ว่า LS ก็คือเดินไปทุกกลุ่มนั่นแหละ แต่จะใช้ Approach อื่น ๆ ซึ่งเป็นวิธีที่เน้นผู้เรียน ทำให้นักเรียนคิด ได้ปฏิบัติ ได้แก้ปัญหา หรือง่าย ๆ คือแบบ Active Learning นั่นแหละ”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 2)

“พอได้ใช้ LS .วิชาคณิตศาสตร์ เมื่อไปขยายผลในวิชาอื่น ๆ ต่อ ก็จะต้องคิดว่าจะใช้วิธีการแบบไหนในการสอนเพื่อให้รร.ได้คิด หรือได้แก้ปัญหาด้วยตนเอง”

(ผู้บริหารคนที่ 3)

“ในส่วนของรับสมัครครู ถ้าเป็นวิชาคณิตศาสตร์เราก็จะคัดเลือกครูด้วยการกำหนด Approach ไปเลยว่าต้องใช้วิธีการไหน คุณต้องไปหา ไปศึกษามาเองเลยว่าการสอนแบบ Open Approach เป็นอย่างไร เพื่อเตรียมการมาสอบสอน ถ้าวิชาศาสตร์เราก็จะกำหนดเลยว่าจะเป็น 5E 7E หรืออะไรประมาณนี้ ซึ่งเรากำหนดไปในประกาศของการรับสมัครครูไปเลยเพื่อจะได้ตอบโจทย์ และได้ครูที่มีความเหมาะสมตรงนี้ด้วย”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 2)

4.2.3.2 จัดสรรคาบสอนอย่างเหมาะสม

ปกติในการจัดสรรคาบสอนของครู จะมีการพิจารณาตามความเหมาะสมของรายวิชาและครูผู้สอน รวมถึงจำนวนคาบที่เพียงพอกับครูผู้สอน แต่เมื่อใช้แนวคิดกรรมการศึกษาระดับชั้นเรียนที่ทีมศึกษาระดับชั้นเรียนจะต้องทำงานร่วมกัน คือ มีการกำหนดช่วงเวลาของการออกแบบการสอนร่วมกัน มีการสังเกตชั้นเรียนร่วมกัน และมีการสะท้อนผลการสอนร่วมกัน ทำให้ครูแต่ละคนมีคาบเพิ่มขึ้น ฝ่ายวิชาการจะต้องจัดสรรและกำหนดคาบสอนที่เหมาะสม ให้ทีมสามารถสะท้อนผลร่วมกัน สังเกตชั้นเรียนร่วมกัน และสะท้อนผลร่วมกันได้ และควรใช้ช่วงเวลาของตารางการทำงานแต่ละวัน ผู้บริหารจำเป็นต้องพิจารณาปรับคาบของการวางแผนและสะท้อนผลเป็นหนึ่งในคาบสอนด้วย ซึ่งอาจจะทำให้ผู้บริหารต้องเพิ่มอัตราค่าจ้างครูผู้สอนด้วย

“ทางโรงเรียนเองก็ต้องจัด คือเปลี่ยนหมดเลยนะครับผม เปลี่ยนตารางหมดเลย ต้องพลิกตารางหมดเลยให้ครูต้อง ทำยังไงให้คุณครูว่างเหมือนกัน ต้องทำยังไงให้คุณครูเนี่ยมีคาบว่างที่จะทำ PLC พร้อมกัน ทำสื่อด้วยกัน สะท้อนผลด้วยกัน มันต้องเปลี่ยนแปลงหมดเลยครับ ตรงนี้ ก็ประมาณนี้”

(ครูผู้สอนคนที่ 1)

“ต้องเปลี่ยนการจัดตารางสอนใหม่หมดเลย เพราะว่าครูที่อยู่ในทีม OA ก็ต้องเวลาคาบว่าง ก็ต้องเวลาเหมือนกัน เหมือนกับว่าเป็นชั่วโมงการสอนด้วย จะมีคาบว่างพร้อมกัน มีการจัดทำแผนร่วมกัน แล้วก็หลังสอนจะมีการสะท้อนร่วมกัน ก็ต้องใช้ในชั่วโมงการเรียนการสอน โรงเรียนก็ต้องเพิ่มครู แนนอนครับ ไม่ใช่จะประหยัดครู ไม่ใช่ครับ เพิ่มครูอีกต่างหาก

(ผู้บริหารคนที่ 4)

4.2.3.3 ผู้บริหารมีส่วนร่วมและมีบทบาทในด้านวิชาการ

การศึกษาระดับชั้นเรียนเป็นการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่แนวคิดของผู้บริหาร ซึ่งจะต้องให้ความสนใจชั้นเรียน โดยเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงหรือยกระดับคุณภาพนักเรียนจะต้องเริ่มเปลี่ยนแปลงที่ชั้นเรียน โดยผู้บริหารจะต้องมีส่วนร่วม ตั้งแต่การสนับสนุนงบประมาณ การอำนวยความสะดวกให้สามารถดำเนินงานนวัตกรรมฯ ที่สำคัญคือการมีบทบาทในด้านวิชาการ ที่จะต้องร่วมสังเกตชั้นเรียน สะท้อนผลชั้นเรียน เป็นเสมือนโค้ชที่คอยแนะนำให้กับคุณครู กำหนดปฏิทินเปิดชั้นเรียน ศึกษาเนื้อหาแบบเรียน จัดอบรม และนำครูออกไปร่วมกิจกรรมเปิดชั้นเรียน ณ ที่ต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การใช้แนวคิดมีความยั่งยืน

“ยังทำให้ตัวผู้บริหารเอง มี Impact ผอ.เอง ผู้บริหารเองต้องลงไปสู่ชั้นเรียน เราต้องเข้าไปในชั้นเรียนด้วยตัวเอง เข้าไปประชุมร่วมกับคุณครู เราต้องไปปรึกษาหารือกันในที่นั้นนะคะ ว่าเราจะเดินกันอย่างไร เราจะเปิดชั้นเรียนกันเมื่อไหร่ จะไปดูกันยังไงนะคะ พร้อมทั้งพัฒนาในเรื่องของทีม OA ของเราในแต่ละปี”

(ผู้บริหารคนที่ 3)

“ครูที่อยู่ในทีม OA ก็ต้องคาบว่างเหมือนกัน เหมือนกับว่าเป็นชั่วโมงการสอนด้วย จะมีคาบว่างพร้อมกัน มีการจัดทำแผนร่วมกัน แล้วก็หลังสอนจะมีการสะท้อนร่วมกัน ก็ต้องใช้ในชั่วโมงการเรียนการสอน โรงเรียนก็ต้องเพิ่มครู แนนอนครับ ไม่ใช่จะประหยัดครู ไม่ใช่จะครับ เพิ่มครูอีกต่างหาก”

(ผู้บริหารคนที่ 4)

4.2.3.4 วัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม

โดยปกติครูแต่ละคนจะทำงานในลักษณะตัวใครตัวมัน ต่างคนต่างทำหน้าที่ของตนเอง ตั้งแต่เรื่องออกแบบการสอน การเขียนแผน การเข้าสอน และการสรุปบันทึกหลังสอน ก็จะทำคนเดียว เป็นเรื่องที่แปลกและผิดปกติมากหากจะมีใครมาร่วมเขียนแผน มาร่วมอยู่ในชั้นเรียน หรือมาร่วมสะท้อนว่าชั้นเรียนเป็นอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งชั้นเรียนที่จะไม่ยอมให้ใครเข้าไปร่วมเด็ดขาด ห้องเรียนของฉันต้องมีแค่ฉันคนเดียวที่จัดการ คนอื่นจะมาร่วมสังเกตหรือมาเสนอแนะอะไรไม่ได้ จะมีบ้างทอมละครั้งก็คือ การนิเทศชั้นเรียนที่ทางวิชาการกำหนด แต่เมื่อมีนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน วัฒนธรรมการทำงานก็เปลี่ยนไป จากทำงานคนเดียวเป็นการทำงานเป็นทีม ชั้นเรียนก็เปิดและเป็นเรื่องปกติที่จะมีใครเข้ามาร่วมและมาสังเกต กลับกลายเป็นว่ายิ่งมีการสังเกตและการเปิดชั้นเรียนก็ยิ่งทำให้เกิดการเรียนและการพัฒนาได้ยิ่งขึ้น

“เรื่องการจัดการเรียนรู้เราก็ทำไป ครูก็สอนไป เมื่อก่อนนี้คุณครูก็มีโลกส่วนตัวของตัวเองกับนักเรียน ไม่มีใครไปแตะต้อง เมื่อก่อนนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน บรรยากาศก็เปลี่ยนไป”

(ผู้บริหารคนที่ 2)

“เราก็เริ่มต้นของดาร์ลุฯ คือวิชาคณิตศาสตร์ก่อน กระบวนการของมันก็คือการวางแผนร่วมกัน การดูชั้นเรียน การสะท้อนผล ตรงนี้ก็เลยทำให้ครูรู้สึกว่ามีผู้ร่วมเดินทาง”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 2)

“ยิ่งทำให้ตัวผู้บริหารเอง มี Impact ผอ.เอง ผู้บริหารเองต้องลงไปสู่ชั้นเรียน เราต้องเข้าไปในชั้นเรียนด้วยตัวเอง เข้าไปประชุมร่วมกับคุณครู เราต้องไปปรึกษาหารือกันในที่มนะคะ ว่าเราจะเดินกันอย่างไร เราจะเปิดชั้นเรียนกันเมื่อไหร่ จะไปดูกันยังงั้นนะคะ พร้อมทั้งพัฒนาในเรื่องของทีม OA ของเราในแต่ละปี”

(ผู้บริหารคนที่ 3)

4.2.4 ผลของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้

ด้านการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผน งานประจำและโครงการ สนับสนุนในการจัดหาผลิตสื่อ ศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นด้านสื่อ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้

สำรวจความต้องการผลิตและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ จัดหา ผลิตและประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยี รายงานและเผยแพร่ผลการจัดทำเพื่อเป็นประโยชน์แก่สาธารณะต่อไป จากการสัมภาษณ์พบว่า เมื่อมีการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะมีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ ใน 3 ข้อ ได้แก่ 1) สนับสนุนสื่อทรัพยากรที่เหมาะสมและเพียงพอ และ 2) จัดระบบเพื่อจัดเก็บสื่อและทรัพยากรการ รายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.4.1 สนับสนุนสื่อ ทรัพยากรที่เหมาะสมและเพียงพอ

สื่อและทรัพยากรการเรียนรู้พื้นฐาน ที่หลาย ๆ โรงเรียนในเครือข่ายนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้กับทีมครูผู้สอนหรือทีมศึกษาชั้นเรียน เช่น กระดานแม่เหล็ก ปริ้นเตอร์ขนาด A3 กระดาษขนาดต่าง ๆ สถานที่สำหรับการจัดเก็บสื่อ เป็นต้น แม้ว่าจะต้องลงทุนงบประมาณในปริมาณที่ค่อนข้างสูง แต่ด้วยกับการที่จุดเน้นในการพัฒนาของผู้บริหารคือ มุ่งไปที่ชั้นเรียน รวมถึงมั่นใจว่าเป็นการลงทุนครั้งเดียว แต่สามารถใช้งานได้ต่อเนื่องในระยะยาว รวมถึงเป็นขวัญและกำลังใจในพัฒนาคุณภาพชั้นเรียนของครู จึงถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า

“สื่อการเรียนการสอนก็ต้องซัพพอร์ตกับคุณครูว่าคุณครูต้องการอะไร ก็ต้องใช้งบประมาณนะครับ เมื่อสื่อมาก ไม่มีที่ตั้งก็ต้องขอห้องสื่อ ก็ต้องเพิ่มไปเรื่อย ๆ แต่ในขณะเดียวกันก็ลงทุนเพียงครั้งเดียวเพราะว่าสื่อสามารถใช้ตลอดหลายปี”

(ผู้บริหารคนที่ 4)

“การจัดสรรงบประมาณ การจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ มันลงไปให้ผู้เรียนค่อนข้างเยอะ แล้วการทำงานของเรามีส่วนร่วมมากขึ้น คุณครูก็จะเป็นเหมือน Partner ของเรา เราสนับสนุนเขามากขึ้น”

(ผู้บริหารคนที่ 2)

“ก็คือถ้าครูต้องการสื่อ หรือทรัพยากรการเรียนรู้ ก็เพียงแค่เขียนรายละเอียดและแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ แล้วทางเจ้าหน้าที่ก็จะจัดการจัดเตรียมมาให้ครูได้ใช้ และครูก็จะมีหน้าที่ในการจัดการงานฝ่ายต่าง ๆ ครูมีหน้าที่หลักในการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนสอน ก็จัดการนักเรียนเท่านั้นเอง”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 3)

“ด้านผู้บริหาร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้เนี่ยต้องซัพพอร์ต สื่อการสอนต่าง ๆ ไม่ว่าคุณครูจะเอาสื่ออะไร คุณครูต้องการ อันนี้พื้นฐานนะ ต้องบอกฝ่ายบริหารว่าคุณต้องสนับสนุนตรงนี้ออกมา ไม่ว่าจะเป็กระดานเอเย ไม่ว่าจะเป็เรื่องปริ้นเตอร์เอเย ทุก ๆ อย่างในเรื่องสื่อการสอน”

(ครูผู้สอนคนที่ 1)

4.2.4.2 จัดระบบเพื่อจัดเก็บสื่อและทรัพยากรการเรียนรู้

นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเป็นเสมือนการพัฒนาวิชาชีพหรือการวิจัยชั้นเรียนที่จะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงไปเรื่อย ๆ โดยที่ถือว่าไม่มีชั้นเรียนที่ดีที่สุด แต่จะมีชั้นเรียนที่ดีกว่า ซึ่งจำเป็นจะต้องอาศัยสื่อและผลงานของนักเรียนในแต่ละคาบ โดยจะต้องมีระบบการจัดเก็บที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในรูปแบบไฟล์หรือรูปแบบชิ้นงาน อาจจะต้องมีกล่องเก็บสื่อและห้องสำหรับเก็บสื่อ มีระบบการเบิก-ใช้ที่มีประสิทธิภาพ ไม่เช่นนั้นทีมจะต้องทำงานและเหนื่อยต่อเนื่อง

“ส่วนของสื่อก็เช่นกัน สื่อการเรียนการสอนก็ต้องซัพพอร์ตกับคุณครูว่าคุณครูต้องการอะไร ก็ต้องใช้งบประมาณนะครับ เมื่อซื้อมาก ไม่มีที่ตั้งก็ต้องขอห้องสื่อ ก็ต้องเพิ่มไปเรื่อยๆ แต่ในขณะเดียวกันก็ลงทุนเพียงครั้งเดียวเพราะว่าสื่อสามารถใช้ตลอดหลายปี”

(ผู้บริหารคนที่ 4)

“ทีมเราร่วมกันวางแผน ทำสื่อ ไปสอนและสะท้อนผลกันทุก ๆ สัปดาห์ เราควรจะมีระบบการจัดเก็บสื่อและผลงานของนักเรียนให้เป็นระบบ เพราะจะเป็นต้นทุนที่ดีในการพัฒนาชั้นเรียนปีถัดไป ไม่เช่นนั้นเราจะต้องเริ่มใหม่และต้องเหนื่อยเหมือนเดิมในทุกปี”

(ครูผู้สอนคนที่ 1)

4.2.5 ผลของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการวัดและประเมินผล

ด้านการวัดผลประเมินผล หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูประชุม ร่วมกันในการกำหนดภาระงานคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติการวัดผล ประเมินผล ดำเนินการวัดผลประเมินผลที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง การจัดทำเอกสารให้ ถูกต้อง ชัดเจน แจ่มแจ้งผลการประเมินให้ผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลการประเมิน หากคุณภาพเครื่องมือวัดผลประเมินผล พัฒนาเครื่องมือวัดผลประเมินผลให้ได้มาตรฐาน จากการสัมภาษณ์พบว่า เมื่อมีการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะมีผลต่อการวัดและประเมินผลใน 3 ข้อ ได้แก่ 1) โรงเรียนเลิกสนใจเรื่องเรียนรู้เพื่อการแข่งขัน 2) มุ่งเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และ 3) พัฒนาการของนักเรียนรายบุคคลมีความชัดเจน รายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.5.1 โรงเรียนเลิกสนใจเรื่องเรียนรู้เพื่อการแข่งขัน

ทุก ๆ ปี จะมีการทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพของนักเรียน และโรงเรียน เช่น การทดสอบระดับชาติ (O-net) การทดสอบระดับชาติ ป.3 (NT) การทดสอบด้านการอ่าน (RT) เป็นต้น ทำให้หลายโรงเรียนเน้นตัวเพื่อให้ได้ผลประเมินออกมาดี แต่เมื่อเริ่มใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน Mindset ของผู้บริหารเปลี่ยนไป โดยให้เป้าหมายของการเรียนรู้ของนักเรียน มุ่งเป้าไปที่ทักษะและความสามารถในการแก้ปัญหา มากกว่าความสามารถในการทำข้อสอบเพื่อการแข่งขัน เน้นพัฒนาการเป็นรายบุคคล ไม่เน้นการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ เพื่อให้เด็ก ๆ มีความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง คุณครูจะต้องพยายามชี้ให้เห็นถึงสิ่งที่เขาได้พัฒนาในแต่ละปี

สนับสนุนเขาอย่างดีที่สุด และด้วยวิธีการแบบนี้ก็กลับทำให้ผลการทดสอบ O-net/RT/NT ของนักเรียนเพิ่มขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา

“เด็กควรที่จะภูมิใจในความรู้ความสามารถของเขา เขาควรที่จะมีความภาคภูมิใจในสิ่งที่เขาได้พัฒนาในแต่ละปี ซึ่งคุณครูที่มที่ดูแลตรงนี้นี่แหละ ที่จะซัพพอร์ตเขาอย่างดีที่สุด อันนี้คือสิ่งที่เราให้ความสำคัญในเรื่องของการวัดและประเมินผล”

(ผู้บริหารคนที่ 2)

“เรามองว่า OA นี่แหละที่สามารถที่จะให้ครูได้สะท้อนถึงว่า แนวคิดของนักเรียน พัฒนาของนักเรียนแต่ละคน ในแต่ละปี ป.1 ป.2 ป.3 ของเขาเป็นอย่างไร อันนี้แหละที่มันจะชัดมาก การวัดและการประเมินผลของเด็กคนคนหนึ่ง การพัฒนาต่อยอดแนวคิดของเขาจนกระทั่งว่าเขาเรียนจนถึงช่วงชั้นแรกของป.1 ป.2 ป.3 มันจะชัด”

(ผู้บริหารคนที่ 3)

“การวัดและการประเมินผล ไม่รู้เป็นความบังเอิญหรือเปล่า เพราะว่า การวัดและการประเมินผลของโรงเรียน อย่างเช่น ของ NT ของปีนี่บังเอิญว่าเด็กของปี 61 เขาเรียนอยู่ป.3 ปีนี้ บังเอิญว่า NT มันเพิ่มขึ้น จากปีที่แล้วๆ มา มันทำให้รู้ว่าการวัดและการประเมินผล ทำให้คะแนนมันเพิ่มขึ้น”

(ครูผู้สอนคนที่ 1)

4.2.5.2 มุ่งเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

ปกติแล้วการวัดและประเมินผลจะเป็นการวัดเพื่อตัดสินผลโดยการพิจารณาที่ปลายทางเป็นสำคัญ ไม่สนใจการเรียนรู้ระหว่างทาง แต่สำหรับชั้นเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติ แก้ปัญหาด้วยตนเองและนำเสนอผลงานในชั้นเรียนทุกๆ คาบ การวัดและประเมินผลจะต้องเน้นการประเมินผลตามสภาพจริงที่ครูผู้สอนจะต้องติดตามและประเมินตลอดทั้งปี ครูจะต้องสังเกตแนวคิดและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนตลอดเวลา แล้วใช้ข้อมูลเหล่านั้นมาประกอบการประเมินผล นอกจากนั้นในชั้นเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญยังสามารถที่จะบูรณาการการวัดและประเมินผลข้ามรายวิชาได้ เช่น วิชาภาษาไทย สามารถประเมินคิดฟุ้งพูด อ่านเขียน คิดวิเคราะห์ หรือการประเมินพฤติกรรม เช่น การนำเสนอ การรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้อื่น การวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวคิดที่ดีที่สุด เหล่านี้ สามารถนำมาใช้ในการวัดผลและประเมินผลของเด็กทั้งหมด

“และการวัดผลก็เหมือนกันที่ผอ.พูดไปว่า วัดผลเพื่อตัดสินปลายทาง คือเราไม่ได้ดูระหว่างทาง เพราะว่าครูกิดมาแบบนี้ก็วัดผลไปแบบนี้”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 1)

“เมื่อก่อน แรก ๆ มันก็เป็นปัญหาสำหรับเราว่าเราจะวัดเด็กยังไงดี แล้วจะเด็กสอบยังไง แต่จริงๆ แล้วการวัดและการประเมินผลมันถูกทำมาตลอดกระบวนการ ตลอดทั้งปีการศึกษา มันไม่ได้ถูกวัดปลายภาคที่ 1 ปลายภาคที่ 2 แล้วก็เอามาตัดเกรดกัน”

(ครูผู้สอนคนที่ 1)

“ภาษาไทย คิดฟังพูดอ่านเขียน คิดวิเคราะห์ เขาได้ทั้งหมด หมายความว่าทุกครั้งที่เราให้สถานการณ์ไปหรือว่าให้คำสั่งอะไรเหล่านี้ไป เขาต้องเรียนรู้และพยายามที่จะสกัดมันออกมาเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาของเขาเอง เพราะเราจะไม่ได้ถูกใช้จนกระทั่งสุดท้ายของคาบ การยอมรับฟังแนวคิดข้อเสนออะไรต่างๆ ของเพื่อนในชั้นเรียน การเปรียบเทียบต่างๆ เหล่านี้ มันก็ถูกนำมาใช้ในการวัดผลและประเมินผลของเด็กทั้งหมด”

(ครูผู้สอนคนที่ 2)

“เรื่องประเมินผลก็เห็นสอดคล้องกับที่นำเสนอ แต่ผมคิดว่าเรื่องการประเมินผลเหมือนว่าเราจะไม่ค่อยสนใจ แต่เรื่องการประเมินผลในเรื่องของนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนละวิธีการแบบเปิดเนี่ยสำคัญมาก แต่มันเป็นการประเมินผลที่ไม่เหมือนเดิมครับ ให้ความสำคัญกับการประเมินทั้งสามขั้นตอนของการศึกษาชั้นเรียน ที่การแทรกเรื่องการประเมินอยู่แล้ว ผมคิดว่าเป็นเรื่องใหญ่มาก”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคคนที่ 2)

4.2.5.3 พัฒนาการของนักเรียนรายบุคคลมีความชัดเจน

เมื่อมีการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ที่มีการออกแบบการสอนร่วมกัน สังเกตการณ์สอนร่วมกัน และสะท้อนผลร่วมกัน ทำให้ครูผู้สอนและทีมได้เห็นถึงแนวคิดและการเรียนรู้ของนักเรียนได้ชัดเจน ซึ่งโรงเรียนเห็นตรงกันว่าสามารถมองแนวคิดและพัฒนาการด้าน การเรียนรู้ของนักเรียนได้ชัดเจน สามารถพัฒนาต่อยอดแนวคิดของนักเรียนและนำไปใช้เพื่อการต่อยอด ในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้ และจะพบว่าผลการทดสอบระดับชาติ เช่น NT ของนักเรียนที่ครูผู้สอนใช้ นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดเพิ่มสูงขึ้นจากปีที่ผ่านมา

“เรามองว่า OA นี้แหละที่สามารถที่จะให้ครูได้สะท้อนถึงว่า แนวคิดของนักเรียน พัฒนาของนักเรียนแต่ละคน ในแต่ละปี ป.1 ป.2 ป.3 ของเขาเป็นอย่างไร อันนี้แหละที่มันจะชัดมาก การวัดและการประเมินผลของเด็กคนคนนึง การพัฒนาต่อยอดแนวคิดของเขาจนกระทั่งว่า เขาเรียนจนถึงช่วงชั้นแรกของป.1 ป.2 ป.3 มันจะชัด”

(ผู้บริหารคนที่ 3)

“การวัดและการประเมินผล ไม่รู้เป็นความบังเอิญหรือเปล่า เพราะว่า การวัดและการประเมินผลของโรงเรียน อย่างเช่น ของ NT ของปีนี้บังเอิญว่าเด็กของปี 61 เขาเรียนอยู่ป.3

ปีนี้ บังเอิญว่า NT มันเพิ่มขึ้น จากปีที่แล้วๆ มา มันทำให้รู้ว่าการวัดและการประเมินผล ทำให้คะแนนมันเพิ่มขึ้น”

(ครูผู้สอนคนที่ 1)

“เรามีตำแหน่งของการประเมินตั้งแต่การวางแผนนะครับ ยกตัวอย่างเช่นการวางแผนบทเรียน สิ่งที่สำคัญมากที่สุดคือการคาดการณ์บทเรียน การคิดการณืแนวคิดของนักเรียน ซึ่งจะต้องใช้ข้อมูลที่มีก่อนหน้านี้มาทำการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ว่าพอออกแบบคำสั่งสถานการณ์ปัญหาแล้วเนี่ยนักเรียนเขาจะคิดอย่างไร การประเมินตำแหน่งที่สอง ที่สำคัญมากก็คือการประเมินระหว่างเรียน พอให้สถานการณ์ปัญหาไปแล้วเนี่ย ครูจะต้องประเมินระหว่างเรียนแบบเข้มข้นมากกว่า แนวคิดเกิดมัย เพื่อใช้ในการบริหารจัดการแนวคิดมาใช้ในการจัดการชั้นเรียน และก็ตำแหน่งที่สาม คือเรื่องของการสะท้อนผล”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1)

4.2.6 ผลของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครู

การบริหารวิชาการในด้านการพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนการพัฒนาวิชาชีพครู จัดระบบการพัฒนาวิชาชีพครู ให้ความช่วยเหลือครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และร่วมแก้ไขปัญหาระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร จากการสัมภาษณ์พบว่า เมื่อมีการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะมีผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครูใน 3 ข้อ ได้แก่ 1) กระบวนการพัฒนาครูเปลี่ยนแปลงไป 2) เปลี่ยนแปลงรูปแบบการนิเทศ 3) บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาวิชาชีพครู และ 4) ครูได้รับการพัฒนาอย่างแยบยล รายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.6.1 กระบวนการพัฒนาครูเปลี่ยนแปลงไป

ก่อนหน้าถ้าพูดถึงกระบวนการพัฒนาครูก็จะมีแค่วิธีการเดียว คือการส่งครูเข้าอบรมตามที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น และส่งหนังสือแจ้งเชิญเข้าร่วมอบรม ซึ่งผู้บริหารก็จะพิจารณาครูที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเข้าร่วมอบรม มีข้อจำกัดหลายประการจากการบวนการพัฒนาครูแบบนี้ เช่น ครูต้องทิ้งชั้นเรียนเพื่อไปอบรม อบรมมาแล้วแต่ไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้จริง มีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการลงทะเบียน ไม่ครอบคลุมทุกวิชาหรือเนื้อหาสาระ เป็นต้น หรืออย่างดีขึ้นมาก็หน่อยคือการจัดอบรมเอง ซึ่งก็มีข้อจำกัดเช่นกัน อาทิ หัวข้อการอบรมก็ไม่จำเป็นสำหรับทุกคน แต่ก็ต้องเข้าร่วมทุกคน เป็นต้น และเมื่อมีการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ ทำให้ครูผู้สอนและทีมศึกษาชั้นเรียนได้รับการพัฒนาผ่านการปฏิบัติงานประจำ ทำให้ไม่เสียเวลาหรือกระทบกับคาบสอนของนักเรียน และอีกกิจกรรมหนึ่งที่ขาดไม่ได้เพื่อการพัฒนาครู คือ กิจกรรมเปิดชั้นเรียน (Open Class) ที่จะต้องมีการเปิดชั้นเรียนเอง ให้คนอื่นมาร่วมเรียนรู้ และการส่งครูเข้าร่วมกับโรงเรียนอื่น

“การพัฒนาวิชาชีพครูก็อยู่ในห้องประชุม อยู่ที่ตามโรงแรม แล้วก็การพัฒนาวิชาชีพครูนี่นะ ครับ ก็จะมีอยู่ 2 แบบ คือแบบที่ทางสช.กำหนดมา เขาส่งโครงการ ส่งหนังสือมาแจ้งให้เรา ส่งรายชื่อ เราก็กส่ง อีกส่วนหนึ่งก็คือส่วนที่เราอยากพัฒนา ซึ่งเราก้เชื่อว่าคุณครูจะพัฒนาได้ ก็ต้องอยู่ที่การอบรมเท่านั้น นั่นคือ Mindset ของเราเมื่อก่อน เมื่อย้อนกลับไป 5-6 ปีที่แล้ว ก่อนปี 58 เราเป็นอย่างนั้นจริง ๆ”

(ผู้บริหารคนที่ 2)

“เราจะใช้วิธีการให้ครูไปอบรมตลอด เท่าที่สังเกต พอไปอบรม กลับมาแล้วเนี่ย กลับว่าเราก้ ไม่ได้ใช้อะไรเลยจากการที่เราไปอบรม แต่ว่าพอเราหันมาใช้นวัตกรรมตัวนี้ การอบรมก็ลดลง เนื่องจากตอนที่อาจารย์นัดกันประมาณเทอมละครั้ง สองครั้ง เราก้ลดการเข้าอบรมน้อยลง แต่ว่าไปสู่นชั้นเรียนมากขึ้น”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 2)

4.2.6.2 เปลี่ยนแปลงรูปแบบการนิเทศ

เดิมทีการนิเทศการสอน จะมีการกำหนดโดยฝ่ายวิชาการ แต่ละวิชาจะต้องได้รับการนิเทศอย่างน้อย 1 ครั้ง/ภาคเรียน โดยที่ผู้บริหารและหัวหน้าวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระฯ ซึ่งผู้บริหารจะต้องเข้าไปนิเทศครูเป็นรายคน ในบรรยากาศที่ดูเหมือนเป็นการเข้าไปจับผิด และส่วนใหญ่เมื่อรับการนิเทศแล้วจะไม่มีผลสะท้อนผล เพื่อการปรับปรุงการสอน มีแต่เพียงผลการประเมินการรับการนิเทศ ไม่มีโอกาสที่จะนำไปปรับปรุงและพัฒนาการสอนของครูได้ เมื่อมีการใช้นวัตกรรมนี้ ระบบการนิเทศก็เปลี่ยนโดยสามารถใช้กระบวนการศึกษาชั้นเรียนเป็นทั้งการนิเทศชั้นเรียน และการวิจัยชั้นเรียนได้เลย ซึ่งปกติแล้วในกระบวนการศึกษานั้น จะมีการดำเนินการเป็นรายสัปดาห์อยู่แล้ว ซึ่งจะทำให้ครูนั้นสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์ จะเกิดบรรยากาศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพระหว่างครูด้วยกันทุก ๆ ช่วงเวลา รวมถึงเวลาว่าง เวลาพักก็จะมี การพูดคุยเรื่องการปรับปรุง วิธีการสอน

“ผู้บริหารจะต้องไปนิเทศการสอนของครูเป็นรายคน พอมีนวัตกรรมนี้เกิดขึ้น กลุ่มครูที่อยู่ในกลุ่มนี้ผู้บริหารจะไม่แตะต้อง จะไม่ไปดูเป็นรายคน แต่จะดูในภาพรวมนะครั้บ ส่วนหนึ่งเป็นการประหยัดเวลาให้กับผู้บริหารอีกด้วยนะครั้บ อัลฮัมดุลิลลาฮ์”

(ผู้บริหารคนที่ 4)

“คุณครูก็มีการพัฒนาในเรื่องของวิชาชีพที่เห็นได้ชัดเลยว่าคุณครูพัฒนาขึ้น จากที่เขาบอกว่า เขาเคยสอนเป็นลักษณะของการสอนอยู่คนเดียว พอเรามาใช้นวัตกรรมตัวนี้ ทำให้เขาพร้อมที่จะแชร์และก็คุยกันตลอด ถึงจะเป็นการเจอกัน ลักษณะเหมือนเจอกันระหว่างไปทานข้าวอะไรอย่างนี้ เขาก้จะมีการคุยกันว่าเคลอย่างนี้เราจะทำยังไงดี ก็จะมีการพัฒนาขึ้นในส่วนของคุณครู ซึ่งก่อนหน้านี้”

(หัวหน้าวิชาการคนที่ 2)

4.2.6.3 บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาวิชาชีพครู

แต่เดิมนั้นผู้บริหารจะมีบทบาทในการพัฒนาวิชาชีพครูเพียงแค่ส่งครูเข้าอบรม หรือจัดอบรมเองภายในโดยเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้ แม้ว่าช่วงหลังมานี้จะมีการกล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารในฐานะโค้ช ซึ่งจะต้องทำหน้าที่โค้ชเชิงครูและบุคลากรให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามยังไม่เห็นความเป็นรูปธรรมของผู้บริหารในบทบาทของโค้ช แต่เมื่อมีนวัตกรรมนี้ ถือว่าเป็นภาคบังคับสำหรับผู้บริหารที่จะต้องเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาวิชาชีพครูร่วมกับทีมศึกษาชั้นเรียน คอยทำหน้าที่เสมือนโค้ช ที่จะต้องมีความรู้ที่รอบด้าน คอยตั้งถามหรือแนะนำให้เกิดการเรียนรู้และหาคำตอบร่วมกัน ผู้บริหารมีหน้าที่สร้างทีมศึกษาชั้นเรียนให้เข้มแข็ง สนับสนุนและเสริมกำลังใจให้กับทีม จนทำให้ทีมสามารถที่จะขับเคลื่อนกันเองได้ โดยที่ผู้บริหารไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมด้วยทุกครั้ง อย่างไรก็ตามผู้บริหารจะต้องคอยติดตามโดยภาพรวมอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดการกระบวนกรพัฒนาที่ยั่งยืน

“ผู้บริหารจะต้องไปนิเทศการสอนของครูเป็นรายคน พอมีนวัตกรรมนี้เกิดขึ้น กลุ่มครูที่อยู่ในกลุ่มนี้ผู้บริหารจะไม่แตะต้อง จะไม่ไปดูเป็นรายคน แต่จะดูในภาพรวมนะครับ ส่วนหนึ่งเป็นการประหยัดเวลาให้กับผู้บริหารอีกด้วยนะครับ อัลฮัมดุลิลลาฮ์”

(ผู้บริหารคนที่ 4)

“กิจกรรม เมื่อเราอยู่ในโครงการนี้ ก็มีกิจกรรมภายนอก เปิดชั้นเรียนที่นั่นที่นี่ ก็ต้องให้ครูไป ไป ก็ไม่ใช่ไปคนเดียว ก็ไปหลายคน แนนอน เมื่อครูจากโรงเรียนไป ไม่ได้อยู่ในโรงเรียนก็กระบวนกรภายในก็อาจจะบ้าง ครั้นนี้ก็ในส่วนของผลกระทบเล็กน้อยนะครับ แต่ก็อินซาอัลลอฮ์ ในส่วนผลกระทบ เมื่อเราดูผลการเรียนการสอน อะไรต่างๆ ในเรื่องของเด็กนักเรียน ครูก็มีความกระตือรือร้น ก็เป็นผลดี ซึ่งเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าจากการลงทุนครับ”

(ผู้บริหารคนที่ 4)

4.2.6.4 ครูได้รับการพัฒนาอย่างแยกย่อย

การใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในช่วงแรกไม่ได้ถูกให้ความสำคัญมากนัก หลายโรงเรียนจะไปโฟกัสกันที่วิธีการแบบเปิดมากกว่า โดยการออกแบบการสอนเองคนเดียว ไปสอนเองคนเดียว และบันทึกผลหลังเรียนเองคนเดียว โดยไม่ได้ขับเคลื่อนกระบวนการศึกษาชั้นเรียน ทำให้หลายโรงเรียนยังไม่เชื่อว่าจะสามารถเปลี่ยนแปลงครูได้ หลังจากที่ได้เริ่มสนใจและดำเนินการตามกระบวนการศึกษาชั้นเรียน มีการวางแผนร่วมกัน สังเกตชั้นเรียนร่วมกัน และมีการสะท้อนผลร่วมกันของทีมศึกษาชั้นเรียน จัดกิจกรรมเปิดชั้นเรียน (Open Class) ทั้งภายในและภายนอก ก็เริ่มทำให้ครูผู้สอนเองถูกพัฒนาวิชาชีพทั้งด้านการสอนและการทำงาน ซึ่งเป็นไปด้วยกระบวนการที่แยกย่อย เนื่องจากครูจะต้องทำการบ้านมาก่อนการวางแผนร่วมกัน ก่อนการเปิดชั้นเรียน ได้ร่วมการสะท้อนผล การรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ร่วมสะท้อนผล ผู้เชี่ยวชาญ ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการพัฒนาตนเองและพัฒนาองค์กรควบคู่กัน กลุ่มครูสามารถดำเนินการนิเทศได้ โดยที่ไม่ต้องมีผู้บริหารอยู่ด้วยทุกครั้ง และสามารถดำเนินการเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

“ตอนนั้นนะ ตอนที่เราเริ่มกันใหม่ ๆ เราก็กังไม่คิดว่า ยังไม่เชื่อว่ากระบวนการ PLC ตรงนี้มันจะเปลี่ยนได้ เราไม่เชื่อ แต่พอใช้ ๆ ไป เราเห็นว่ามันเปลี่ยนครูได้”

(ผู้บริหารคนที่ 2)

“แต่ครูมองภาพได้แล้วว่ากระบวนการ LS จากเดิมที่เราไม่เคยถอดบทเรียนกับเพื่อน แผนการสอนทำคนเดียว ชั้นเรียนเราปิด คนดูไม่ได้ และเราไม่ค่อยมีการสะท้อนผล แต่พอเราเปิดตัวนี้ปุ๊บ ทำให้หลาย ๆ อย่างในโรงเรียนเรา ครูก็มีความสุข และผู้ปกครอง”

(ผู้บริหารคนที่ 1)

“การพัฒนาการสอนใช้แบบ OA และ Lesson study จำเป็นที่จะต้องพัฒนาตัวเอง จนกระทั่งบางครั้ง ครูเอง ยังไม่รู้ด้วยซ้ำว่าตัวเองถูกพัฒนาไปแล้วด้วยกระบวนการที่มันก็แบบยลส่วนนี้ การเปิดชั้นเรียน ครูต้องทำการบ้านแล้วก็ครูก็ต้องเตรียมตัว อันนี้คือส่วนนี้ อีกส่วนหนึ่งที่สำคัญก็คือเราได้มีโอกาสเป็นทีมให้โรงเรียนอื่นเข้ามาเพื่อที่จะมาดูเรา หรือว่าเราสามารถที่จะให้คำแนะนำได้ หรือเราเรียนรู้ร่วมกัน มองว่ามันเป็นส่วนของการพัฒนาวิชาชีพ ครู พัฒนาตัวเองครูเอง และพัฒนาองค์กรไปด้วยกันในตัวได้เลย”

(ครูผู้สอนคนที่ 2)

<p>ผลต่อแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ตอบโจทย์การประกันคุณภาพภายใน กิจกรรมและโครงการมุ่งเน้นที่ชั้นเรียนและนักเรียนเป็นสำคัญ 2) เกิดการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานภายนอก 	<p>ผลต่อการบริหารหลักสูตร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนให้ความใส่ใจหลักสูตร 2) การเลือกใช้แบบเรียนประกอบการสอน 3) กระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงหลักสูตรฐานสมรรถนะ
<p>ผลต่อการจัดการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) จัดสรรคาบสอนอย่างเหมาะสม 3) ผู้บริหารมีส่วนร่วมและมีบทบาทในด้านวิชาการ 4) วัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม 	<p>ผลต่อการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สนับสนุนสื่อ ทรัพยากรที่เหมาะสมและเพียงพอ 2) จัดระบบเพื่อจัดเก็บสื่อและทรัพยากรการเรียนรู้
<p>ผลต่อการวัดและประเมินผล</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) โรงเรียนเลิกสนใจเรื่องเรียนรู้เพื่อการแข่งขัน 2) มุ่งเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง 3) พัฒนาการของนักเรียนรายบุคคลมีความชัดเจน 	<p>ผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครู</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) กระบวนการพัฒนาครูเปลี่ยนแปลงไป 2) เปลี่ยนแปลงรูปแบบการนิเทศ 3) บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาวิชาชีพครู 4) ครูได้รับการพัฒนาอย่างแบบยล

ผลของการใช้นวัตกรรมมาต่อการบริหารวิชาการ

ภาพประกอบ 9 แสดงผลการศึกษาผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

4.3 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น

จากการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น เพื่อให้การนำวัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่นไปใช้ในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มในตอนต้นที่ 1 และทำการสนทนากลุ่มในครั้งที่ 2 กับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น ซึ่งได้เสนอแนวทางฯ ให้กับโรงเรียน 2 กลุ่ม¹ ตามระดับการเริ่มต้นดำเนินงานวัตรกรรมฯ คือ กลุ่ม A โรงเรียนที่กำลังจะเริ่มและเริ่มต้นใช้ในปีแรก ๆ และกลุ่ม B โรงเรียนที่เริ่มดำเนินการไปแล้วระยะหนึ่ง รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

4.3.1 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ (ตารางที่ 2)

ผลลัพธ์จากการใช้ วัตรกรรม การศึกษาชั้นเรียน	แนวทางการบริหารงานวิชาการด้าน แผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ	ระดับ โรงเรียนที่ ดำเนินงาน	เงื่อนไขสำคัญ
1) ตอบโจทย์การ ประกันคุณภาพ ภายใน กิจกรรม และโครงการ มุ่งเน้นที่ชั้นเรียน และผู้เรียนเป็น สำคัญ	1. การกำหนดปฏิทินกิจกรรมการ ดำเนินวัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียน เช่น วันเปิดชั้นเรียนภายใน วันเปิดชั้นเรียน ประจำปี กิจกรรมการเข้าร่วมเปิดชั้น เรียน และการสรุปผลการดำเนินงาน วัตรกรรมประจำปี เป็นต้น	A และ B	1. ผู้บริหาร หัวหน้า มีการ นิเทศตรวจตรา (มูรอเกาะบะฮฺ) 2. การยับยั้ง ดำเนินการ
2) เกิดการประสาน ความร่วมมือกับ สถานศึกษาหรือ หน่วยงานภายนอก	2. การสร้างเครือข่ายและประสานความ ร่วมมือกับโรงเรียนเครือข่ายในการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับการ ดำเนินงานวัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียน	A และ B	ต่อเนื่ องด้วย ความมุ่งมั่น 3. ผู้บริหารร่วม ลงสนามด้วย ตนเอง (มูญาฮะ ดะฮฺ)
	3. การตั้งเป้ากำหนดให้โรงเรียนเป็น แหล่งเรียนรู้ด้านวัตรกรรมการศึกษาชั้น เรียน เป็นต้นแบบให้โรงเรียนต่าง ๆ ได้ มาร่วมเรียนรู้	B	4. การให้ กำลังใจและ การสนับสนุน ของผู้บริหาร

¹ กลุ่ม A เป็นกลุ่มโรงเรียนที่กำลังจะเริ่มและเริ่มต้นใช้ในปีแรก

กลุ่ม B เป็นกลุ่มโรงเรียนที่เริ่มดำเนินการไปแล้วระยะหนึ่ง

4.3.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานหลักสูตร (ตารางที่ 3)

ผลลัพธ์จากการใช้นวัตกรรม การศึกษาชั้นเรียน	แนวทางการบริหารงานวิชาการด้าน แผนงานการบริหารหลักสูตร	ระดับ โรงเรียนที่ ดำเนินงาน	เงื่อนไขสำคัญ
1) ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอนให้ ความใส่ใจหลักสูตร	1. การศึกษาหลักสูตรแต่ละรายวิชาของ ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอน อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถดำเนินการ ตามขั้นตอนนวัตกรรมการศึกษาชั้น เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	A และ B	1. ผู้บริหาร หัวหน้า มีการ นิเทศตรวจตรา (มูรอเกาะบะฮฺ) 2. การยับยัด
2) การเลือกใช้ แบบเรียน ประกอบการสอน	2. การปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ การเรียน การสอน และการประเมินผลเน้น สมรรถนะของผู้เรียนเป็นสำคัญ	B	ดําเนินการ ต่อเนื่องด้วย ความมุ่งมั่น (อิสติกอมะฮฺ)
3) กระตุ้นให้เกิด การปรับปรุง หลักสูตรฐาน สมรรถนะ	3. การพิจารณาเลือกใช้แบบเรียน ประกอบการสอนที่เหมาะสม เนื้อหา และวัตถุประสงค์สอดคล้องกับรูปแบบ การสอน	A และ B	3. ผู้บริหารร่วม ลงนามด้วย ตนเอง (มูญาฮะ ดะฮฺ)
	4. การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการทำความเข้าใจ เข้าใจแบบเรียนที่ใช้ในการสอน กับ ครูผู้สอน หัวหน้าวิชาการ และผู้บริหาร	A และ B	4. การให้ กำลังใจและ การสนับสนุน ของผู้บริหาร 5. มีความรู้ ความชำนาญ เรื่องหลักสูตร (อิตกอน)

4.3.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานการจัดการเรียนรู้ (ตารางที่ 4)

ผลลัพธ์จากการใช้นวัตกรรม การศึกษาชั้นเรียน	แนวทางการบริหารงานวิชาการด้าน แผนงานการจัดการเรียนรู้	ระดับ โรงเรียนที่ ดำเนินงาน	เงื่อนไขสำคัญ
1) รูปแบบการ จัดการเรียนรู้เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ	1. ครูผู้สอนและทีมศึกษาชั้นเรียน ตระหนักเสมอว่าในการจัดการเรียนรู้ ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	A และ B	1. การยับยัด ดําเนินการ ต่อเนื่องด้วย ความมุ่งมั่น (อิสติกอมะฮฺ)
2) จัดสรรคาบสอน อย่างเหมาะสม	2. การจัดสรรคาบสอนที่เหมาะสม ทั้ง เรื่องวิชาที่สอน จำนวนคาบ และ	A และ B	

ผลลัพธ์จากการใช้นวัตกรรม การศึกษาชั้นเรียน	แนวทางการบริหารงานวิชาการด้าน แผนงานการจัดการเรียนรู้	ระดับ โรงเรียนที่ ดำเนินงาน	เงื่อนไขสำคัญ
3) ผู้บริหารมีส่วนร่วมและมีบทบาท ในด้านวิชาการ	ช่วงเวลา ซึ่งหัวหน้าวิชาการจะต้อง พิจารณาร่วมกันกับผู้บริหาร		2. ผู้บริหารร่วม ลงนามด้วย ตนเอง (มฤาษะ ตะฮ)
4) วัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม	3. การเข้าร่วมการวางแผนการสอน การ สังเกตชั้นเรียน และการสะท้อนผลชั้น เรียนของผู้บริหาร	A และ B	3. การให้ กำลังใจและ การสนับสนุน ของผู้บริหาร
	4. การส่งเสริมและเน้นย้ำสม่ำเสมอ เกี่ยวกับวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม และวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ ให้ทุก ๆ ที่มีการพูดคุยปรึกษาหารือกันในเรื่อง เกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง รวมถึง วัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนและรับฟัง ข้อเสนอจากผู้อื่น	A และ B	4. ผู้บริหารหรือ โค้ชมีความรู้ ความชำนาญ เรื่องการจัดการ เรี ย น รู้ (อิตกอน)
	5. กำหนดให้หัวหน้าหรือผู้บริหาร ระดับกลางมีบทบาทในการนำหรือโค้ช สำหรับบางกิจกรรมของการศึกษาชั้น เรียน ในกรณีที่ผู้บริหารมีภารกิจอื่น ๆ	B	5. มีวัฒนธรรม การทำงานเป็น ทีม (ชูรอ) และ การตักเตือน (นะคีหะฮ)

4.3.4 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ (ตารางที่ 5)

ผลลัพธ์จากการใช้นวัตกรรม การศึกษาชั้นเรียน	แนวทางการบริหารงานวิชาการด้าน แผนงานการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้	ระดับ โรงเรียนที่ ดำเนินงาน	เงื่อนไขสำคัญ
1) สนับสนุนสื่อ ทรัพยากรที่ เหมาะสมและ เพียงพอ	1. ผู้บริหารสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรการเรียนรู้ที่มีความ จำเป็นต่อการดำเนินงานนวัตกรรม การศึกษาชั้นเรียน ตามที่ทีมศึกษาชั้น เรียนร้องขอ เพื่อจะได้เป็นกำลังใจและ แรงกระตุ้นในการดำเนินการ	A และ B	1. การให้ กำลังใจและ การสนับสนุน ของผู้บริหาร
2) จัดระบบเพื่อ จัดเก็บสื่อและ ทรัพยากรการ เรียนรู้	2. จัดให้มีระบบการเบิกใช้และระบบ การจัดเก็บสื่อ ทรัพยากรการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ รวมถึงการจัดเก็บ	A และ B	2. ผู้บริหาร หัวหน้า มีการ นิเทศตรวจตรา (มูรอเกาะบะฮ)

ผลลัพธ์จากการใช้นวัตกรรม การศึกษาชั้นเรียน	แนวทางการบริหารงานวิชาการด้าน แผนงานการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้	ระดับ โรงเรียนที่ ดำเนินงาน	เงื่อนไขสำคัญ
	ผลงานและร่องรอยการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการต่อยอดเพื่อ การปรับปรุงชั้นเรียนต่อไป		3. ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ มี ค ว า ม รับผิดชอบ (มีส อูถิยะฮ)
	3. การสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการ ผลิตสื่อสำหรับการจัดการเรียนรู้	A และ B	
	4. การรวบรวมและนำเสนอผลงาน นักเรียน สื่อและทรัพยากรการเรียนรู้ ของครูผู้สอนภาคเรียนละ 1 ครั้ง รวมทั้ง มีการประกวดและประเมินผลงาน	B	

4.3.5 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานการวัดและประเมินผล (ตารางที่ 6)

ผลลัพธ์จากการใช้นวัตกรรม การศึกษาชั้นเรียน	แนวทางการบริหารงานวิชาการด้าน แผนงานการวัดและประเมินผล	ระดับ โรงเรียนที่ ดำเนินงาน	เงื่อนไขสำคัญ
1) โรงเรียนเล็ก สนใจเรื่องเรียนรู้ เพื่อการแข่งขัน	1. ให้ความสำคัญในการประเมินอย่าง เข้มข้นตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการ สอน ขั้นตอนการสอน และขั้นตอนการ สะท้อนผล	A และ B	1. การให้ กำลังใจและ การสนับสนุน ของผู้บริหาร
2) มุ่งเน้นการวัด และประเมินผล ตามสภาพจริง	2. การวัดผลของครูผู้สอนมุ่งเน้นการวัด และประเมินผลตามสภาพจริง โดย ครูผู้สอนจะต้องสังเกตผลงานและการ เรียนรู้ของนักเรียนตลอดภาคเรียน	A และ B	2. ผู้บริหาร หัวหน้า มีการ นิเทศตรวจตรา (มูรอกะฮะฮ)
3) พัฒนาการของ นักเรียนรายบุคคล มีความชัดเจน	3. ส่งเสริมให้มีการจัดทำแบบฝึกหัดและ ชุดข้อสอบในแบบของโรงเรียนเฉพาะที่ สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละ วิชา เป็นแบบฝึกและข้อสอบที่เน้น การคิดการแก้ปัญหา	B	3. ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ มี ค ว า ม รับผิดชอบ (มีส อูถิยะฮ)
	4. การสะท้อนผลชั้นเรียนร่วมกันอย่าง ต่อเนื่องทุกสัปดาห์ เพื่อการประเมินผล การเรียนรู้ของนักเรียนและประเมินผล การดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้น เรียน	B	4. ผู้บริหารหรือ โค้ชมีความรู้ ความชำนาญ เรื่อง การวัด และประเมินผล (อิตกอน)

4.3.6 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานการพัฒนาวิชาชีพครู (ตารางที่ 7)

ผลลัพธ์จากการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน	แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านแผนงานการพัฒนาวิชาชีพครู	ระดับโรงเรียนที่ดำเนินงาน	เงื่อนไขสำคัญ
1) กระบวนการพัฒนาครูเปลี่ยนแปลงไป	1. กำหนดให้กระบวนการนิเทศเป็นกระบวนการปกติของการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงและพัฒนาวิชาชีพไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาชั้นเรียน	A และ B	1. การให้กำลังใจและการสนับสนุนของผู้บริหาร
2) เปลี่ยนแปลงรูปแบบการนิเทศ	2. ผู้บริหารเข้ามามีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของทีมศึกษาชั้นเรียน กำกับและติดตามการทำงานของทีมศึกษาชั้นเรียน และจริงจังในการพัฒนาตนเองด้านวิชาการ	A และ B	2. ผู้บริหารหัวหน้า มีการนิเทศตรวจตรา (มูรอกะบะฮฺ)
3) บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาวิชาชีพครู	3. การจัดกิจกรรมเปิดชั้นเรียนภายในและเปิดชั้นเรียนประจำปีให้ครูและผู้สนใจจากโรงเรียนเครือข่ายได้เข้าร่วม จะทำให้ครูและทีมศึกษาชั้นเรียนได้รับการพัฒนาโดยไม่รู้ตัว	B	3. ผู้บริหารหัวหน้าวิชาการ มี ค ว า ม รั บ ผิดชอบ (มีสู่อุติยะฮฺ)
4) ครูได้รับการพัฒนาอย่างแยกย่อย	4. การเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้ไปร่วมกิจกรรมเปิดชั้นเรียนของโรงเรียนอื่น ๆ กิจกรรมเปิดชั้นเรียนระดับชาติ ซึ่งผู้บริหารจะต้องวางแผนเรื่องงบประมาณเพื่อสนับสนุน	A และ B	4. ผู้บริหารหรือโค้ชมีความรู้ความชำนาญเรื่องการพัฒนาวิชาชีพครู (อิตกอน)
	5. พัฒนาระบบการพัฒนาครูที่สามารถทดแทนครูในกรณีที่มีการเคลื่อนย้ายของครูของโรงเรียนเอกชนที่อาจจะเป็นปัญหาสำคัญ	B	5. มีวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม / การปรึกษาหารือ (ชูรอ) และการตักเตือน (นะซีหะฮฺ)

1. ผลของการใช้วัตรกรรมต่อการบริหารวิชาการ	
ผลต่อแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ 1) ตอบโจทย์การประกันคุณภาพภายใน กิจกรรมและโครงการ มุ่งเน้นที่ชั้นเรียนและผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) เกิดการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงาน ภายนอก	ผลต่อการบริหารหลักสูตร 1) ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนให้ความใส่ใจหลักสูตร 2) การเลือกใช้แบบเรียนประกอบการสอน 3) กระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงหลักสูตรฐานสมรรถนะ
ผลต่อการจัดการเรียนรู้ 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) จัดสรรการสอนอย่างเหมาะสม 3) ผู้บริหารมีส่วนร่วมและมีบทบาทในด้านวิชาการ 4) วัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม	ผลต่อการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ 1) สนับสนุนสื่อ ทรัพยากรที่เหมาะสมและเพียงพอ 2) จัดระบบเพื่อจัดเก็บสื่อและทรัพยากรการเรียนรู้
ผลต่อการวัดและประเมินผล 1) โรงเรียนเลิกสนใจเรื่องเรียนรู้เพื่อการแข่งขัน 2) มุ่งเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง 3) พัฒนาการของนักเรียนรายบุคคลมีความชัดเจน	ผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครู 1) กระบวนการพัฒนาครูเปลี่ยนแปลงไป 2) เปลี่ยนแปลงรูปแบบการนิเทศ 3) บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาวิชาชีพครู 4) ครูได้รับการพัฒนาอย่างขยายผล
2. ผลของการใช้วัตรกรรมต่อการบริหารวิชาการ	
แนวทางฯ แผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ (1) การกำหนดปฏิทินกิจกรรมการดำเนินวัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียนชัดเจน (2) การสร้างเครือข่ายและประสานความร่วมมือกับเครือข่าย (3) ตั้งเป้าให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวัตรกรรม การศึกษาชั้นเรียน	แนวทางฯ การบริหารหลักสูตร (1) ร่วมกันศึกษาหลักสูตรรายวิชาเพื่อประสิทธิภาพในการศึกษา ชั้นเรียน (2) ปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ (3) พิจารณาคัดเลือกแบบเรียนที่เหมาะสม (4) อบรมเชิง ปฏิบัติการทำความเข้าใจแบบเรียน
แนวทางฯ แผนงานการจัดการเรียนรู้ (1) ตระหนักเสมอว่าจะต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ (2) จัดสรรการสอนอย่างเหมาะสมต่อครูผู้สอนและ ทีมศึกษาชั้นเรียน (3) ผู้บริหารมีส่วนร่วมทีมและร่วมในขั้นตอน การศึกษาชั้นเรียน (4) ส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมและ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (5) ผู้บริหารระดับกลางมีบทบาท ร่วมกับผู้บริหาร	แนวทางฯ แผนงานการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ (1) ผู้บริหารสนับสนุน สื่อ อุปกรณ์ ทรัพยากรการเรียนรู้ที่ เพียงพอ (2) จัดระบบเพื่อจัดเก็บและเบิกใช้ (3) สนับสนุนให้มีการผลิตสื่อฯ (4) รวบรวมและนำเสนอผลงาน
แนวทางฯ แผนงานการวัดและประเมินผล (1) ให้ความสำคัญในการประเมินทุกชั้นตอนอย่างเข้มข้น (2) มุ่งเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงตลอดภาคเรียน (3) ส่งเสริมให้มีการจัดทำเครื่องมือ แบบฝึกหัด แบบทดสอบที่ เน้นการคิด (4) สะท้อนผลอย่างต่อเนื่องสัปดาห์ละครั้ง	แนวทางฯ แผนงานการพัฒนาวิชาชีพครู (1) กำหนดให้การนิเทศเป็นการศึกษาชั้นเรียน (2) ผู้บริหารต้องเป็นส่วนหนึ่งในทีม ติดตามและกำกับการศึกษา ชั้นเรียน (3) จัดกิจกรรมเปิดชั้นเรียนภายในและภายนอกเข้าร่วม (4) ส่งครูเข้าร่วมกิจกรรมเปิดชั้นเรียนที่เครือข่ายได้จัด (5) พัฒนาระบบการพัฒนาครูเพื่อทดแทนกรณีการเคลื่อนย้าย ของครู
3. เงื่อนไขการดำเนินงานตามแนวทางฯ	
1. ผู้บริหาร หัวหน้า มีการนิเทศตรวจตรา (มูรอเกาะบะฮ) 2. การยืนหยัดดำเนินการต่อเนื่องด้วยความมุ่งมั่น (อิสติกอมะฮ) 3. ผู้บริหารร่วมลงนามด้วยตนเอง (มูญาฮะดะฮ) 4. การให้กำลังใจและการสนับสนุนของผู้บริหาร 5. การให้กำลังใจและการสนับสนุนของผู้บริหาร 6. ผู้บริหารหรือโค้ชมีความรู้ความชำนาญ (อิดกอน) 7. มีวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม/การปรึกษาหารือ (ซูรอ) และการดักเตือน (นะสีหะฮ) 8. ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการมีความรับผิดชอบ (มัสอูลียะฮ)	

ภาพประกอบ 10 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา
อิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง “สภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น” ผู้วิจัยขอเสนอ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำขอบข่ายการบริหารวิชาการที่สำคัญ 6 ด้านมาเป็นกรอบในการศึกษาสภาพทั่วไป ผลกระทบ และแนวทางการในการบริหารวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น ผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

5.1.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการดำเนินงานวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียน พบว่า สภาพทั่วไปของการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่นของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดภาคใต้ ประกอบด้วย 5 ประเด็นที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

5.1.1.1 สภาพการบริหารงานวิชาการก่อนการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน พบว่า

- 1) **ด้านแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ** โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมที่ไม่ตอบโจทย์การประกันคุณภาพ กิจกรรมส่วนใหญ่ไม่ส่งเสริมและสนับสนุนการยกระดับคุณภาพชั้นเรียน
- 2) **ด้านการบริหารหลักสูตร** ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอนไม่มีบทบาทในการศึกษาหลักสูตร ไม่มีกระบวนการในการพิจารณาคัดเลือกแบบเรียนอย่างเป็นระบบ
- 3) **ด้านการจัดการเรียนรู้** ครูผู้สอนจะเน้นการสอนแบบบรรยาย บรรยายภาคชั้นเรียนน่าเบื่อ และห้องเรียนเป็นที่หวงห้ามสำหรับคนนอก
- 4) **ด้านการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้** การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ไม่ทั่วถึง และไม่มีระบบการจัดเก็บที่เป็นระบบ
- 5) **ด้านการวัดและประเมินผล** ครูผู้สอนเน้นการวัดผลประเมินผลโดยเน้นการวัดความรู้เป็นหลัก และโรงเรียนมีแนวคิดในเรื่องการประกวดและการแข่งขัน และ
- 6) **ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู** โรงเรียนเน้นการส่งครูเข้าอบรมซึ่งไม่สามารถดำเนินการได้อย่างครอบคลุม และผู้บริหารไม่มีบทบาทใด ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครูผู้สอน

5.1.1.2 การเข้าร่วมในการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนใต้ ได้เริ่มต้นทำความรู้จักและเข้าร่วมในการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ผ่าน 4 ช่องทาง ดังนี้ 1) เครือข่ายนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ โดยมีอาจารย์ ดร.เกษมเปรมประยูร และอาจารย์ ดร.สุวรรณี เปลี้นรัมย์ เป็นผู้รับผิดชอบเครือข่ายและเป็นพี่เลี้ยงให้กับโรงเรียนเครือข่าย 2) โครงการพัฒนาครูอิสลามศึกษา คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งได้นำผู้บริหารและหัวหน้าวิชาการโรงเรียนจากสมาคมเครือข่ายโรงเรียนคุณภาพอิสลามไปศึกษาดูงานที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และโรงเรียนคุุคาพิทยาสรรพ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนต้นแบบของการใช้วัตกรรมการฯ 3) คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งเปิดสอนสาขาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท นักศึกษาได้เริ่มเรียนรู้ผ่านอาจารย์ ดร.วรลักษณ์ ชูกำเนิด ที่จะนำนักศึกษาไปเรียนรู้ที่โรงเรียนวรพัฒน์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และ 4) โรงเรียนที่ได้ดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมา เช่น โรงเรียนหาดใหญ่วิทยากรที่ได้ดำเนินมาก่อนในระดับมัธยม แล้วมีการเคลื่อนย้ายที่ทำงานของครูผู้สอนจึงนำไปขยายผลต่อ หรือโรงเรียนอิสลามบาเจาะ ที่ได้เริ่มเรียนรู้จากเข้าร่วมงานการศึกษาระดับชาติ แล้วมาบอกต่อกับโรงเรียนในกลุ่มใกล้เคียง เป็นต้น

5.1.1.3 ความรู้และความเข้าใจของโรงเรียนเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียน 5 ความเข้าใจ ดังนี้ 1) นวัตกรรมสำหรับการพัฒนาองค์กรให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ โดยทีมศึกษาชั้นเรียนร่วมกันออกแบบ ร่วมกันสังเกต และร่วมกันสะท้อน จนเกิดเป็นองค์ความรู้และเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องซึ่งมีการปฏิบัติเป็นกิจวัตรตามการทำงานปกติ 2) นวัตกรรมเพื่อช่วยส่งเสริมครูผู้สอนในการพัฒนานวัตกรรมการสอน กล่าวคือครูผู้สอนและทีมศึกษาชั้นเรียนจะร่วมกันปรับปรุงชั้นเรียน ปรับปรุงการสอน โดยจะมีการเตรียมการสอนให้ดีและเหมาะสมอย่างต่อเนื่อง 3) นวัตกรรมที่ตอบโจทย์การประกันคุณภาพสถานศึกษา โดยนวัตกรรมสามารถตอบสนองการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทั้งด้านผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะ ช่วยให้ผู้บริหารได้วางแผนและปฏิบัติโครงการที่สอดคล้อง และช่วยให้ครูผู้สอนได้ออกแบบ จัดกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมชั้นเรียนที่เน้นการฝึกกระบวนการคิด เนื่องด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนถูกรู้จักพร้อม ๆ กับนวัตกรรมการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด (Open Approach) โดยจะเห็นว่านักเรียนจะสนุกและใช้ความคิดของตัวเองได้เต็มที่ในการเรียน ซึ่งในกระบวนการศึกษาชั้นเรียนทีมศึกษาชั้นเรียนจะพยายามออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นการคิดเป็นสำคัญ และ 5) นวัตกรรมส่งเสริมทักษะและความมั่นใจในการนำเสนอของนักเรียน เช่นเดียวกับข้อที่ 4) การสอนด้วยวิธีการแบบเปิดจะมีการส่งเสริมการเรียนรู้ ส่งเสริมทักษะและความมั่นใจ ซึ่งทีมศึกษาชั้นเรียนจะมีการสังเกตสิ่งเหล่านี้เช่นกันในการร่วมสังเกตชั้นเรียน

5.1.1.4 ภูมิหลังการเริ่มต้นขยายแนวคิดการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า มีเหตุการณ์และบุคคลสำคัญที่มีส่วนในการเริ่มต้นขับเคลื่อนให้เกิดการขยายแนวคิดการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3 เหตุการณ์ ได้แก่ 1) การอบรมการพัฒนาวิชาชีพครู เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2547 ในครั้งนั้นรองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ พร้อมท่านสว.บุญญา หลีเหลด ในฐานะอนุกรรมการกรรมาธิการรัฐสภาในส่วนคณิตศาสตร์และเทคโนโลยีมีเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) การจัดประชุมการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ วันที่ 12 กรกฎาคม 2558 มีการจัดประชุมในหัวข้อ การยกระดับคุณภาพโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในครั้งนั้นเป็นการพูดคุยในระดับมหาวิทยาลัยเพื่อการมีส่วนร่วม มีทั้งผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ และวิทยาเขตสงขลาเข้าร่วม รวมถึงผู้บริหารของวิทยาลัยอิสลามศึกษา อาจารย์ ดร.ยูโซะ ตาละ และ 3) กิจกรรมศึกษาดูงานโรงเรียนสมาคมไทย-

ญี่ปุ่น วันที่ 27 กรกฎาคม 2560 มีการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานโรงเรียนสมาคมไทย-ญี่ปุ่น ซึ่งถือเป็นโรงเรียนญี่ปุ่นที่ใหญ่มากในประเทศไทย

5.1.1.5 แนวคิดอิสลามเอื้อต่อการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนญี่ปุ่น พบว่า มีหลักการและแนวคิดอิสลามหลายประการที่เอื้อต่อการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งในขั้นตอนการร่วมกันวางแผน การร่วมกันสังเกตชั้นเรียน และการร่วมกันสะท้อนผลชั้นเรียน ได้แก่ 1) การปรึกษาหารือ(ซุรอ) 2) การตักเตือน(นะซีหะฮฺ) 3) ความซำนาญ(อิติกอน) 4) ความเป็นกิจวัตร(อิสติกอมะฮฺ) 5) การนิเทศตรวจตรา(มูรอเกาะบะฮฺ) 6) ความอดทนมุมานะ(มุญอาฮะดะฮฺ)

5.1.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน พบว่า การใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดภาคใต้ ใน 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

5.1.2.1 ผลต่อแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ ประกอบด้วย 3 ข้อ ได้แก่ 1) ตอบโจทย์การประกันคุณภาพภายในทุกด้าน 2) เกิดการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานภายนอก และ 3) กิจกรรมและโครงการมุ่งเน้นไปที่ผู้เรียนและชั้นเรียนเป็นสำคัญ

5.1.2.2 ผลต่อแผนงานการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย 4 ข้อ ได้แก่ 1) ผู้บริหารหัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนให้ความสนใจหลักสูตร 2) ประยุกต์ใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสมรรถนะผู้เรียน 3) กระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงหลักสูตรฐานสมรรถนะ และ 4) การเลือกใช้แบบเรียนประกอบการสอน

5.1.2.3 ผลต่อแผนงานการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ข้อ ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) จัดสรรคาบสอนอย่างเหมาะสม 3) ผู้บริหารมีส่วนร่วมและมีบทบาทในด้านวิชาการ 4) วัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม และ 5) ผู้บริหารเชื่อมั่นว่าครูมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพชั้นเรียน

5.1.2.4 ผลต่อแผนงานการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ข้อ ได้แก่ 1) ครูมีส่วนร่วมในการสำรวจและจัดหาสื่อ ทรัพยากรการเรียนรู้ 2) สนับสนุนสื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ และ 3) จัดระบบเพื่อจัดเก็บสื่อและทรัพยากรการเรียนรู้

5.1.2.5 ผลต่อแผนงานการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย 3 ข้อ ได้แก่ 1) โรงเรียนเล็งสนใจเรื่องเรียนรู้เพื่อการแข่งขัน 2) มุ่งเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และ 3) พัฒนาการของนักเรียนรายบุคคลมีความชัดเจน

5.1.2.6 ผลต่อแผนงานการพัฒนาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 3 ข้อ ได้แก่ 1) กระบวนการพัฒนาครูเปลี่ยนแปลงไป 2) เปลี่ยนแปลงรูปแบบการนิเทศ 3) บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาวิชาชีพครู และ 4) ครูได้รับการพัฒนาอย่างแยกย่อย

5.1.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น พบว่า แนวทางการบริหารวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น ตามกรอบแผนงานวิชาการ 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

5.1.3.1 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ ประกอบด้วย 3 ข้อ ได้แก่

1) การกำหนดปฏิทินกิจกรรมการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน เช่น วันเปิดชั้นเรียนภายใน วันเปิดชั้นเรียนประจำปี กิจกรรมการเข้าร่วมเปิดชั้นเรียน และการสรุปผลการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนประจำปี เป็นต้น

2) การสร้างเครือข่ายและประสานความร่วมมือกับโรงเรียนเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน

3) การตั้งเป้ากำหนดให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน เป็นต้นแบบให้โรงเรียนต่าง ๆ ได้มาร่วมเรียนรู้

5.1.3.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารแผนงานการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย 4 ข้อ ได้แก่

1) การศึกษาหลักสูตรแต่ละรายวิชาของผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอน อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถดำเนินการตามขั้นตอนนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ การเรียนการสอน และการประเมินผลเน้นสมรรถนะของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3) การพิจารณาเลือกใช้แบบเรียนประกอบการสอนที่เหมาะสม เนื้อหาและวัตถุประสงค์สอดคล้องกับรูปแบบการสอน

4) การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการทำความเข้าใจแบบเรียนที่ใช้ในการสอน กับครูผู้สอน หัวหน้าวิชาการ และผู้บริหาร

5.1.3.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารแผนงานการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ข้อ ได้แก่

1) ครูผู้สอนและทีมศึกษาชั้นเรียน ตระหนักเสมอว่าในการจัดการเรียนรู้ ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2) การจัดสรรคาบสอนที่เหมาะสม ทั้งเรื่องวิชาที่สอน จำนวนคาบ และช่วงเวลา ซึ่งหัวหน้าวิชาการจะต้องพิจารณา ร่วมกับผู้บริหาร

3) การเข้าร่วมการวางแผนการสอน การสังเกตชั้นเรียน และการสะท้อนผลชั้นเรียนของผู้บริหาร

4) การส่งเสริมและเน้นย้ำสม่ำเสมอ เกี่ยวกับวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม และวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ ให้ทุก ๆ ทีมมีการพูดคุยปรึกษาหารือกันในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง รวมถึงวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนและรับฟังข้อเสนอจากผู้อื่น

5) กำหนดให้หัวหน้าหรือผู้บริหารระดับกลางมีบทบาทในการนำหรือโค้ชสำหรับบางกิจกรรมของการศึกษาชั้นเรียน ในกรณีที่ผู้บริหารมีภารกิจอื่น ๆ

5.1.3.4 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารแผนงานการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ข้อ ได้แก่

1) ผู้บริหารสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรการเรียนรู้ที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ตามที่ทีมศึกษาชั้นเรียนร้องขอ เพื่อจะได้เป็นกำลังใจและแรงกระตุ้นในการดำเนินการ

2) จัดให้มีระบบการเบิกใช้และระบบการจัดเก็บสื่อ ทรัพยากรการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ รวมถึงการจัดเก็บผลงานและร่องรอยการเรียนรู้นักเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการต่อยอดเพื่อการปรับปรุงชั้นเรียนต่อไป

3) การสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อสำหรับการจัดการเรียนรู้

4) การรวบรวมและนำเสนอผลงานนักเรียน สื่อและทรัพยากรการเรียนรู้ของครูผู้สอนภาคเรียนละ 1 ครั้ง รวมทั้งมีการประกวดและประเมินผลงาน

5.1.3.5 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารแผนงานการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย 3 ข้อ ได้แก่

1) ให้ความสำคัญในการประเมินอย่างเข้มข้นตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการสอน ขั้นตอนการสอน และขั้นตอนการสะท้อนผล

2) การวัดผลของครูผู้สอนมุ่งเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยครูผู้สอนจะต้องสังเกตผลงานและการเรียนรู้ของนักเรียนตลอดภาคเรียน

3) ส่งเสริมให้มีการจัดทำแบบฝึกหัดและชุดข้อสอบในแบบของโรงเรียน เฉพาะที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละวิชา เป็นแบบฝึกและข้อสอบที่เน้นการคิดการแก้ปัญหา

4) การสะท้อนผลชั้นเรียนร่วมกันอย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์ เพื่อการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและประเมินผลการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน

5.1.3.6 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารแผนงานการพัฒนาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 3 ข้อ ได้แก่

1) กำหนดให้กระบวนการนิเทศเป็นกระบวนการปกติของการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงและพัฒนาวิชาชีพไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาชั้นเรียน

2) ผู้บริหารเข้ามามีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของทีมศึกษาชั้นเรียน กำกับและติดตามการทำงานของทีมศึกษาชั้นเรียน และจริงจังในการพัฒนาตนเองด้านวิชาการ

3) การจัดกิจกรรมเปิดชั้นเรียนภายในและเปิดชั้นเรียนประจำปีให้ครูและผู้สนใจจากโรงเรียนเครือข่ายได้เข้าร่วมจะทำให้ครูและทีมศึกษาชั้นเรียนได้รับการพัฒนาโดยไม่รู้ตัว

4) การเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้ไปร่วมกิจกรรมเปิดชั้นเรียนของโรงเรียนอื่น ๆ กิจกรรมเปิดชั้นเรียนระดับชาติ ซึ่งผู้บริหารจะต้องวางแผนเรื่องงบประมาณเพื่อสนับสนุน

5) พัฒนาระบบการพัฒนาครูที่สามารถทดแทนครูในกรณีที่มีการเคลื่อนย้ายของครูของโรงเรียนเอกชนที่อาจจะเป็นปัญหาสำคัญ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพทั่วไป ผลกระทบ และแนวทางการในการบริหารวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น และได้นำเสนออภิปรายผลการวิจัยเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

5.2.1 วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการดำเนินงานวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียน

สภาพทั่วไปของการดำเนินงานวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีประเด็นที่ค้นพบที่น่าสนใจ ได้แก่ สภาพการบริหารวิชาการของโรงเรียนก่อนการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน การเริ่มต้นรู้จักและเริ่มต้นใช้นวัตกรรมฯ ความรู้ความเข้าใจนวัตกรรมฯ ภูมิหลังหรือความเป็นมาที่สำคัญของนวัตกรรมฯ และความสอดคล้องกับแนวคิดอิสลามที่เอื้อต่อการใช้นวัตกรรมฯ

สภาพการบริหารงานวิชาการก่อนการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนนั้น จะเห็นได้ว่า โรงเรียนมีการจัดกิจกรรม โครงการโดยไม่ได้พิจารณาถึงเรื่องการตอบโจทย์การประกันคุณภาพกิจกรรมส่วนใหญ่ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่ชั้นเรียน ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนไม่ได้ใส่ใจที่จะศึกษาหลักสูตร ครูผู้สอนจะเน้นการสอนแบบบรรยาย บรรยายภาคชั้นเรียนน่าเบื่อ และห้องเรียนเป็นที่หวงห้ามสำหรับคนนอก การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ไม่ทั่วถึง และไม่มีระบบการจัดเก็บที่เป็นระบบ ครูผู้สอนเน้นการวัดผลประเมินผลโดยเน้นการวัดความรู้เป็นหลัก และโรงเรียนมีแนวคิดในเรื่องการประกวดและการแข่งขัน และโรงเรียนเน้นการส่งครูเข้าอบรมครอบคลุม และผู้บริหารไม่มีบทบาทใดๆ เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครูผู้สอน สอดคล้องกับงานวิจัยของเจนสมุทธร แสงพันธ์ และอัญชลี ตนานนท์ (2562) และของนฤมล อินทร์ ประสิทธิ์ (2552) ซึ่งจะพบว่าเมื่อมีการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแล้วจะสามารถเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานที่มีปัญหาและอุปสรรค ไปสู่ความสำเร็จ

การเริ่มต้นและการรู้จักนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนนั้น ต้องยอมรับว่าบทบาทของมหาวิทยาลัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีส่วนอย่างยิ่งในการการเริ่มต้นใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนนี้ ซึ่งได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และคณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และนอกจากนั้นเป็นการเริ่มต้นรู้จักผ่านโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ดำเนินงานมาก่อน พบว่า ในกลุ่มโรงเรียนแกนนำที่มีประสบการณ์การใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมาเป็นระยะเวลามากกว่า 3 ปี และมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบแล้วนั้นส่วนใหญ่เป็นกลุ่มโรงเรียนจากสมาคมเครือข่ายโรงเรียนคุณภาพอิสลามที่ได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาครูอิสลามศึกษาของคณะวิทยาการอิสลาม ที่ได้นำผู้บริหารและหัวหน้าวิชาการไปศึกษาดูงานที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และโรงเรียนคุุคำพิทยาสรรค์ ซึ่งหลังจากกลับมาจากการเข้าร่วมโครงการดังกล่าว ผู้บริหารของแต่ละโรงเรียนก็เริ่มต้นที่จะต่อยอดเกี่ยวกับนวัตกรรมฯ ทันที ด้วยวิธีการหรือกระบวนการที่หลากหลาย เช่น การประชุมร่วมกับกรรมการบริหาร

สถานศึกษา การนำคณะผู้บริหารและครูไปศึกษาดูงานเพิ่มเติมจากโรงเรียนที่มีประสบการณ์ การเข้าร่วมกิจกรรมเปิดชั้นเรียนของโรงเรียนในจังหวัดสงขลา เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารและหัวหน้าวิชาการที่เข้าร่วมโครงการเห็นความสำคัญและมีภาวะผู้นำทางวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพชาติ ชุ่มชื่น (2553) และฮาพิซี อูมา (2560) พบว่า ผู้ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่สูงจะสามารถดำเนินการและผลักดันให้มีการใช้นวัตกรรมได้ เนื่องจากต้องอาศัยการจัดสรรและจัดตั้งทีมเพื่อมาสนับสนุนให้สามารถดำเนินการได้ ทั้งด้านการวางแผน การสังเกตชั้นเรียนและการสะท้อนผล

ความรู้และความเข้าใจของผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนที่มีต่ออนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่นนั้น ในระยะแรกนั้นจะเห็นภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากนวัตกรรมการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด(Open Approach) ในรายวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนว่ามีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้นำเสนอแนวคิดของตนเอง ครูผู้สอนจะให้ความสำคัญกับทุก ๆ แนวคิดของนักเรียน เกิดชั้นเรียนคณิตที่สนุกสนาน นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในชั้นเรียนตลอดคาบเรียน และหลังจากได้เนิกรมาอย่างต่อเนื่อง จะพบว่ามีกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนชั้นเรียนหรือวิธีการสอนในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพ เน้นทักษะการคิด ผู้เรียนมีส่วนร่วม เป็นชั้นเรียนที่สนุกสนาน แท้ที่จริงก็คือนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ซึ่งจะต้องอาศัยการทำงานเป็นทีม มีปรึกษาหารือ ทำงานกันอย่างต่อเนื่อง เป็นเสมือนกระบวนการของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) พบว่า โรงเรียนที่เข้าร่วมเครือข่ายนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มีความเข้าใจและตระหนักดีว่านวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนชั้นเรียน ซึ่งจะต้องจัดการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ แม้ว่าในช่วงแรกอาจจะยังไม่เข้าใจถึงความสำคัญนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของเจนสมุท แสงพันธ์ และอัญชลี ตนานนท์ (2562) ที่พบว่าผลจากการศึกษาชั้นเรียนได้แสดงให้เห็นว่านักเรียนเกิดการพัฒนาศามารถในการคิดขั้นสูงซึ่งเป็นทักษะการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา การสื่อสาร การสร้างสรรค์และการมีนวัตกรรม รวมถึงความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นอย่างดีอีกด้วย

ภูมิหลังการเริ่มต้นขยายแนวคิดการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปัจจุบันนั้นมีการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมผ่านคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ภายใต้ชื่อเครือข่ายนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนเอกชน ทั้งประเภทสามัญและประเภทสามัญสอนศาสนาอิสลาม และภายใต้เครือข่ายโรงเรียนภาครัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในโครงการของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งทั้งหมดเป็นโรงเรียนสังกัดภาครัฐ อย่างไรก็ตามกว่ามาถึงปัจจุบันที่มีการขับเคลื่อนนวัตกรรมมีเหตุการณ์และบุคคลสำคัญที่ควรกล่าวถึง คือ การอบรมวิชาชีพ เมื่อ เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2547 ในครั้งนั้น รองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ พร้อมท่านสว.บุญญา หลีเหลด ในฐานะอนุกรรมการกรรมาธิการรัฐสภา ซึ่งปัจจุบันทั้งสองท่านนี้คือผู้มีส่วนในการดำเนินนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาค และการจัดประชุมการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ วันที่ 12 กรกฎาคม 2558 ในครั้งนั้นมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และ

มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีการหารืออย่างเป็นทางการ พร้อมทั้งผู้บริหารของวิทยาลัยอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งในเวลาต่อมาได้มีการจัดโครงการพัฒนาครูอิสลามศึกษาโดยนำคณะผู้บริหารไปดูงานที่จังหวัดขอนแก่นจนทำให้มีการขยายแนวคิดนี้สู่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหลายโรงเรียนในปัจจุบัน รวมถึงการศึกษาดูงานของผู้บริหารคณะวิทยาการอิสลามและโรงเรียนสาธิตอิสลาม เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2560 ซึ่งได้ศึกษาดูงานโรงเรียนสมาคมไทย-ญี่ปุ่น ซึ่งถือเป็นโรงเรียนญี่ปุ่นที่ใหญ่มากในประเทศไทย เป็นเชื่อมต่อสำคัญให้คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ได้ทำงานร่วมกันในการส่งเสริมนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่นนี้

แนวคิดอิสลามเอื้อต่อการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนญี่ปุ่น ด้วยศาสนาอิสลามเป็นวิถีชีวิตที่สมบูรณ์และครอบคลุมทุกมิติในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ มีความพอพระทัยของอัลลอฮ์เป็นเป้าหมายสูงสุด การศรัทธาและการปฏิบัติเป็นไปเพื่อหวังความดีงามจากพระเจ้า ในกระบวนการดำเนินงานของนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนหัวใจสำคัญคือการทำงานเป็นทีมที่ประกอบด้วยผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอน เริ่มต้นด้วยการวางแผนการสอนร่วมกัน แล้วต่อยอดด้วยการร่วมกันสังเกตชั้นเรียน และสุดท้ายร่วมกันสะท้อนผลชั้นเรียน เป็นกระบวนการทำงานแบบ PDCA ซึ่งทีมงานจะต้องมีความตั้งใจ อดทน รับฟังข้อเสนอแนะตั้งแต่วัน วางแผนและมอบหมายความสำเร็จ ทำให้สุดท้ายความสามารถด้วยความรู้ มีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิเลาะ แวกูเซ็ง (2559) ที่กล่าวถึงแนวคิดอิสลามในการการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นหลักอิสลามที่สำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้กรอบหลักของอิสลามที่ครอบคลุม อิสลาม อี้มาน และอิหฺซาน ซึ่งประกอบด้วย การปรึกษาหารือ (ชุรอ) การมอบหมาย (ตะวักกัล) การตักเตือน (นะซีหะฮฺ) ความเป็นกัจวัตร (อิสติกอมาฮฺ) ความชำนาญ (อิตกอน) การนิเทศตรวจ-ตรา (มูรอเกาะบะฮฺ) และความอดทนมุมานะ (มูญาฮะดะฮฺ)

5.2.2 วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

ผลกระทบของการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีต่อการบริหารวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามกรอบงานบริหารวิชาการ 6 ด้าน มีประเด็นที่ค้นพบที่น่าสนใจ ได้แก่ *ด้านที่หนึ่ง แผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ* นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนทำให้มุมมองในการวางแผนด้านวิชาการ กิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่จัดทำเปลี่ยนแปลงไป มีเป้าหมายในการดำเนินการที่ชัดเจนมุ่งเป้าไปที่การพัฒนาคุณภาพชั้นเรียน กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องชัดเจนตลอดปีการศึกษา การดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนสามารถตอบโจทย์มาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ ทั้งในด้านผู้เรียนเนื่องจากเป็นการให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะของผู้เรียน ด้านครูผู้สอนเนื่องจากเป็นการให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านผู้บริหารเนื่องจากเป็นการให้ผู้บริหารมีบทบาทในด้านวิชาการ ต้องมีการจัดอบรมโดยเชิญวิทยากรภายนอก หรือการศึกษาดูงาน รวมถึงการเชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอกทั้งในระดับโรงเรียนหรือมหาลัย สอดคล้องกับงานของสุเมธ งามกนก (2556) ที่ว่าผู้บริหารจะต้องมีการจัดกิจกรรมอบรม ศึกษาดูงานด้านนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน

เรียน และมีการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญระดับมหาวิทยาลัยเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่น และถือว่าเป็นนวัตกรรมที่ตอบโจทย์การประกันคุณภาพภายในและประกันคุณภาพภายนอก(สมศ.) ที่จะพิจารณาคูณภาพของแต่ละมาตรฐานที่การนวัตกรรมการที่โรงเรียนนำมาใช้ด้วย *ด้านที่สอง แผนงาน การบริหารหลักสูตร* นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านหลักสูตร ด้วยกระบวนการศึกษาชั้นเรียนที่มีการร่วมกันออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันโดยทีมศึกษาชั้นเรียน ทำให้ทั้งผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนต้องมีความละเอียดในการศึกษาหลักสูตร ด้วยการวิเคราะห์ ทำความเข้าใจหลักสูตร ทำความเข้าใจแบบเรียน หนังสือเรียนเพื่อนำไปสู่การออกแบบสถานการณ์ปัญหาหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการคิด การเลือกใช้สื่อแบบเรียนที่เอื้อต่อการออกแบบการเรียนรู้ และการมีหลักสูตรฐานสมรรถนะจึงเป็นสิ่งที่โรงเรียนพยายามเปลี่ยนแปลงเมื่อใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน โดยจะมีการจัดกิจกรรมหรือเข้าร่วมอบรมการใช้แบบเรียนโดยผู้เชี่ยวชาญที่ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนซึ่งเป็นทีมศึกษาชั้นเรียนต้องเข้าร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของสุเมธ งามกนก (2556) ที่พบว่าผู้บริหารต้องปรับปรุงการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ และต้องมีการนำทีมศึกษาชั้นเรียนร่วมเรียนรู้ ศึกษาดูงานหรือเชิญวิทยากรมาจัดการการวิเคราะห์ แบบเรียน *ด้านที่สาม แผนงานการจัดการเรียนรู้* นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนได้เปลี่ยนแปลงวิถีคิดและการตระหนักในการเรียนรู้ของครูผู้สอนไปสู่รูปแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับสุเมธ งามกนก (2556) พบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติและแก้ปัญหาด้วยตัวเองซึ่งทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานของเจนสมุท แสงพันธ์ และอัญชลี ตนานนท์ (2561) พบว่า ทำให้ครูตระหนักว่าการสอนผ่านการแก้ปัญหานั้นนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนทำให้ผู้บริหารมีส่วนร่วมและมีบทบาทในด้านวิชาการอย่างเห็นได้ชัด ด้วยการเข้ามาเป็นทีมศึกษาชั้นเรียนร่วมกับหัวหน้าวิชาการและครูผู้สอน ร่วมกันคิด ร่วมกันออกแบบการสอน ร่วมกันสังเกตชั้นเรียน และร่วมกันสะท้อนผล ทำให้รับทราบและเข้าใจถึงบริบทการทำงาน และนำไปสู่กับพิจารณาจัดสรรคาบสอนและครูผู้สอนที่เหมาะสมทั้งในแง่ของจำนวนคาบสอนและความสามารถของครูผู้สอนสอดคล้องกับงานของนภาพร วรเนตรสุตาทิพย์ และคณะ (2552) พบว่าการที่ผู้บริหารเข้ามามีส่วนร่วมในด้านวิชาการ ร่วมวางแผนการสอน ร่วมสังเกตชั้นเรียนและร่วมสะท้อนผลโดยเป็นผู้นำ การสะท้อนผลด้วยตนเองนั้นทำให้การดำเนินงานการศึกษาชั้นเรียนนั้นเป็นไปด้วยความราบรื่น นอกจากนั้นการศึกษาชั้นเรียนทำให้เกิดวัฒนธรรมในการทำงานที่เน้นการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับงานของเจนสมุท แสงพันธ์ และอัญชลี ตนานนท์ (2561) ที่พบว่าการศึกษาชั้นเรียนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำงานร่วมกันของครู วัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมของครูทำให้การดำเนินงานการศึกษาชั้นเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ *ด้านที่สี่ แผนงานการจัดการเรียนรู้* นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนทำให้ผู้บริหารได้ตระหนักถึงความสำคัญในการสนับสนุนสื่อ ทรัพยากรการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอ รวมถึงการจัดระบบเพื่อจัดเก็บสื่อและทรัพยากรการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานของนฤมล อินทร์ ประสิทธิ์ (2552) ที่พบว่า การสนับสนุนของผู้บริหารทั้งเรื่องงบประมาณ การจัดซื้อ จัดหาและจัดสรรสื่อ อุปกรณ์และทรัพยากรการเรียนรู้แก่ครูผู้สอน อำนวยความสะดวกให้ครูได้ผลิตสื่อและจัดเก็บอย่างเป็นระบบเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานการศึกษาชั้นเรียนสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับครูผู้สอนและนักเรียนได้ *ด้านที่ห้า แผนงานการวัดและประเมินผล* นวัตกรรม

การศึกษาชั้นเรียนทำให้ผู้บริหารมีเป้าหมายในการพัฒนาเด็กและให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล เลิกกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมและให้ความสำคัญกับเด็กบางกลุ่มเพื่อการแข่ง และการวัดการประเมินผลของครูจะมุ่งเน้นที่การวัดผลตามสภาพจริง ซึ่งจะมีการพิจารณาตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการศึกษาชั้นเรียน คือขั้นการร่วมกันวางแผน ขั้นการสังเกตชั้นเรียน และขั้นการสะท้อนผลที่ทีมศึกษาชั้นเรียนจะต้องเข้มงวดในการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพของนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งในที่สุดก็ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นที่น่าพอใจว่าเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับกุลจิรา รักษนคร และคณะ (2557) ที่ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 เรื่อง “กินดี มีสุข” โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) ด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) พบว่า ครูได้สังเกตและเห็นการคิด การแก้ปัญหาที่หลากหลายของนักเรียน มีความคิดและความกล้าแสดงออก รวมถึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดด้วย *ด้านที่หก แผนงานการพัฒนาวิชาชีพครู* นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนทำให้กระบวนการพัฒนาครูเปลี่ยนแปลงไปจากการเน้นส่งครูเข้าอบรมเป็นการปฏิบัติหน้างานตามกิจวัตร รูปแบบในการนิเทศเปลี่ยนจากการเข้าไปจับผิดของผู้บริหารเป็นการร่วมกันเรียนรู้ไปด้วยกันของทีม ผู้บริหารเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาวิชาชีพทำหน้าที่เสมือนโค้ชที่คอยอำนวยความสะดวกในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอน เป็นกิจกรรมที่ครูเข้าร่วมปฏิบัติตามกิจวัตรอย่างต่อเนื่องจนในที่สุดก็เกิดการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานของสุเมธ งามนก (2556) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาเพื่อส่งเสริมการศึกษาบทเรียน (Lesson Study) พบว่า การศึกษาชั้นเรียนทำให้มีการเปลี่ยนรูปแบบของการพัฒนาวิชาชีพมาสู่การพัฒนาที่ชั้นเรียน และการนิเทศการสอนควรเป็นแบบสอนงานโดยผู้บริหารมีบทบาทในการเป็นโค้ช มีการทำงานกันเป็นทีมของทีมศึกษาชั้นเรียน ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงานแบบเกรงใจกันไปสู่การสะท้อนผลอย่างตรงไปตรงมาเพื่อยกระดับคุณภาพการสอนของครูผู้สอน และผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามที่คาดหวัง ที่สำคัญครูผู้สอนได้รับการพัฒนาอย่างแยบยลและยั่งยืน สอดคล้องกับงานของนฤมล อินทร์ ประสิทธิ์ (2552) ที่มั่นใจว่าการศึกษาชั้นเรียนเป็นโอกาสของการพัฒนาวิชาชีพครูอย่าแท้จริง

5.2.3 วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น

ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มกับกลุ่มโรงเรียนแกนนำที่ได้ดำเนินการมาแล้ว การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางให้กับกลุ่มโรงเรียนที่กำลังตัดสินใจเข้าร่วมหรือกลุ่มที่เพิ่งเริ่มต้นดำเนินการ (กลุ่ม A) กับกลุ่มโรงเรียนที่ได้ดำเนินการมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว เริ่มมีระบบในการดำเนินงานนวัตกรรมที่ชัดเจนแล้ว (กลุ่ม B) ตามกรอบงานวิชาการ 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

5.2.3.1 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ

1) โรงเรียนจะต้องดำเนินการกำหนดปฏิทินกิจกรรมการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน เช่น วันเปิดชั้นเรียนภายใน วันเปิดชั้นเรียนประจำปี กิจกรรมการเข้าร่วมเปิดชั้นเรียน และการสรุปผลการดำเนินงานนวัตกรรมประจำปี เป็นต้น

2) การสร้างเครือข่ายและประสานความร่วมมือกับโรงเรียนเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน

3) การตั้งเป้ากำหนดให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน เป็นต้นแบบให้โรงเรียนต่าง ๆ ได้มาร่วมเรียนรู้

ทั้งนี้ในข้อ 1) และ 2) นั้น เป็นข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนทั้งกลุ่ม A และกลุ่ม B ทั้งสองกลุ่มจะต้องให้ความสำคัญและดำเนินการให้เกิดขึ้น เป็นการสร้างความตระหนักให้ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนได้ตระหนักและรับทราบการดำเนินงานตลอดทั้งปี การเข้าร่วมกิจกรรมการเปิดชั้นเรียน การศึกษาดูงาน การเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาจัดกิจกรรมให้ความรู้ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานของ สุเมธ งามกนก (2556) ในขณะที่ข้อที่ 3) นั้นเป็นข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนในกลุ่มที่ได้ดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมาเป็นระยะเวลาหนึ่งเริ่มมีระบบในการดำเนินงานแล้ว

5.2.3.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารแผนงานการบริหารหลักสูตร

1) การศึกษาหลักสูตรแต่ละรายวิชาของผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอน อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถดำเนินการตามขั้นตอนนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ การเรียนการสอน และการประเมินผลเน้นสมรรถนะของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3) การพิจารณาเลือกใช้แบบเรียนประกอบการสอนที่เหมาะสม เนื้อหาและวัตถุประสงค์สอดคล้องกับรูปแบบการสอน

4) การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการทำความเข้าใจแบบเรียนที่ใช้ในการสอน กับครูผู้สอน หัวหน้าวิชาการ และผู้บริหาร

ทั้งนี้ในข้อ 1) 3) และ 4) นั้น เป็นข้อเสนอแนะสำหรับทั้งกลุ่ม A และกลุ่ม B จะต้องให้ความสำคัญและดำเนินการให้เกิดขึ้น เป็นการสร้างความเข้าใจของผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนต่อหลักสูตร ต่อแบบเรียนที่นำไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในขณะที่ข้อ 2) ข้อเสนอแนะเรื่องปรับปรุงหลักสูตรฐานสมรรถนะนั้นเป็นข้อเสนอแนะกับโรงเรียนกลุ่ม B ที่ดำเนินการนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมาเป็นระยะเวลาหนึ่งและมีระบบในการดำเนินการแล้วเท่านั้น สำหรับการส่งเสริมให้ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนเข้าใจหลักสูตรนั้นจะช่วยให้การออกแบบการสอนของครู เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิดการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนเรียนและครู ทำให้ครูและนักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานของนฤมล อินทร์ประสิทธิ์ (2557) ที่พบว่าความตระหนักในการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนและครูจะช่วยให้การดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น

5.2.3.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารแผนงานการจัดการเรียนรู้

- 1) ครูผู้สอนและทีมศึกษาชั้นเรียน ตระหนักเสมอว่าในการจัดการเรียนรู้ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 2) การจัดสรรคาบสอนที่เหมาะสม ทั้งเรื่องวิชาที่สอน จำนวนคาบ และช่วงเวลา ซึ่งหัวหน้าวิชาการจะต้องพิจารณา ร่วมกับผู้บริหาร
 - 3) การเข้าร่วมการวางแผนการสอน การสังเกตชั้นเรียน และการสะท้อนผลชั้นเรียนของผู้บริหาร
 - 4) การส่งเสริมและเน้นย้ำสม่ำเสมอ เกี่ยวกับวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม และวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ ให้ทุก ๆ ทีมมีการพูดคุยปรึกษาหารือกันในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง รวมถึงวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนและรับฟังข้อเสนอจากผู้อื่น
 - 5) กำหนดให้หัวหน้าหรือผู้บริหารระดับกลางมีบทบาทในการนำหรือโค้ชสำหรับบางกิจกรรมของการศึกษาชั้นเรียน ในกรณีที่ผู้บริหารมีภารกิจอื่น ๆ
- ทั้งนี้ในข้อ 1) 2) 3) และ 4) นั้น เป็นข้อเสนอแนะสำหรับทั้งกลุ่ม A และกลุ่ม B ซึ่งผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนในฐานะที่เป็นทีมศึกษาชั้นเรียนจะต้องตระหนักเสมอว่าการจัดการเรียนการสอนจะต้องเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำเป็นต้องมีการจัดสรรคาบเรียนที่เหมาะสมและพอเหมาะสำหรับการดำเนินงานตามรูปแบบนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ผู้บริหารมีส่วนร่วมในทุก ๆ ขั้นตอน มีบทบาทในการโค้ชและการนำการออกแบบการ แผนการสอน การสะท้อนผลชั้นเรียน พร้อมทั้งต้องตระหนักวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญให้การดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น สอดคล้องกับงานของนฤมล อินทร์ประสิทธิ์ (2557) ที่พบว่าประสบการณ์การทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนและทีมศึกษาชั้นเรียนเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน นอกจากนั้นแนวทางการจัดการเรียนรู้แต่ละรายวิชาจะต้องมีความชัดเจน ซึ่งจะเป็กรอบในการออกแบบการสอน การสังเกตชั้นเรียนและการสะท้อนผลชั้นเรียน ในขณะที่ข้อ 5) นั้น เป็นข้อเสนอแนะแนวทางให้กับโรงเรียนกลุ่ม B ที่มีความพร้อมระดับหนึ่งที่มีผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ และเปิดโอกาสให้ผู้ในระดับกลางเข้ามานำกลุ่มในการวางแผนการสอน การสะท้อนผลการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพชาติ ชุ่มชื่น (2553) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนนวมินทราชินูทิศสวนกุหลาบวิทยาลัยปทุมธานีผลการวิจัย พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญและเป็นปัจจัยในการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนให้ราบรื่น

5.1.3.4 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารแผนงานการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้

- 1) ผู้บริหารสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรการเรียนรู้ที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ตามที่ทีมศึกษาชั้นเรียนร้องขอ เพื่อจะได้เป็นกำลังใจและแรงกระตุ้นในการดำเนินการ
- 2) จัดให้มีระบบการเบิกใช้และระบบการจัดเก็บสื่อ ทรัพยากรการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ รวมถึงการจัดเก็บผลงานและร่องรอยการเรียนรู้นักเรียน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการต่อยอดเพื่อการปรับปรุงชั้นเรียนต่อไป

3) การสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อสำหรับการจัดการเรียนรู้

4) การรวบรวมและนำเสนอผลงานนักเรียน สื่อและทรัพยากรการเรียนรู้
 ของครูผู้สอนภาคเรียนละ 1 ครั้ง รวมทั้งมีการประกวดและประเมินผลงาน

ทั้งนี้ในข้อ 1) 2) และ 3) เป็นข้อเสนอแนะสำหรับทั้งกลุ่ม A และกลุ่ม B ซึ่ง
 จะพบว่าผู้บริหารในฐานะผู้บังคับบัญชาในสถานศึกษาจะต้องตระหนักในการให้การสนับสนุนสื่อ
 อุปกรณ์ และทรัพยากรการเรียนรู้ที่เพียงพอ มีระบบการเบิกใช้และการจัดเก็บสื่อทรัพยากรการ
 เรียนรู้อย่างเป็นระบบ สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อสำหรับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็น
 กำลังใจและเป็นแรงกระตุ้นในการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน สอดคล้องกับงานของสมใจ
 มณีวงษ์ (2556) ที่พบว่าผู้บริหารจะต้องมีการวางแผนจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนสื่อและ
 ทรัพยากรการเรียนรู้ เช่นเดียวกับสุเมธ งามนก (2556) ที่ศึกษาการบริหารการศึกษาเพื่อส่งเสริม
 การศึกษาบทเรียน (Lesson Study) พบว่าผู้บริหารจะต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
 อุปกรณ์ งบประมาณในการผลิตสื่อประกอบการสอนเพื่อให้เด็กนักเรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเอง และ
 สำหรับข้อ 4) เป็นข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนกลุ่ม B ได้จัดกิจกรรมประกวดและนำเสนอผลงาน
 นักเรียน ผลงานครู เพื่อการยกระดับให้เป็นการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในลำดับต่อไป

5.2.3.5 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารแผนงานการวัดและประเมินผล

1) ให้ความสำคัญในการประเมินอย่างเข้มข้นตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการ
 สอน ขั้นตอนการสอน และขั้นตอนการสะท้อนผล

2) การวัดผลของครูผู้สอนมุ่งเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดย
 ครูผู้สอนจะต้องสังเกตผลงานและการเรียนรู้ของนักเรียนตลอดภาคเรียน

3) ส่งเสริมให้มีการจัดทำแบบฝึกหัดและชุดข้อสอบในแบบของโรงเรียน
 เฉพาะที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละวิชา เป็นแบบฝึกและข้อสอบที่เน้นการคิดการ
 แก้ปัญหา

4) การสะท้อนผลชั้นเรียนร่วมกันอย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์ เพื่อการ
 ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและประเมินผลการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน

ทั้งนี้ในข้อ 1) และ 2) เป็นข้อเสนอแนะสำหรับทั้งกลุ่ม A และกลุ่ม B ซึ่งจะ
 พบว่าทีมศึกษาชั้นเรียน โดยเฉพาะครูผู้สอนจะต้องให้ความสำคัญในทุกขั้นตอนของการศึกษาชั้นเรียน
 ด้วยการประเมินอย่างเข้มข้นในแต่ละขั้นตอน ปรับรูปแบบแนวทางการประเมินตามสภาพจริง โดย
 ครูผู้สอนจะต้องสังเกตผลงานและการเรียนรู้ของนักเรียนตลอดภาคเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ
 ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ให้ความสำคัญกับแนวคิดของนักเรียน วิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลาย
 มากกว่าผลลัพธ์ อันจะนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด สอดคล้องกับ
 กุลจิรา รักษนคร และคณะ (2557) ที่ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง “กินดีมีสุข” โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) ด้วยนวัตกรรม
 การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) ซึ่งพบว่าการศึกษาชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพจะมีการให้
 ความสำคัญต่อการประเมินผลที่หลากหลายเน้นวิธีการคิดของนักเรียน เป็นผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการ
 เรียนของนักเรียนอยู่ในระดับมาตรฐานตามเกณฑ์ ในขณะที่ข้อเสนอแนะข้อที่ 3) และ 4) เป็น
 ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนกลุ่ม B ซึ่งมีความพร้อมในการดำเนินการ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มี

การจำทำสื่อแบบฝึกหัดและข้อสอบของโรงเรียนที่มีความสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การดำเนินการสะท้อนผลชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์เพื่อให้มีการประเมินผล การเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง จนนำไปสู่ระดับการเป็นโรงเรียนต้นแบบและเป็นแหล่งเรียนรู้ ด้านนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนให้กับโรงเรียนที่สนใจและโรงเรียนใกล้เคียง

5.1.3.6 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารแผนงานการพัฒนาวิชาชีพครู

1) กำหนดให้กระบวนการนิเทศเป็นกระบวนการปกติของการดำเนินงาน นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงและพัฒนาวิชาชีพไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาชั้นเรียน

2) ผู้บริหารเข้ามามีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของทีมศึกษาชั้นเรียน กำกับและติดตามการทำงานของทีมศึกษาชั้นเรียน และจริงจังในการพัฒนาตนเองด้านวิชาการ

3) การจัดกิจกรรมเปิดชั้นเรียนภายในและเปิดชั้นเรียนประจำปีให้ครูและผู้สนใจจากโรงเรียนเครือข่ายได้เข้าร่วมจะทำให้ครูและทีมศึกษาชั้นเรียนได้รับการพัฒนาโดยไม่รู้ตัว

4) การเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้ไปร่วมกิจกรรมเปิดชั้นเรียนของโรงเรียนอื่น ๆ กิจกรรมเปิดชั้นเรียนระดับชาติ ซึ่งผู้บริหารจะต้องวางแผนเรื่องงบประมาณเพื่อสนับสนุน

5) พัฒนาระบบการพัฒนาครูที่สามารถทดแทนครูในกรณีที่มีการเคลื่อนย้ายของครูของโรงเรียนเอกชนที่อาจจะเป็นปัญหาสำคัญ

ทั้งนี้ในข้อ 1) 2) และ 4) เป็นข้อเสนอแนะสำหรับทั้งกลุ่ม A และกลุ่ม B โดยโรงเรียนจะต้องปรับกระบวนการนิเทศให้เป็นกระบวนการทำงานปกติตามการดำเนินงาน นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ผู้บริหารเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการติดตามและเป็นโค้ช ในการพัฒนาครูผู้สอนและทีมงาน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนและทีมศึกษาชั้นเรียนได้ร่วมกิจกรรมศึกษาชั้นเรียนที่โรงเรียนเครือข่ายได้จัดทั้งในระดับจังหวัด ภูมิภาคหรือระดับชาติ ดังเช่นงานวิจัยของเจน สมุทร แสงพันธ์ และอัญชลี ตนานนท์ (2561) ซึ่งจะพบว่าการศึกษาชั้นเรียนทำให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทั้งในระดับโรงเรียน รวมไปถึงชุมชนการเรียนรู้ขนาดใหญ่ระดับจังหวัด ระดับภูมิภาคและระดับชาติอีกด้วย จะต้องเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนและทีมศึกษาชั้นเรียนได้มีโอกาสได้พัฒนาวิชาชีพผ่านการปฏิบัติตามกิจวัตรและการเข้าร่วมกิจกรรมเปิดชั้นเรียน นอกจากนั้นสำหรับข้อเสนอแนะข้อที่ 3) และ 5) เป็นข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนกลุ่ม B ที่จะต้องจัดกิจกรรมเปิดชั้นเรียนภายในให้ครูอื่น ๆ ได้เข้าร่วมเรียนรู้ และเปิดชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนในเครือข่ายชุมชนการศึกษาชั้นเรียนได้ร่วมกันเรียนรู้ให้เป็นเรื่องปกติ และเวทีสำคัญที่ครูผู้สอนพยายามจะหาแข่งขันกันเพื่อที่จะเป็นครูผู้สอนสำหรับกิจกรรมการเปิดชั้นเรียนเนื่องจากว่าจะเป็นเวทีที่ทำให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาตนเองได้อย่างชัดเจนและแยบยล และเสนอแนะให้มีการจัดระบบการพัฒนาครูเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายสถานศึกษาของครูผู้สอนซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นบ่อยสำหรับโรงเรียนเอกชน สอดคล้องกับงานของ ศศิธรดา แพงไทย (2560) ที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารกับการนำนวัตกรรมการศึกษาสู่การปฏิบัติ : กรณีโรงเรียนคุณคำพิทยาธรรม พบว่า โรงเรียนควรมีพันธกิจที่สอดคล้องกับการดำเนินงานตามแนวคิด การศึกษาชั้นเรียนและปรับโครงสร้างงานโดยให้รวมการศึกษาชั้นเรียนเข้าในแผนพัฒนาของโรงเรียน ทั้งเรื่องแผนงานเข้าร่วมการเปิดชั้นเรียนและการพัฒนาระบบพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายของผู้สอน

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย สภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

5.3.1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

ผลวิจัยในครั้งนี้พบว่า ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนให้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนสามารถดำเนินการไปอย่างราบรื่น เริ่มต้นตั้งแต่กระบวนการวางแผนให้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเป็นงานสำคัญที่ถูกกำหนดในแผนงาน โครงการ และให้ผู้บริหารมีบทบาทในการนำ ขับเคลื่อน กำกับและติดตาม รวมถึงสนับสนุนงบประมาณ และอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการขับเคลื่อนของครูผู้สอน

5.3.1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับหัวหน้าวิชาการ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าหัวหน้าวิชาการซึ่งเป็นคนกลางที่จะเป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอนให้สามารถดำเนินงานนวัตกรรม พัฒนาตนเอง พัฒนาการสอน และพัฒนาชั้นเรียน ดังนั้นหัวหน้าวิชาการจำเป็นต้องมีความสม่ำเสมอในการทำงาน คอยแนะนำ และเป็นคนหนึ่งที่จะต้องเข้าใจบริบทและความต้องการของครูผู้สอน เพื่อให้เป็นกำลังใจและแรงสนับสนุนที่ดีจากผู้บริหาร

5.3.1.3 ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

ครูผู้สอนเป็นกลไกสำคัญและเป็นหัวใจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงชั้นเรียนให้เป็นชั้นเรียนที่นักเรียนได้ปฏิบัติและเน้นทักษะการคิด การแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งครูผู้สอนจะต้องอาศัยการทำงานร่วมกันเป็นทีม เปลี่ยนมุมมองการคิดจากการทำงานคนเดียวมาสู่การทำงานเป็นทีม และพร้อมรับฟังข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นจากผู้อื่น เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงานให้เป็นวัฒนธรรมการทำงานแบบใหม่

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างโมเดลใหม่ในการสังเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ความรู้ หลักการ แนวคิดอิสลามกับนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น เนื่องจากมีข้อค้นพบถึงความซ้อนทับบางประการเกี่ยวกับแนวคิดการทำงานแบบญี่ปุ่นกับแนวคิดอิสลาม

5.3.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาสภาพ ผลกระทบเชิงประจักษ์ของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการแบบเฉพาะเป็นรายด้าน เช่น ด้านแผนงาน วิชาการและการประกันคุณภาพ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมิน และด้านการพัฒนาวิชาชีพครู เป็นต้น

5.3.2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการขยายผลจากการนำข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารวิชาการสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้ นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิติมา ปรีดีลภ. (2545). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: อักษรภาพิพัฒน์.
- กมล ภู่งประเสริฐ. (2544). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ก.พล.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. (2540). การพัฒนาคุณภาพการศึกษา สรุปผลการประชุมปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- เกษตรชัย และหิม. (2550). องค์ประกอบในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 13(3), 435-453.
- กุลจิรา รักชนกร และคณะ. (2557). การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง “กินดีมีสุข” โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) ด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study). วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 37(2), 8-20.
- จงจิตร มุ่งเกิด และคณะ. (2554). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน. รายงานการประชุมทางวิชาการประจำปีของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. TH-OR-05, 37-46
- จาร์วัจน์ สองเมือง และธีรพงศ์ แก่นอินทร์. (2555). สภาพ ปัญหาและความต้องการของครูเพื่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม. วารสารอัน-นूर, 7(13), 19-32.
- เจนสมุทร แสงพันธ์ และอัญชลี ตนานนท์. (2561). การศึกษาชั้นเรียนในฐานะระบบกิจกรรมเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 6(3): 665-674.
- ชานนท์ จันทรา. (2550). การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ผ่านกระบวนการ Lesson Study. MY MATHS. กรกฎาคม, 43-47.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2552). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ (ปรับปรุง พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งฯ.

- ชิดติก อาลี. (2554). วิวัฒนาการการเรียนการสอนอิสลามศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นภาพร วรเนตรสุดาทิพย์ และคณะ. (2552). การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีแบบเปิด (Open Approach) : กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 32(4), 76-80.
- นฤมล อินทร์ประสิทธิ์. (2552). การศึกษาชั้นเรียน: นวัตกรรมเพื่อการปฏิรูปครู. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 32(2), 12 – 21.
- นวพร ชลารักษ์. (2558). บทบาทของครูกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 “The Teacher's Role and Instruction in The 21st Century”. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์น, 9(1), 64 – 71.
- นาวาลย์ ปานากาแข็ง. (2544). คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (सानา)
- นิเลาะ แวอุเซ็ง. (2559). การจัดการศึกษาในอิสลาม : แนวคิดสู่การปฏิบัติ. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2543). การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และสุชาติ กิจพิทักษ์. (2545). การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา(สปศ.).
- ธงชัย ช่อพฤกษา. (2548). การบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กำแพงเพชร : คณะครู ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ธีระ รุญเจริญ. (2547). รายงานการวิจัย เรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2546). การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนโดยเน้นกระบวนการทางคณิตศาสตร์. ขอนแก่น : ขอนแก่นการพิมพ์.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ และคณะ. (2550). การเตรียมบริบทสำหรับการนำการพัฒนาวิชาชีพครูแบบ ญี่ปุ่นที่ เรียกว่า “การศึกษาชั้นเรียน” (Lesson Study) มาใช้ในประเทศไทย. ใน : ศิริพร วัชชวัลคุ, กิตติ ประเสริฐสุข (บรรณาธิการ). เครือข่ายญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย. เอกสารหลังการประชุมนานาชาติครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัทสร้างสื่อ จำกัด.
- รชนีญา แพ้ไธสง และวัลภา อารีรัตน์. (2553). การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2: กรณีศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 4(3), 103 – 113.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์.

- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิมิเวช. (2542). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น:สานต่อที่ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: เซ็นเตอร์ ดิสคัฟเวอรี.
- ศศิธรดา แพงไทย. (2560). บทบาทผู้บริหารกับการนำนวัตกรรมการศึกษาสู่การปฏิบัติ : กรณี โรงเรียนคูคำพิทยาสรรพ์. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 9(1), 124 – 134.
- สภาพร วรเนตรสุดาทิพย์. (2554). การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study): แนวคิดใหม่ในการพัฒนาวิชาชีพครู. วารสารวิจัย มข. 2(1), 86-99.
- สมใจ มณีวงษ์. (2556). การนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) สู่การปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สารินทร์ เอี่ยมครอง. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัราชภัฏนครสวรรค์.
- สุกัญญา จัตรงค์ และอภิชาติ เสนะนันท์. (2559). การบริหารหลักสูตรที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษภาคใต้ กลุ่ม 7. Veridian E-Journal, Silpakorn University. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 9(1). (มกราคม-เมษายน) : (1473-1487).
- สุพชาติ ชุ่มชื่น. (2553). ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนวมินทราชินูทิศสวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุภางศ์ จันทวานิช. (2557). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Vol. 22). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2547). กลยุทธ์นิเทศศาสตร์สำหรับผู้บริหารกลยุทธ์ในการนิเทศเพื่อสร้างโรงเรียนให้เข้มแข็ง. กรุงเทพฯ: พริกหวาน.
- สุเมธ งามกนก. (2556). การบริหารการศึกษาเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ (Lesson Study). วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 24(3). (กันยายน - ธันวาคม) : (37-47).
- สุลัดดา ลอยฟ้า และไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. 2547. การพัฒนาวิชาชีพครูแนวใหม่เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้คณิตศาสตร์. KJU Journal of Mathematics Education. 1, 18 – 28.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). รายงานการสังเคราะห์แนวคิดและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- ศิริพร เมฆวิทยา. (2548). การบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ศศิธรดา แผงไทย. (2560). **บทบาทผู้บริหารกับการนำนวัตกรรมการศึกษาสู่การปฏิบัติ : กรณีโรงเรียนคูคำพิทยาสรรพ์**. วารสารวิจัยและพัฒนา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 9(1). (มกราคม-มิถุนายน) : (124-134).
- อนงค์นุช เวชประชา และคณะ (2554). **บทบาทของครูที่ใช้กระบวนการการศึกษาชั้นเรียน (LESSON STUDY) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6**. รายงานการประชุมทางวิชาการประจำปีของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. TH-OR-16, 141 – 149.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2538). **การวางแผนและการจัดระบบงานในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: เอส ดี เพรส.
- อรรถณพ จินะวัฒน์. (2559). **การพัฒนาตนเองของผู้ประกอบวิชาชีพครู**. Veridian E-Journal, Silpakorn University. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 9(2). (พฤษภาคม-สิงหาคม) : (1379-1395).
- ฮาฟีซี อูมา. (2560). **การพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์โดยการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดสู่การปฏิบัติในโรงเรียนนาร่องในจังหวัดชายแดนภาคใต้**. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Assalihee, et al. (2018). **Conditions and Problems on Implementing Japanese Lesson Study in Islamic Private Schools in Southern Thailand**. Journal of Islamic Studies. 9(1). (January - June) : (49-57).
- Baba, T. (2007). **Japanese Education and Lesson Study: An Overview**. In Japanese Lesson Study in Mathematics Its Impact, Diversity and Potential for Educational Improvement. Isoda, M.; et al. pp. 2-7. Singapore: World Scientific Publishing.
- Dreyfus, H. L., Dreyfus, S. E., & Athonasiou, T. (1986). **Five steps from novice to expert. Mind over machine**, 16-51.
- Fernandez, C. (2002). **Learning from Japanese Approaches to Professional Development: The Case of Lesson Study**. Journal of Teacher Education : American Association of Colleges for Teacher Education
- Fernandez, C. & Yoshida, M. (2004). **Lesson Study: A japanese approach to improving mathematic teaching and learning**. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associate.
- Glickman, Carl D. et al. (2009). **The basic guide to supervision and instructional leadership**. Boston. Pearson.
- Griffin, P., & Care, E. (2014). **Assessment and teaching of 21st century skills: Methods and approach**: Springer.
- Inprasitha, Maitree. et al. (2010). **Teacher Professional Development using Lesson Study and Open Approach: The Pilot Project of Academic Year 2009**.

- Isoda, M. (2010). **Lesson Study: Problem Solving Approaches in Mathematics Education as a Japanese Experience**. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 8, 17-27.
- Jaffe, D. T., & Scott, C. D. (1988). **Take this job and love it: how to change your work without changing your job**: Fireside Paperback.
- Joerger, R. (2010). **A description of Michael Huberman's teacher career cycle model**. *Professional Development for Secondary Career and Technical Education: Implications for Change*.
- Lewis, C. (2002). **Lesson Study: A handbook of teacher-led Instructional change**. Philadelphia: Research for better schools.
- Lewis, C. (2006). **Lesson Study: A handbook of teacher-led Instructional change**. Philadelphia: Research for better schools.
- Murata, A. (2011). **Introduction: Conceptual Overview of Lesson Study**. *Lesson Study Research and Practice in Mathematics Education*, 1-12.
- Sotirhos, S.K. (2005). **Lesson Study in the U.S. context: A case of professional community Building**. Ed.D. Dissertation, New York University.
- Stigler, J. & Hiebert, J. (1999). **The teaching gap: Best ideas from the world's teachers for improving education in the classroom**. New York: The Free Press.
- Villegas-Reimers, E. (2003). **Teacher professional development: An international review of the literature**. UNESCO: International Institute for Educational Planning. Retrieved December 5, 2013, from www.unesco.org/iiep.
- Wang – Iverson, P. & Yoshida, M. (2005). **Building Our Understanding of Lesson Study**. Research for Better school, Inc. USA.
- Yoshida, M. (2005). **An overview of Lesson Study**. In *Building our understanding of lesson study*. Philadelphia: Research for better schools.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ อว 68205/ว 1309

คณะวิทยาการอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

4 สิงหาคม 2564

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

ด้วยนายวิทยา พยายาม นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “สภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัสซอลิฮียี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในกรณีนี้ คณะวิทยาการอิสลาม ขอเชิญท่านเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในวันอาทิตย์ ที่ 8 สิงหาคม 2564 เวลา 13.00 – 15.30 น. ผ่านระบบออนไลน์ Zoom Conference โดยนายวิทยา พยายาม นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลามเป็นผู้ประสานโดยตรง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และดำเนินการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ตามกำหนดการดังกล่าวข้างต้น จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมหมัดรอฟีลี เวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานบริหารคณะ งานบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ 0 7333 1305, 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259

โทรสาร 0 7334 8726

มือถือ 089 8673393

ข้อความเดียวกันเรียน

1. ผู้อำนวยการโรงเรียนคารุญโถมนิงบารู
2. ผู้อำนวยการโรงเรียนอิบนุอัฟฟานบูรณวิทย์
3. ผู้อำนวยการโรงเรียนอุดมศาสน์วิทยา
4. ผู้อำนวยการโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาคาร
5. ผู้อำนวยการโรงเรียนซอลีฮียะฮ์
6. ผู้อำนวยการโรงเรียนมุสลิมสันติชน
7. ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีทักษิณ

ด่วนที่สุด

ที่ อว 68205/ว ๕๗๕

คณะวิทยาการอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

12 เมษายน 2565

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เรียน อาจารย์ ดร.สุวรรณี เปลี่ยนรัมย์ อาจารย์ประจำสาขาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา

ด้วยนายวิทยา พายยาม นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
และการจัดการการศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “สภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน
สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น” โดยมี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมหมัดอาฟีฟี อ็ซซอลิฮีย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ คณะวิทยาการอิสลาม ขอเชิญท่านเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group)
ในวันอาทิตย์ ที่ 17 เมษายน 2565 เวลา 13.30 – 15.00 น. ผ่านระบบออนไลน์ Zoom Conference
โดยนายวิทยา พายยาม นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการ
การศึกษาอิสลามเป็นผู้ประสานโดยตรง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และดำเนินการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ตามกำหนดการ
ดังกล่าวข้างต้น จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมหมัดรอฟีลี แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานบริหารคณะ งานบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ 0 7333 1305, 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259, มือถือ 089 8673393

โทรสาร 0 7334 8726

E-mail : wittaya@hwks.ac.th

ด่วนที่สุด

ที่ อว 68205/ว 595

คณะวิทยาการอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

12 เมษายน 2565

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เรียน อาจารย์ ดร.เกษม เปรมประยูร อาจารย์ประจำสาขาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา

ด้วยนายวิทยา พายยาม นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
และการจัดการการศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “สภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน
สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น” โดยมี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมมัดอาฟีฟี อ็ซซอลิฮีย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ คณะวิทยาการอิสลาม ขอเชิญท่านเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group)
ในวันอาทิตย์ ที่ 17 เมษายน 2565 เวลา 13.30 – 15.00 น. ผ่านระบบออนไลน์ Zoom Conference
โดยนายวิทยา พายยาม นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการ
การศึกษาอิสลามเป็นผู้ประสานโดยตรง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และดำเนินการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ตามกำหนดการ
ดังกล่าวข้างต้น จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมมัดอโรฟลี แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานบริหารคณะ งานบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ 0 7333 1305, 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259, มือถือ 089 8673393

โทรสาร 0 7334 8726

E-mail : wittaya@hwks.ac.th

ด่วนที่สุด

ที่ อว 68205/ว ๕๗๕

คณะวิทยาการอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

12 เมษายน 2565

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เรียน ดร.อับดุลเลาะ ยีเลาะ ผู้อำนวยการโรงเรียนซอลิฮียะห์ จังหวัดปัตตานี

ด้วยนายวิทยา พยายาม นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “สภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมมัดอาฟีฟี อัสซอลิฮียะห์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ คณะวิทยาการอิสลาม ขอเชิญท่านเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในวันอาทิตย์ ที่ 17 เมษายน 2565 เวลา 13.30 – 15.00 น. ผ่านระบบออนไลน์ Zoom Conference โดยนายวิทยา พยายาม นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลามเป็นผู้ประสานโดยตรง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และดำเนินการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ตามกำหนดการดังกล่าวข้างต้น จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมมัดรอฟีลี แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานบริหารคณะ งานบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ 0 7333 1305, 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259, มือถือ 089 8673393

โทรสาร 0 7334 8726

E-mail : wittaya@hwks.ac.th

ด่วนที่สุด

ที่ อว 68205/ว ๕๗๕

คณะวิทยาการอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

๗๒ เมษายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เรียน นางสาวนาซอพะฮ์ หะยีเวาะยา ผู้อำนวยการโรงเรียนอุดมศาสน์วิทยา จังหวัดยะลา

ด้วยนายวิทยา พายยาม นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “สภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัสซอลิฮียะ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ คณะวิทยาการอิสลาม ขอเชิญท่านเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในวันอาทิตย์ ที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๕ เวลา ๑๓.๓๐ – ๑๕.๐๐ น. ผ่านระบบออนไลน์ Zoom Conference โดยนายวิทยา พายยาม นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลามเป็นผู้ประสานโดยตรง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ตามกำหนดการดังกล่าวข้างต้น จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมหมัดรอฟลี แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานบริหารคณะ งานบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ 0 7333 1305, 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259, มือถือ 089 8673393

โทรสาร 0 7334 8726

E-mail : wittaya@hwks.ac.th

ด่วนที่สุด

ที่ อว 68205/ว 575

คณะวิทยาการอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

12 เมษายน 2565

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จาร์วจันท์ สองเมือง อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

ด้วยนายวิทยา พายยาม นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “สภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัสซอลิฮียี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ คณะวิทยาการอิสลาม ขอเชิญท่านเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในวันอาทิตย์ ที่ 17 เมษายน 2565 เวลา 13.30 – 15.00 น. ผ่านระบบออนไลน์ Zoom Conference โดยนายวิทยา พายยาม นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลามเป็นผู้ประสานโดยตรง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และดำเนินการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ตามกำหนดการดังกล่าวข้างต้น จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมหมัดอาฟีฟี แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

สำนักงานบริหารคณะ งานบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ 0 7333 1305, 0 7331 3930 - 50 ต่อ 2259, มือถือ 089 8673393

โทรสาร 0 7334 8726

E-mail : wittaya@hwks.ac.th

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมการสนทนากลุ่ม (Key Informants) จากประสบการณ์ในการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน การบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และการพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัย จำนวน 5 ท่าน ดังนี้

1. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน 2 ท่าน ได้แก่
 - อาจารย์ ดร.เกษม เปรมประยูร อาจารย์ประจำสาขาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา
 - อาจารย์ ดร.สุวรรณี เปลี้นรัมย์ อาจารย์ประจำสาขาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา
2. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 2 ท่าน ได้แก่
 - ดร.อับดุลเลาะ ยีเลาะ ผู้อำนวยการโรงเรียนซอลีฮียะห์ จังหวัดปัตตานี
 - นางสาวนาซอพะฮ์ หะยีเวาะยา ผู้อำนวยการโรงเรียนอุดมศาสตร์วิทยา จังหวัดยะลา
3. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาวิชาชีพครู 1 ท่าน คือ
 - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จารุวิจน์ สองเมือง อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

ภาคผนวก ค
เครื่องมือวิจัย

ชื่อวิจัย : สภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น

คำถามวิจัย :

1. สภาพทั่วไปของการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นอย่างไร
2. การใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย :

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการดำเนินงานวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

ชื่อผู้วิจัย : นายวิทยา พยายาม นักศึกษาหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัสซอลีฮีย์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ :

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน
2. หัวหน้าผู้รับผิดชอบการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ชื่อ-สกุล..... เพศ.....อายุ.....ปี

ระดับการศึกษา..... ตำแหน่ง.....

ประสบการณ์ในการทำงาน.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม

การวิจัยเรื่อง สภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น

ประเด็นการสนทนากลุ่ม	บันทึก
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป	
1.1 โรงเรียนของท่านเริ่มต้นนำวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนอย่างไร? <ul style="list-style-type: none"> - เริ่มต้นเพราะเหตุใด? - เริ่มต้นได้อย่างไร? - เริ่มต้นตั้งแต่เมื่อไหร่? - เริ่มต้นดำเนินการอย่างไร? - เริ่มต้นเข้าใจวัตกรรมการเรียนรู้อย่างไร? 	
ส่วนที่ 2 สภาพทั่วไปของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนก่อนการ ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน? <ul style="list-style-type: none"> - แผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ - การบริหารหลักสูตร - การจัดการเรียนรู้ - การบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ - การวัดและประเมินผล - การพัฒนาวิชาชีพครู 	
ส่วนที่ 3 ผลกระทบ การเปลี่ยนแปลงและการแก้ปัญหาการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียนหลังจากใช้วัตกรรมการศึกษาชั้น เรียน <ul style="list-style-type: none"> - แผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ - การบริหารหลักสูตร - การจัดการเรียนรู้ - การบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ - การวัดและประเมินผล - การพัฒนาวิชาชีพครู 	
2.1 มีผลกระทบ การเปลี่ยนแปลง และการแก้ปัญหาเกี่ยวกับแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพที่เกิดขึ้นจากการใช้วัตกรรมการ Lesson Study หรือไม่ อย่างไร?	
2.2 มีผลกระทบ การเปลี่ยนแปลง และการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรที่เกิดขึ้นจากการใช้วัตกรรมการ Lesson Study หรือไม่ อย่างไร?	

ประเด็นการสนทนากลุ่ม	บันทึก
2.3 มีผลกระทบ การเปลี่ยนแปลง และการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการใช้นวัตกรรม Lesson Study หรือไม่ อย่างไร?	
2.4 มีผลกระทบ การเปลี่ยนแปลง และการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการใช้นวัตกรรม Lesson Study หรือไม่ อย่างไร?	
2.5 มีผลกระทบ การเปลี่ยนแปลง และการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการใช้นวัตกรรม Lesson Study หรือไม่ อย่างไร?	
2.6 มีผลกระทบ การเปลี่ยนแปลง และการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูที่เกิดขึ้นจากการใช้นวัตกรรม Lesson Study หรือไม่ อย่างไร?	

ชื่อวิจัย : สภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น

คำถามวิจัย :

1. สภาพทั่วไปของการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นอย่างไร
2. การใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย :

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการดำเนินงานวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

ชื่อผู้วิจัย : นายวิทยา พยายาม นักศึกษาหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.มุฮัมหมัดอาฟีฟี อ็ชชอลีฮีย์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ :

1. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน
2. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
3. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาวิชาชีพครู

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ชื่อ-สกุล..... เพศ.....อายุ.....ปี
 ระดับการศึกษา..... ตำแหน่ง.....
 ประสบการณ์ในการทำงาน.....

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม

การวิจัยเรื่อง สภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น

ประเด็นการสนทนากลุ่ม	บันทึก
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป	
1.1 ท่านคิดเห็นอย่างไรกับผลการศึกษาสภาพและผลกระทบของการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการบริหารวิชาการ	
ส่วนที่ 2 ผลกระทบ การเปลี่ยนแปลงและการแก้ปัญหาการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียนหลังจากใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน <ul style="list-style-type: none"> - แผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ - การบริหารหลักสูตร - การจัดการเรียนรู้ - การบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ - การวัดและประเมินผล - การพัฒนาวิชาชีพครู 	
ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการบริหารวิชาการของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน <ul style="list-style-type: none"> - แผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ - การบริหารหลักสูตร - การจัดการเรียนรู้ - การบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ - การวัดและประเมินผล - การพัฒนาวิชาชีพครู 	
2.1 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อหัวข้อ/ชื่อเรื่องของแนวทางที่นำเสนอ	
2.2 - ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น	
2.3 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ของแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น	

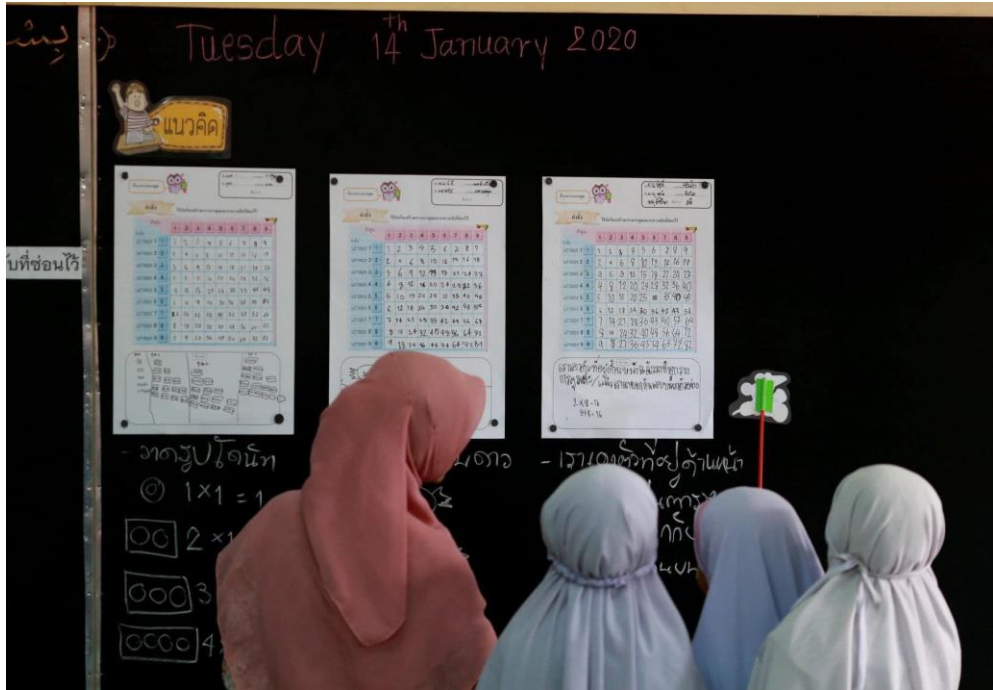
ประเด็นการสนทนากลุ่ม	บันทึก
2.4 ท่านคิดเห็นอย่างไรต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น	
2.5 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการนำแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปใช้	
2.6 แนวทางสำหรับโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเหมาะสมหรือไม่	
2.7 ท่านคิดว่าควรมีประเด็นใดเพิ่มเติมที่มีความสำคัญในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้	
การวิจัยในชั้นตอนนี้ใช้แบบสนทนากลุ่มกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสนทนากลุ่ม และตัวผู้วิจัยซึ่งในฐานะผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มถือเป็นเครื่องมือวิจัยอย่างหนึ่ง ที่จะสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล โดยรายละเอียดของการสนทนาได้เน้นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเป็นฉบับร่าง โดยผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นไว้สำหรับการสัมภาษณ์ ดังนี้	

ภาคผนวก ง
ภาพการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

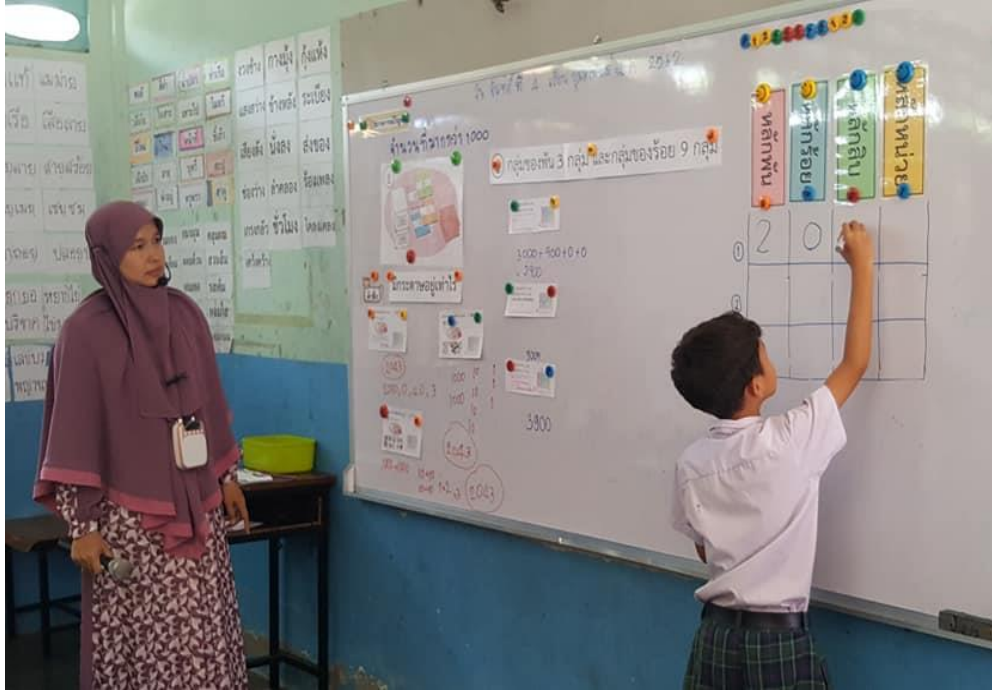
โรงเรียนศรีทักษิณ อ.เรือเสาะ จ.นราธิวาส

โรงเรียนอุดมศาสน์วิทยา อ.เมือง จ.ยะลา

โรงเรียนดารุสลอมนิบงบารู อ.เมือง จ.ยะลา

โรงเรียนซอลิฮียะห์ อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี

โรงเรียนอับดุลฟานบูรณวิทย์ อ.เมือง จ.ปัตตานี

โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาคาร อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายวิทยา พายยาม	
รหัสประจำตัวนักศึกษา	6220420119	
ประวัติการศึกษา		
วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
วิทยาศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์) (ฟิลิปปินส์)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	2552
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การวิจัยและประเมิน)	มหาวิทยาลัยทักษิณ	2558

ทุนการศึกษา

ทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปีการศึกษา 2564

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

รองผู้อำนวยการโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาการ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

วิทยา พายยาม และมุฮัมหมัดอาฟีฟี อัซซอลีฮียี. 2565. “สภาพ ผลกระทบ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น”. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกันยายน - ธันวาคม 2565.